

Т.М.Бойчук, В.І.Білоус

Від Києва до Буковини

**простягся історичний шлях
Буковинського державного
медичного університету**

Edward, Tur 2010

Т.М. Бойчук, В.І. Білоус

**Від Києва
до
Буковини**

**простягся історичний шлях
Буковинського державного
медичного університету
(до 90-річчя від Дня заснування)**

Друге доповнене видання

Авторські права захищені. При використанні матеріалів книги і опублікованих у ній даних, посилання на авторів і їх працю обов'язкові.

**Чернівці
«Місто»
2019**

УДК 61 (477.85 – 25) (092) : 378.4
ББК 5 : 74.58 (4Укр)
Б77

Рецензенти:

В. Ф. Мислицький, доктор біологічних наук, професор;

В. І. Чебан, доктор медичних наук, професор;

Бойчук Т. М., Білоус В. І.

Б 77 Від Києва до Буковини протягся історичний шлях Буковинського державного медичного університету / Т. М. Бойчук, В. І. Білоус. – Чернівці: Місто, 2019. – 150 с. : іл., портр.

ISBN 978 – 966 – 697 – 634 - 8

Історична оповідь про Буковинський державний медичний університет з архівними документами і світлинами, історичними хроніками та нарисами про науковців. Висвітлено історію заснування, розвитку та діяльності навчального закладу від 1931 року до сьогодення.

ISBN 978 – 966 – 697 – 634 - 8

©Т.М. Бойчук, В.І. Білоус, 2019

ЗМІСТ

ВСТУП	6
Розділ I. Історична оповідь про Буковинський державний медичний університет	
<i>1. Початок історії. Київський період діяльності університету</i>	
1.1. Характеристика епохи	9
1.2. Вирішення проблеми кадрів в медицині	10
1.3. Заснування Київського виробничо-медичного інституту, його становлення та діяльність	11
1.4. Реорганізація виробничо-медичного інституту у Другий Київський державний медичний інститут (2-й КДМІ) та його діяльність до 1944 р.	11
1.5. Архівні світлини до Київського періоду діяльності навчального закладу.....	18
<i>2. Продовження історії. Буковинський період діяльності університету</i>	
2.1. Поновлення діяльності і передислокація 2-го КДМІ на Буковину	22
2.2. Розміщення інституту в Чернівцях. Комплектування персоналом і студентами	24
2.3. перейменування Другого Київського (2-го КДМІ) на Чернівецький державний медичний інститут (ЧДМІ)	27
2.4. Функціонування навчального закладу на Буковині у перші повоєнні роки	28
2.5. Організація навчально-виховного процесу	33
2.6. Початки наукової діяльності. Формування наукових шкіл і наукових товариств	36
2.7. Зв'язок і взаємодія з місцевими органами влади і охорони здоров'я	38
2.8. Здобутки інституту за 50 років його діяльності на Буковині	40
2.9. Діяльність навчального закладу у статусі Буковинської державної медичної академії	44
2.10. Реорганізація медакадемії у Буковинський державний медичний університет	47
2.10.1. Зміни у структурі навчального закладу	47
2.10.2. Удосконалення навчального процесу і навчально-матеріальної бази	47

2.10.3. Сьогодення університету. Досягнення. Визнання, нагороди	48
2.11. Біографічні довідки про ректорів університету та осіб, що тимчасово виконували обов'язки ректора	52
2.12. Історична оповідь про адміністративний корпус БДМУ – одну з архітектурних перлин Театральної площі Чернівців	57
2.13. Палац «Академічний» (історична довідка)	63
2.14. Меморіальні дошки на будівлях Чернівців на честь видатних людей університету	64
2.15. Із історії медичної освіти на Буковині	65
2.16. Архівні світлини, схеми, малюнки до Буковинського періоду діяльності навчального закладу	68
2.16.1. Будівлі, які Постановою № 1360 Ради Народних Комісарів УРСР від 20 жовтня 1944 року належало «виділити і закріпити» за переведеним до Чернівців Другим Київським державним медінститутом.....	69
2.16.2. Будівлі, в яких розмістився медичний інститут в Чернівцях упродовж 1944–1946 років.....	71
2.16.3. Будівлі основних клінічних баз інституту.....	74
2.16.4. Архівні світлини 40–60 років із відображенням навчального процесу.....	76
2.16.5. Фізкультура, спорт, відпочинок, художня самодіяльність в університеті.....	85

Розділ II. Доленосні документи історії університету з Київських і Чернівецьких державних архівів

1. Постанова Ради Народних Комісарів УСРР № 1049 від 16.07.1936 року <i>«Про реорганізацію Київського виробничо-медичного інституту у 2-й Київський державний медичний інститут з лікувальним факультетом»</i>	91
2. Наказ по Народному комісаріату охорони здоров'я УРСР № 1858 від 03.09.1944 р. про поновлення діяльності і передислокацію 2-го КДМІ в місто Чернівці	92
3. Постанова № 404 від 11.09.1944 року бюро Чернівецького обкому КП(б) і Чернівецького облвиконкому <i>«Про відкриття медінституту в Чернівцях»</i>	93
4. Постанова Ради Народних Комісарів УРСР № 1360 від 20.10.1944 р. <i>«Про поновлення діяльності Другого Київського медичного інституту»</i>	94
5. Постанова Кабінету Міністрів України № 312 від 04.04.1997 року <i>«Про створення Буковинської державної медичної академії»</i>	95
6. Наказ по Буковинській державній медакадемії № 12 від 17.07.1997 року <i>«Про введення до структури БДМА Чернівецького, Новоселицького і Вашківецького медичних училищ»</i> на підставі Постанови Кабміну України № 526 від 29.05.1997 р.	96

7. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 46-р від 02.03.2005 року «Про реорганізацію Буковинської державної медичної академії»	97
--	----

Розділ III. Хроніки з історії Вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет»

1. Київський період	99
2. Буковинський період :	
2.1. Чернівецький державний медичний інститут	101
2.2. Буковинська державна медична академія	115
2.3. Буковинський державний медичний університет	118
2.4. Хроніки з історії факультетів університету	122

Розділ IV. Неординарні за своїм характером і талантом особистості:

1. С.П. Закривидорога	126
2. Я.Д. Кіршенблат	128
3. В.М. Круцяк	130
4. Б.Л. Радзіховський	132
5. С.М. Савенко	134
6. В.А. Тригер	136
7. Н.Б. Щупак	138
8. Г.П. Калина	140
9. Н.М. Шинкерман.....	142

Використані в текстах скорочення	148
Літераатура	149

*«Пізнати не важко,
тяжко звикнути з пізнаним»*

Григорій Сковорода

Вступ

Шановний читачу! Сподіваємося, що ти взяв до рук цю книжку з власної доброї волі. Може, ти просто шанувальник історії і тебе зацікавила історія знаного в Україні і у світі навчального закладу. Можливо, ти навчаєшся або працюєш у Буковинському медичному університеті. Або колись навчався чи працював і тобі цікаво прочитати щось новеньке про свою Альма - Матер. А може ти, читачу, мрієш стати лікарем чи фармацевтом і вибираєш навчальний заклад, в якому зможе найкраще здійснитися твоя мрія. Тоді ця книжка якраз для тебе.

Буковинський державний медичний університет (БДМУ) входить до славної когорти поважних за віком (85 років) вищих навчальних закладів, а за давністю заснування посідає дев'яте місце серед медичних університетів і академій України. З народженням у 1931 році навчальний заклад швидко зміцнів, надалі впевнено зростає і розвивався. Під впливом різних обставин йому довелося змінювати як назву, так і дислокацію, але ніколи новостворений інститут не змінював статусу вищого навчального закладу і не переривав своєї навчально-наукової діяльності.

У 2021 році Буковинському медичному університету виповнюється 90 років від дня заснування його як нового навчального закладу України. 2019 року навчальний заклад відзначає 75 років від початку своєї діяльності на Буковині після передислокації у 1944 році тодішнього 2-го Київського медінституту з Києва до Чернівців.

Ця книжка є науково-історичним виданням, яке призначене об'єктивно і різнобічно висвітлити історичний шлях університету, заповнити окремі прогалини в його біографії та спростувати деякі розбіжності в трактуванні окремих історичних подій і дат. У процесі підготовки книжки опрацьовано всі наявні й доступні в київських і чернівецьких державних архівах документи, а також причетні до історії університету публікації в пресі, у наукових виданнях. Цікаві епізоди з історії Альма - Матер почерпнуто в мемуарах славних своїми досягненнями вихованців університету. Прикрашають документальну історію спогади ветеранів і випускників університету, життя яких було тісно пов'язане з навчальним закладом.

Книжка має декілька розділів. У першому розділі викладена історична оповідь про університет, яку поглиблюють історичні документи і хроніки з наступних розділів. Історичні документи обґрунтовують, а хроніки ніби оживляють історію цікавими фактами, історичними епізодами, що сприяє об'єктивнішому й глибшому висвітленню історії університету. Текст книжки доповнено цікавими, тепер уже історичними світлинами.

Ще в давні часи мудрий Сенека Молодший сказав: «Пам'ять про видатних людей має для нас не менше значення, ніж їх присутність». В університеті було багато знаних в Україні та світі науковців. Вони нам відомі своїми науковими здобутками, громадською діяльністю. Про них писали в друкованих засобах масової інформації, розповідали по радіо, показували по телебаченню. Про учених університету надруковано статті у наукових журналах, вміщено біографії у попередніх ювілейних виданнях, видано есе. Їх імена і заслуги згадувані також в усіх розділах цієї книжки. Однак один із розділів книжки містить матеріали про окремих науковців університету, які цікаві, перш за все, своїми особистими щиросердними якостями і вчинками.

Сучасність та її проблеми все частіше потребують повернення до свого історичного минулого, до своїх джерел та традицій. Мінялися покоління професорів, доцентів, викладачів різних категорій, студентів, допоміжного персоналу і господарників. Вони переймали у своїх попередників досвід і традиції, згодом передавали все краще своїм нащадкам. Так витворився ланцюг поколінь. Нам слід перейняти, як естафету, спадщину, яку залишили наші попередники, славним діянням і іменам яких присвячено цю книжку.

«Згадуйте предків своїх, щоб історія перед вами не згасла, золотої нитки не згубить», — радила мудра буковинка і українка, письменниця Ольга Кобилянська. Є така народна мудрість: як ти шануєш історію, а в ній своїх попередників, так після твої нащадки будуть шанувати тебе і твоє сьогодні. Не забуваймо цю мудрість!

Розділ I

Історична оповідь про Буковинський державний медичний університет

1. Початок історії.

**Київський період діяльності університету
(1931–1944)**

2. Продовження історії.

**Буковинський період діяльності університету
(від 1944 року)**

1. Початок історії. Київський період діяльності університету

1.1. Характеристика епохи

Перша світова війна (1914–1918), жовтневий переворот 1917 року, громадянська війна (1918–1922), що закінчилася створенням Союзу Радянських Соціалістичних Республік (СРСР) у 1922 році, спричинили небачену розруху і безлад у державі, у господарстві, у громадському і духовному житті всіх верств населення. Лише у світовій і громадянській війнах загинуло більше третини українських лікарів. Майже вся наявна на той час інтелігенція, що не визнала радянської влади, від 1917 року емігрувала за кордон. За відмову співпрацювати з новою більшовицькою владою частину інтелігенції було розстріляно, відправлено у в'язниці і табори. Україна, як і Росія, залишилася практично без учителів, лікарів, фармацевтів, інженерів.

Кого переконаннями, а кого примусом новій владі вдалося залучити до співпраці ту мізерну частину інтелігенції, яка з різних причин (за віком, станом здоров'я, за сімейними обставинами) не змогла емігрувати. Але в тих тяжких умовах ця невелика частка інтелігенції не могла забезпечити вирішення посталих перед новою владою та державою негайних завдань. Вкрай сутужно з лікарськими і фармацевтичними кадрами на теренах СРСР було упродовж всього періоду становлення радянської влади.

Наприкінці 20-х років всі переконались, що ніякі плани і принципи, гасла і засади побудови соціалізму, у тому числі й соціалістичної системи охорони здоров'я, **не можуть бути виконані без належного кадрового забезпечення**. Проблема фахових кадрів стає катастрофічною. Гасло більшовиків «Кадри вирішують все» вимагало у найкоротший строк ліквідувати посталу проблему. Розпочалася реорганізація наявних університетів. Відкривалися різного типу нові навчальні заклади.

Однак для навчання у створених інститутах і робфаках не вистачало освіченої молоді. Для ліквідації масової неграмотності населення – найперше молоді – негайно було створено систему різного типу нових шкіл (вечірніх, недільних, фабрично - заводських) та різноманітних курсів – «лікбезів».

1.2. Вирішення проблеми кадрів у медицині

У 20-х роках, в умовах критичної нестачі лікарів і фармацевтів, почалося творення соціалістичної системи охорони здоров'я. Тотальна нестача медичних кадрів стала однією із причин призначення у 1925 році наркомом охорони здоров'я України робітника, члена ВКП(б) Д. Єфімова,

який перед призначенням на посаду пройшов місячну медичну підготовку. Він керував медициною і фармацією України впродовж 1925–1929 років. У медичних закладах на посадах лікарів, у більшості своїй, працювали фельдшери, медсестри, акушерки, зубні лікарі.

Згідно з Постановою Ради Народних Комісарів (РНК) УРСР від 12 червня 1930 року *«Про реорганізацію вузів і втузів та передачу їх у підпорядкування відповідних Народних Комісаріатів»* всі навчальні заклади медичного профілю були передані у підпорядкування Народному Комісаріату Охорони Здоров'я (НКОЗ) УРСР. Для скорішого вирішення кадрової проблеми в медицині та фармації замість медичних факультетів університетів і Вищих жіночих медичних курсів було створено медичні інститути, що сприяло збільшенню чисельності студентів. Для підготовки лікарів із робітничої і сільської молоді при медінститутах відкриваються денні і вечірні робфаки. Але підготовка медичних фахівців на робфаках виявилася неможливою. Тому робфаки протягом трьох місяців від їх заснування було ліквідовано, а натомість у 1931 році розпочато організацію виробничих медичних інститутів, які отримали назву «лікарня-інститут» («лікарня-ВУЗ»). Вперше в історії вітчизняної та світової медицини була спроба у Харкові та Вінниці відкрити інститути заочної медичної освіти, які зразу ж було ліквідовано, як нездатні готувати фахівців медичного профілю.

Виробничі інститути відкривалися на базі кращих лікарень і призначалися для підготовки за скороченою програмою лікарів із числа середнього медперсоналу (фельдшерів, медсестер, зубних лікарів), які мали медичну практику. Названі категорії медпрацівників вже працювали на посадах лікарів, виконуючи їх обов'язки без лікарського диплома.

В Україні упродовж 1931 року «лікарні-інститути» було створено в Києві, Харкові, Одесі, де уже існували державні медичні вищі, а також у містах Вінниці, Запоріжжі, Житомирі, Полтаві, Кременчуку, Кіровограді, Миколаєві і Херсоні, де вищих медичних навчальних закладів не було. Упродовж 1934–1936 років виробничі інститути у Вінниці, Запоріжжі, Києві, Одесі та Харкові відповідними рішеннями Ради Народних Комісарів УРСР було реорганізовано в державні медінститути. В інших містах після першого випуску «інститути-лікарні» ліквідовано, як не здатні забезпечити належну підготовку лікарів. Так у 1934–1936 роках державними вищими навчальними закладами України стали 2-й Київський, 2-й Харківський та 2-й Одеський медичні інститути.

1.3. Заснування Київського виробничо - медичного інституту, його становлення та діяльність

У живописному куточку Києва на Лук'янівці за проектом архітектора В.Н. Ніколаєва у 1885–1904 роках була споруджена на кошти меценатів Бродських, Гальперіних, подружжя Заксів та Френкелів ***Київська єврейська***

безкоштовна лікарня: багатопрофільна, із найсучаснішим на той час оснащенням і висококваліфікованим медперсоналом, із єдиною в Києві медичною бібліотекою, книгами якої користувався і медфакультет Київського університету Св. Володимира. У цій лікарні працювали такі світила медицини, як Г.М. Мінх, О.П. Вальтер, В.Ю. Чаговець, В.О. Караваєв, О.Ф. Шимановський, М.В. Скліфосовський, М.Б. Юкельсон та інші. Здобутки лікарні, її авторитет і поширена слава в Україні та всій царській імперії зацікавили навіть відомих діячів мистецтв. Лікарню відвідали письменники Л.М. Толстой, В.Г. Короленко, Шолом-Алейхем, художник Врубель. Після жовтневих подій 1917 року Єврейська лікарня була перейменована в Першу Київську робітничу, а пізніше – у Першу радянську лікарню (нині Київська обласна клінічна лікарня по вулиці Багговутівській, 1). У новій назві лікарні слово «Перша» означало – найкраща за рівнем фахової діяльності і оснащенням. Тобто, посідала перше місце серед лікарень Києва.

Навесні, **1 березня 1931 року** на базі цієї лікарні згідно з Постановою РНК УРСР від 12 червня 1930 року було засновано виробничо-медичний інститут («лікарня-інститут»), який розпочав підготовку лікарів із фельдшерів та медсестер без звільнення їх від роботи. Директором новоствореного інституту призначено керівника цієї лікарні кандидата медичних наук, акушера-гінеколога Миколу Григоровича Окропарідзе. Він керував інститутом-лікарнею упродовж 1931–1936 років. Функції клінічних кафедр покладалися на відповідні за профілем відділення лікарні, а обов'язки завідувачів кафедр виконували завідувачі цих відділень. Лабораторії і аптека лікарні були одночасно навчальною базою і виконували функції відповідних теоретичних кафедр виробничого інституту. Наприклад, на прозекторське відділення покладалися функції анатомічних кафедр, на лабораторії і аптеку – функції хімічних кафедр і кафедри фармації.

У 1931 році здійснено три набори студентів (у червні – 42 особи, у серпні – 64, у грудні – 112, всього набрано 218 осіб), а в 1932 році два набори (у квітні та серпні по 200 осіб, всього – 400 осіб). У 1934 році було випущено із набраних 218 «студентів» лише 42, а в 1935 році – із 400 тільки 34 дипломовані лікарі.

Більшість студентів, набраних тільки із середнього медперсоналу з уже набутих практичним досвідом, мали настільки слабку загально освітню і медичну підготовку, що не змогли вчитися за програмою вищої школи. Вони змушені були полишити навчання достроково, забравши документи. Тому такими малочисельними були перші випуски лікарів.

Практичний досвід роботи Київського виробничого медінституту і фаховий рівень лікарів перших випусків показали, що Перша Київська робітнича лікарня є чудовою навчальною базою, здатною забезпечити належний рівень підготовки лікарів.

На базі лікарні, окрім лікарів, здійснювалася клінічна підготовка фельдшерів, лаборантів та акушерок. Для цього, у тому ж 1931 році в лікарні був організований виробничий Медичний технікум, в якому проводилася підготовка фельдшерів із санітарок без звільнення їх із роботи. Попередньо санітарки проходили однорічну загальноосвітню підготовку. Крім того, всі відділення лікарні слугували базою для виробничої практики майбутніх фельдшерів, лаборантів і акушерок знаменитої Київської фельдшерсько-акушерської школи.

1.4. Реорганізація виробничо-медичного інституту у Другий Київський державний медичний інститут (2-й КДМІ) та його діяльність до 1944 року

На прохання Народного комісаріату охорони здоров'я, Рада Народних Комісарів Української Соціалістичної Радянської Республіки (УСРР) ***Постановою № 1049 від 16 липня 1936 року*** реорганізувала Київський виробничо-медичний інститут з 1 вересня 1936 року в стаціонарний 2-й Київський державний медичний інститут (2-й КДМІ) із лікувальним факультетом. Будівлі й оснащення Першої Київської робітничої лікарні було передано у власність 2-го КДМІ, що дозволило всі теоретичні та майже всі клінічні кафедри розмістити у власній живописній садибі. Із 20 клінічних кафедр 16 було створено і розміщено в профільних відділеннях лікарні, які стали власними клініками інституту, а решта шість – на базі кращих міських і відомчих лікарень Києва. На території лікарні додатково було збудовано чотири двоповерхові корпуси для теоретичних кафедр, а також анатомічний і хімічний корпуси. Директором інституту було призначено керівника цієї лікарні кандидата медичних наук ***Михайла Євсієвича Лиманського***, який керував навчальним закладом і клінічною лікарнею одночасно упродовж 1936–1941 років.

До 1941 року 2-й КДМІ працює на Лук'янівці і скоро стає шанованим столичним вищим навчальним і лікувальним закладом. Хворі з Києва й усіх регіонів України прагнули потрапити на лікування саме в клініки 2-го КДМІ. Особливо якщо мали потребу в хірургічному лікуванні, в неврологічній, акушерській і гінекологічній допомозі, лікуванні туберкульозу, інфекційних хвороб. Досконала навчально-матеріальна база, укомплектованість кафедр знаменитими у вітчизняних і зарубіжних наукових колах професорами та доцентами забезпечили сприятливі умови для повноцінної навчально-виховної, науково-дослідної та лікувальної діяльності 2-го КДМІ. На базі однієї з хірургічних клінік інституту в 1931 році було створено першу в Україні нейрохірургічну клініку на 15 ліжок під керівництвом професора М.Б. Юкельсона.

У Києві з'явився небажаний конкурент для Першого Київського медінституту, який було створено дещо раніше (1920) на базі медичного факультету Київського університету Святого Володимира та Вищих медичних жіночих курсів. Професорсько-викладацький персонал 2-го КДМІ вирізнявся високим рівнем вченості та інтелігентності. В інституті зразу ж були започатковані і постійно заохочувалися шляхетні взаємовідносини між викладацьким складом і студентами. Знаменитий учений-хірург, державний і громадський діяч В.Д. Братусь (1917–2008) у своїх спогадах чотири роки навчання (1936–1939) у 2-му КДМІ називав «найкращими роками своєї юності». Закінчивши чотири курси навчання у 2-му КДМІ, В.Д. Братусь був військовим комісаріатом призваний (1939) у ряди Червоної армії і направлений для закінчення навчання до новоствореної у Куйбишеві (нині м. Самара РФ) військово-медичної академії (КВМА), яку закінчив 1940 року. Вихованець Другого Київського медичного інституту став знаменитим абдомінальним хірургом і талановитим науковцем. Заслужений діяч науки і техніки України (1988), член-кореспондент НАН України (1974) і АМН УРСР (1993), лауреат Державної премії УРСР (1982), доктор медичних наук (1962), професор (1963) В.Д. Братусь двічі призначався Міністром охорони здоров'я УРСР – вперше у 1954–1957 роках та вдруге – у 1968–1975 роках. Своєю Альма - Матер Василь Дмитрович завжди називав і вказував у документах Другий Київський медінститут та Куйбишевську військово-медичну академію.

Протягом 1931–1940 років чисельність студентів зросла з 218 (1931) до 1618 (1940), а випуск лікарів збільшився з 42 (1934) до 245 (1940). Усього за 10 років (1931–1941) в інституті підготовлено майже 2000 лікарів.

Багато кафедр у 2-му Київському медінституті очолили відомі у світі науковці: класик світової і засновник української школи електрофізіології академік В.Ю. Чаговець (кафедра нормальної фізіології), знаний гастроентеролог і онколог академік В.М. Іванов (кафедра факультетської терапії), знаменитий тоді військовий хірург академік І.М. Іщенко (кафедра загальної хірургії), перша жінка-академік О.І. Смирнова-Замкова (кафедра патологічної анатомії), професори Г.С. Барг (кафедра мікробіології), Б.Я. Падалка (кафедра інфекційних хвороб), один із засновників вітчизняної неврології, знаменитий невролог-морфолог, якого називали «лікар від Бога» Володимир Григорович Лазарєв (кафедра неврології), П.І. Баранник (кафедра загальної гігієни), фундатор основ української геронтології і ензимології І.В. Базилевич (кафедра госпітальної терапії), А.С. Берлянд (кафедра пропедевтики внутрішніх хвороб), заслужений діяч науки А.М. Ольшанецький (кафедра акушерства і гінекології), знаний фахівець гнійної хірургії Б.М. Городинський (кафедра госпітальної хірургії), В.Г. Балабан (кафедра дитячих хвороб), С.І. Радченко (кафедра соціальної гігієни), Є.І. Левін (кафедра дерматовенерології), Я.Г. Замковський (кафедра очних хвороб), заслужений діяч науки Я.А. Швацберг (кафедра ЛОР-хвороб),

В.П. Кибальчич (кафедра анатомії), П.С. Шидловський (кафедра топографічної анатомії), Р.А. Димшиц (кафедра патологічної фізіології), Б.М. Колдаєв (кафедра біохімії), Ф.І. Гейліх (кафедра фармакології).

Кафедру і клініку нервових хвороб очолив талановитий і досконалий клініцист та вчений, представник анатомо-фізіологічного напрямку в неврології, доктор медицини, професор Володимир Григорович Лазарєв: чудовий діагност, що вражав всіх своєю інтуїцією, надзвичайно скромний, простий, завжди і для всіх доступний, переповнений любов'ю й увагою до хворих, бездоганно чесний, завжди готовий передати свої знання і досвід колегам. Всіма цими якостями Володимир Григорович приваблював безліч учнів і послідовників, які з великим шануванням відносилися до свого вчителя і в усьому прагнули наслідувати його. Обождували Лазарєва всі хворі клінічної лікарні. У неврологічній клініці використовувалися найновіші на той час методи дослідження, діагностики і лікування, серед них енцефало- і вентрикулографія, хронаксія.

Кафедра мала зразково оснащений фізіотерапевтичний кабінет. Будучи не тільки клініцистом, а й неврогістологом, В.Г. Лазарєв створив спочатку морфологічну, а після – біохімічну і фізіологічну лабораторії. Кафедра стала невеликим науково-дослідним центром. За 20 років через клініку В.Г. Лазарєва пройшло понад 16 000 хворих із усіх областей України. Із школи Лазарєва вийшли 60 його учнів-докторів і кандидатів наук і численна когорта лікарів-невропатологів. Упродовж п'яти років (1936–1941) у 2-му КДМІ опубліковано 98 наукових праць, захищено 6 докторських та 27 кандидатських дисертацій, підготовлено майже 2000 лікарів. Інститут встиг до початку війни у 1941 році зробити останній передвоєнний випуск 160 молодих лікарів.

Далі замість літніх канікул і відпусток почалися тривалі та тяжкі воєнні будні. За перші три дні війни (22–25.06.1941) клініки-інституту прийняли понад 1000 поранених. З початку липня на базі клінік 2-го КДМІ було розгорнуто військовий сортувально-евакуаційний госпіталь. У зв'язку із загрозою окупації ворогом Києва у липні 1941 року наявний у місті штатний персонал і студентів 2-го КДМІ направили до Харкова, де їх тимчасово приймав 1-й Харківський медінститут. У серпні закінчено евакуацію до Харкова навчально-матеріальної бази та зібраного на той час у Києві професорсько-викладацького складу 1-го і 2-го Київських медичних інститутів.

Прибулі до Харкова студенти обох Київських медінститутів були мобілізовані і направлені на фронт: студенти 4-х і 5-х курсів – заурядлікарями, тобто лікарями без закінченої вищої освіти (без диплома), а студенти 2-х і 3-х курсів – медсестрами та фельдшерами. Упродовж літа 1941 року понад 60 % професорів і доцентів 1-го і 2-го Київських медінститутів було призвано в кадрову армію на посади головних спеціалістів військово-медичної служби діючих фронтів, армій, госпітальних баз. Тому тимчасово,

на воєнний період, шляхом об'єднання залишків зібраного в Харкові штатного персоналу та навчально-матеріальної бази двох київських медвузів було створено один Київський медичний інститут (об'єднаний). Адміністрація інституту розмістилася у Харкові на вулиці Сумській, буд. 1. Виконувачем обов'язків директора тимчасово створеного закладу призначено доцента кафедри госпітальної терапії 1-го КДМІ Євгена Ілліча Кефелі, який керував інститутом від жовтня 1941 року до кінця листопада 1943 року. Кафедри об'єднаного медінституту були укомплектовані не за штатним розкладом, а поєднували наявний на той час персонал та оснащення обох київських інститутів. Таким штатом і оснащенням інститут працював до поновлення діяльності 1-го та 2-го Київських медінститутів як окремих навчальних закладів. В історії 1-го КДМІ (тепер Національний медуніверситет ім. О.О. Богомольця) утворення об'єднаного медінституту подавалося як ліквідація 2-го КДМІ включенням його у 1941 році до складу 1-го Київського медінституту.

Загроза захоплення ворогом Харкова змусила у вересні 1941 року евакуювати об'єднаний Київський медінститут на Урал до міста Челябінська, де він розмістився на вулиці Комуни, 35 і працював до повернення наприкінці грудня 1943 року у звільнений від ворога Київ. У Челябінську залишився працювати Челябінський медінститут (тепер Челябінська державна медична академія Російської Федерації), створений розпорядженням із Москви за рахунок частини матеріального оснащення та особового складу кафедр об'єднаного Київського медінституту.

До речі, у жовтні 1941 року в окупованому Києві було поновлено навчання на 4-му та 5-му курсах лікувального факультету новоствореного Київського медичного інституту. Брак лікарів для населення, загроза розповсюдження епідемічних хвороб примусили окупантів задовольнити прохання Української Національної Ради (УНРади) про відкриття медінституту. Членами УНРади були ректор Київського політехнічного інституту професор М. Величківський – голова, Олег Ольжич (Кандиба), Олена Теліга, сестра Лесі Українки Ісидора Косач-Борисова, багато інших видатних особистостей. Всього 130 членів Ради.

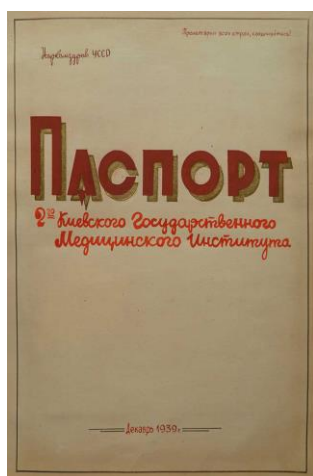
Створений медичний інститут був укомплектований професорами, доцентами, асистентами та студентами Першого і Другого Київських медінститутів, які з різних причин не встигли або не змогли евакуюватися до Челябінська. Інститут очолили хірург доцент О. Лазуренко (ректор), патологоанатом професор Б. Кучеренко (проректор), акушер-гінеколог професор М.К. Венцківський (проректор з навчальної роботи та одночасно завідувач кафедри акушерства і гінекології). Навесні 1942 року керівники Київського медінституту Б. Кучеренко і О. Лазуренко були заарештовані, а невдовзі їх разом із членами УНРади та деякими науковцями медінституту розстріляли в Бабиному Яру. Серед них Олена Теліга, завідувач кафедри мікробіології 2-го КДМІ професор Г.С. Барг. У листопаді 1942 року інститут

реорганізовано в «Полімедікум», а потім ліквідовано. Частина студентів-медиків відправлено на роботу до Німеччини.

Після повернення у грудні 1943 року об'єднаного медінституту із Челябінська до Києва, діяльність 1-го Київського медінституту була поновлена наприкінці грудня 1943 року з розміщенням його на уцілілих від руйнування навчальній і клінічній базах. Одразу гостро постала проблема комплектування 1-го КДМІ професорсько-викладацьким персоналом. Ще не повернулися мобілізовані науковці з війни. Частка персоналу залишилася у Челябінську. Тому викладацький персонал 2-го КДМІ був тимчасово задіяний для доукомплектування наявних вакансій у першому Київському медичному інституті.

У цей же час на базі клінік 2-го КДМІ продовжував працювати військовий СЕГ (сортувально-евакуаційний госпіталь) на 2000 ліжок. Всі приміщення колишніх клінік інституту були зайняті відділеннями евакогоспіталю. Тільки протягом жовтня 1943 р. цей шпиталь прийняв і надав допомогу для 29 000 поранених. У 1946 році, із одужанням поранених, замість військово-госпітальних почали відкриватися лікарняні відділення для цивільного населення Києва. Остаточо СЕГ був розформований у квітні 1946 року. Після передислокації 2-го КДМІ до Чернівців, його клініки, розпорядженням НКОЗ УРСР у листопаді 1944 року, затверджено як навчальну базу Київського інституту удосконалення лікарів (теперішня Національна медична академія післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика). Перша радянська лікарня була реорганізована в Київську обласну клінічну лікарню 1952 року.

1.5. Архівні світлин до Київського періоду діяльності навчального закладу.

Світлини керівного складу 2-го Київського державного медичного інституту (2-го КДМІ)

М. Є. Лиманський
кандидат медичних наук,
директор 2-го КДМІ у 1936–1941рр.
Фото 1939 року.

Н. С. Рапопорт
кандидат меднаук, доцент, заступник
директора 2-го КДМІ з навчальної
роботи. Фото 1939 року.

В. С. Штульберг
кандидат медичних наук,
доцент, помічник директора з
лікувальної роботи у 1936–1941рр.
Фото 1939 року.

З. А. Тетерюк
помічник директора 2-го КДМІ
з господарської роботи.
Фото 1939 року.

Архівні світлини науковців 2-го Київського державного медичного інституту

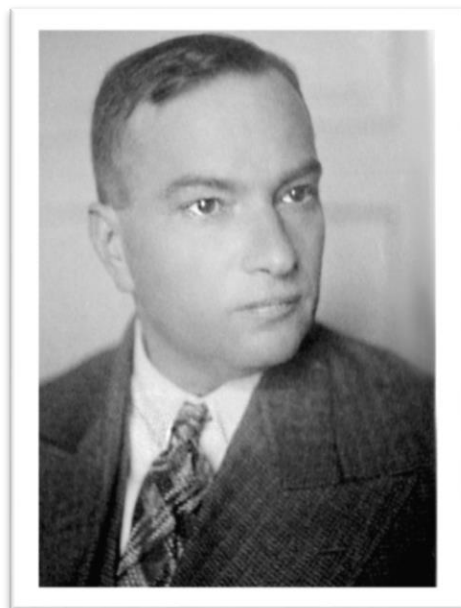
В. Ю. Чаговець
академік, засновник вітчизняної
електрофізіології, завідувач
кафедри фізіології 2-го КДМІ.
Фото 1939 року.

О. І. Смирнова-Замкова
перша жінка-академік України,
завідувач кафедри патологічної анатомії
2-го КДМІ. Фото 1939 року.

В. Г. Лазарєв
доктор медицини, професор,
один із засновників
української неврології, завідувач
кафедри нервових хвороб 2-го КДМІ.
Фото 1939 року.

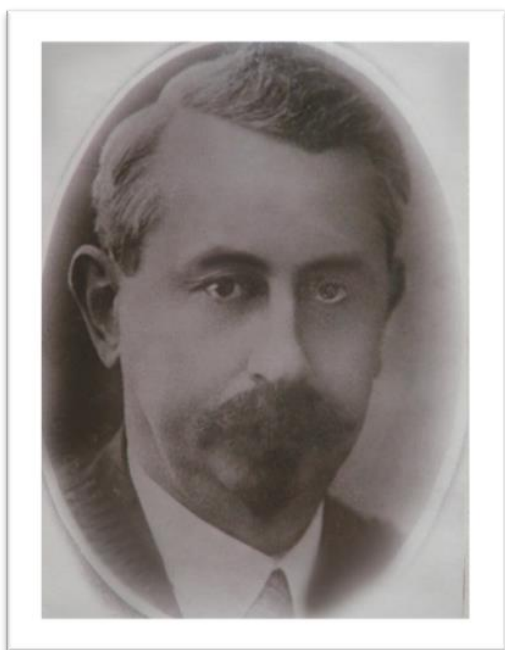
І. В. Базилевич
доктор медицини, професор,
завідувач кафедри
госпітальної терапії 2-го КДМІ.
фундатор основ української
геронтології та ензимології.
Фото 1939 року.

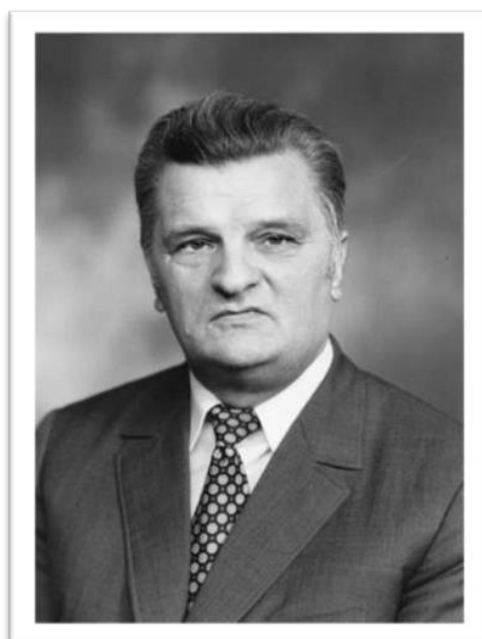
Г. С. Барг
завідувач кафедри мікробіології,
доктор медицини, професор.
Розстріляний в урочищі Бабин Яр 1942 р.
Фото 1939 року.

П. С. Шидловський
завідувач кафедри топографічної анатомії
оперативної хірургії, доктор медицини,
професор.
Фото 1939 року.

В. М. Іванов
академік, доктор медичних наук,
професор, завідувач кафедри
факультетської терапії
2-го КДМІ.
Фото 1939 року.

В. Д. Братусь – один із вихованців
2-го КДМІ, академік, відомий науковець
і хірург. Двічі очолював МОЗ України.
Видатний громадський діяч.
Фото 1958 року.

Архівні світлини будівель та митєвостей із діяльності 2-го Київського медичного інституту

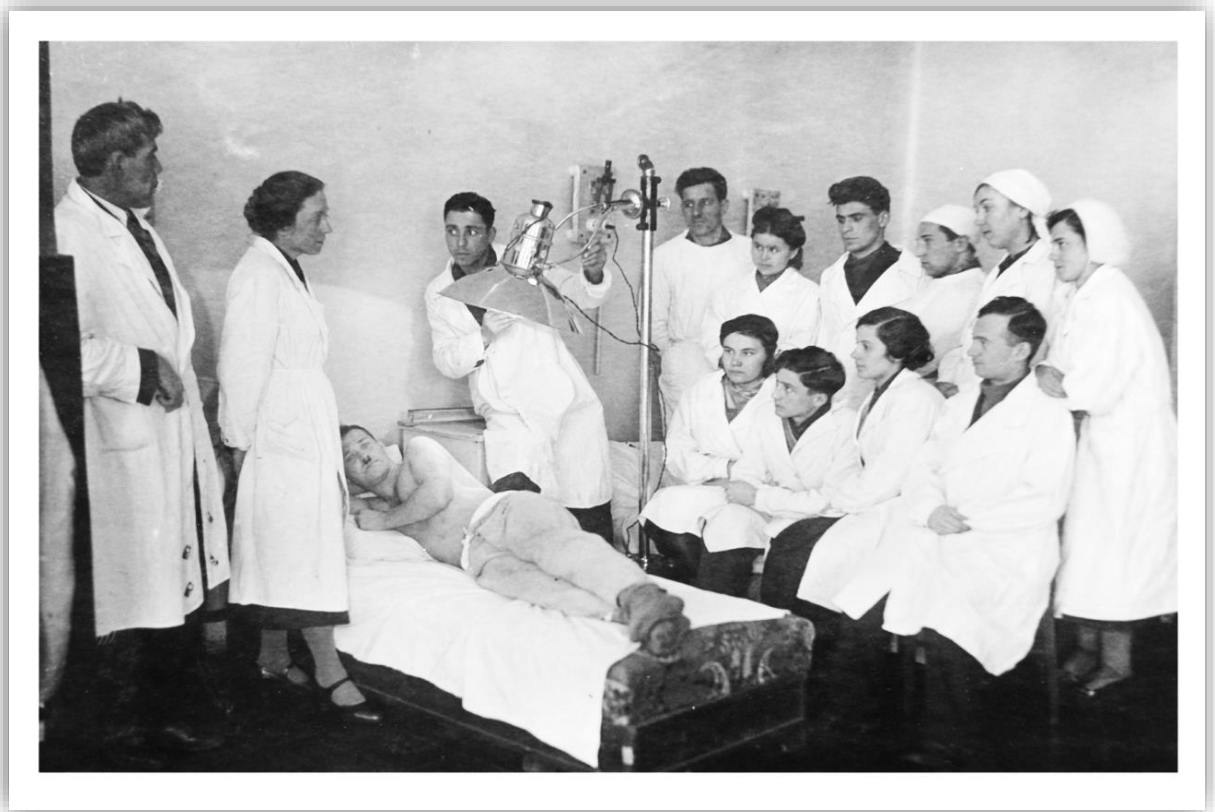
Один із клінічних корпусів 2-го КДМІ
в якому знаходилася терапевтична клініка з курсом інфекційних хвороб.
Фото 1939 року.

Заняття студентів на кафедрі мікробіології 2-го КДМІ. Фото 1939 року.

Студенти у перев'язочній клініці кафедри факультетської хірургії 2-го КДМІ.
Фото 1939 року.

Обстеження хворого у клініці кафедри нервових хвороб 2-го КДМІ.
Фото 1939 року.

Світлини будівлі та приміщень кафедри акушерства і гінекології 2-го КДМІ
(завідувач кафедри проф. А.М. Ольшанецький).
Фото 1939 року.

У палаті новонароджених акушерської клініки.

2 . Продовження історії. Буковинський період діяльності університету

2.1. Поновлення діяльності і передислокація 2-го КДМІ на Буковину

Двадцять дев'ятого березня 1944 року звільнено м. Чернівці. За роки війни місто майже не зазнало руйнувань. На початку жовтня цього ж року закінчилися бойові дії на території Буковини. А 28 жовтня звільненням міста Ужгорода завершено визволення від фашистських загарбників всієї території України. Довгих 22 місяці тривали бої за звільнення України від окупантів.

Дізнавшись про поновлення діяльності Другого Київського медінституту, місцева влада звернулася до Народного комісаріату охорони здоров'я (НКОЗ) УРСР з проханням передислокувати 2-й КДМІ після поновлення його діяльності до м. Чернівці. За порадою НКОЗ УРСР терміново було ухвалено і надіслано до Києва спільну Постанову Бюро обкому КП(б)У і Облвиконкому Чернівецької області за № 404, затверджену 11.09.1944 р. Цікаво таке. Наказ НКОЗ УРСР № 1858 від 03.09.1944 р. та спільна Постанова № 404 Бюро обкому КП(б)У і Чернівецького облвиконкому від 11.09.1944 р. майже тотожні за змістом, але відмінні датами затвердження і назвами (зміст документів див. у Розділі II книги).

Посилаючись на Постанову Чернівецької обласної влади, Наркомат охорони здоров'я звернувся до Ради Народних Комісарів (РНК) УРСР з проханням поновити діяльність 2-го Київського державного медінституту з передислокацією його до Чернівців. Університетське місто мало всі необхідні умови для розміщення в ньому та забезпечення повноцінної діяльності так мріяного на Буковині вищого медичного навчального закладу.

Раднарком УРСР ухвалив Постанову № 1360 від 20 жовтня 1944 року **«Про поновлення роботи 2-го Київського медичного інституту»**. Цією Постановою Народному Комісаріату Охорони Здоров'я УРСР дозволено **поновити** діяльність 2-го Київського медичного інституту з лікувальним факультетом та провести його **передислокацію** до міста Чернівці. Повний текст Постанови викладено в Розділі II книги.

Для розміщення, оснащення та організації роботи 2-го КДМІ в місті Чернівцях Наркоматом охорони здоров'я створено і направлено на Буковину групу фахівців на чолі з Є.І. Кефелі. У Наказі НКОЗ УРСР № 1876 від 07.10.1944 р. зазначено: «Доцента кафедри госпітальної терапії Київського медінституту тов. **Кефелі Євгена Ілліча** командирувати до міста Чернівці **для організації там 2-го Київського медінституту** з покладанням на тов. Кефелі в.о. директора цього інституту. Термін командировки 2 місяці». Наступним Наказом НКОЗ № 1877 від 07.10.1944 р. доповнено: «В.о. директора 2-го Київського медінституту, що організується в м. Чернівці за Постановою РНК УРСР, доценту Кефелі Євгену Іллічу надати право розпорядчика кредитами та першого підпису на всіх чеках і грошових

документах». На період відрядження до Чернівців за доцентом Є.І. Кефелі у 1-му Київському медінституті на кафедрі госпітальної терапії зберігалися його посада і заробітна плата (підстава: наказ НКОЗ № 1880 від 07.10.1944 р.).

Доцент Є.І. Кефелі очолював створену групу і виконував обов'язки директора переведеного в Чернівці 2-го КДМІ від 10.10.1944 р. до 13.01.1945 р. Нагадаємо, що в роки війни він керував **Київським об'єднаним медичним інститутом** упродовж всього періоду (1941–1943) його перебування в евакуації до російського міста Челябінська.

У Постанові № 1360 від 20.10.1944 року не вказано як слід називати 2-й Київський медінститут після передислокації його до м. Чернівці. Не отримавши нової назви і печатки, передислокований столичний навчальний заклад продовжує працювати на Буковині і фінансуватись за попередніми статусом і назвою як «Другий Київський державний медичний інститут у місті Чернівцях». У зв'язку з цим, цікавими є накази, які видавав упродовж жовтня і листопада 1944 року виконувач обов'язків директора цього інституту доцент Євген Кефелі. Наприклад (з архіву):

Наказ № 1
по Другому Київському медичному інституту
в місті Чернівцях від 21 жовтня 1944 року

1. За наказом № 1858 НКОЗ УРСР від 03.09.1944 р. відновлюється діяльність Другого Київського медичного інституту у складі лікувального факультету в місті Чернівці. За цим же наказом затверджено контингент прийому студентів на 1944–1945 навчальний рік на перший курс у кількості 300 осіб.

2. За наказом № 1876 НКОЗ УРСР від 07.10.1944 р. я, Кефелі Євген Ілліч, прибув у командировку до міста Чернівці для організації 2-го Київського медичного інституту і вступив у тимчасове виконання обов'язків на час командировки з 10.10.44 року директора цього інституту.

3. Призначити кандидата медичних наук доцента Шульга Михайла Сидоровича з 10 жовтня 1944 р. виконуючим обов'язки завідувача кафедри гістології 2-го Київського медичного інституту в Чернівцях та тимчасово виконуючим обов'язки заступника директора в навчально-науковій частині.

Підстава: наказ № 1875 по НКОЗ УРСР від 07. 10. 1944 р. Директор Є. І Кефелі.

Наказом № 2 від 23.10.1944 року оголошено додатковий набір студентів на 1-й курс 2-го КДМІ в Чернівцях з 23 жовтня 1944 року. А наказом № 3 по 2-му КДМІ від 23.10.1944 року затверджено склад приймальної комісії для проведення додаткового набору студентів.

2.2. Розміщення інституту в Чернівцях. Комплектування персоналом і студентами

Згідно з Постановою Раднаркому УРСР № 1360 для розміщення передислокованого інституту виконком Чернівецької обласної ради був зобов'язаний «**виділити і закріпити за медичним інститутом**»:

1) будинки на Театральній площі № 5–6 (колишні Єврейський дім та Торгово-промислова палата Буковини, *авт.*);

2) будинок № 1 на вулиці Неагой Бесараб (пізніше вул. М. Штерна, 1, а від 2017 року вул. Банкова) – колишній будинок угорського банку, в якому тепер знаходиться навчально-адміністративний корпус Буковинського фінансово-економічного коледжу; *авт.*);

3) будинок теологічного факультету Чернівецького університету, який знаходився в одному із корпусів резиденції буковинських митрополитів на вул. М. Коцюбинського, 6 (корпус теперішнього філософсько-теологічного факультету ЧНУ ім. Юрія Федьковича, *авт.*).

Виконуючий обов'язки директора 2-го КДМІ Є.І. Кефелі і прибула з ним київська група розмістилися в цьому, на той час уже вільному, будинку і розпочали свою діяльність по розташуванню, комплектуванню і організації роботи передислокованого на Буковину медінституту. У цій будівлі тимчасово поселяли студентів 1 курсу, які були набрані у Києві для 2-го КДМІ і прибували для навчання до Чернівців. На деякий час будівля стала одночасно адміністративним корпусом і студентським гуртожитком 2-го Київського медінституту в Чернівцях.

Але не так сталося як планувалося. Виникли суперечки за окремі будівлі. Врешті, для медичного інституту було виділено і поступово передано у його власність наступні чотири будівлі:

1. Будинок торгово-промислової палати Буковини на Театральній площі, 5, *переданий наприкінці жовтня 1944 р.*;

2. Будинок гуртожитку учнів школи «Ion I Nistor» на вулиці Массарика, 2 (теперішній теоретичний корпус на вул. О. Богомольця, 2, *переданий у грудні 1944 року*). Крім кафедр і бібліотеки, у цій будівлі тільки для професорсько-викладацького складу і студентів інституту було відкрито і працювали їдальня закритого типу (вхід тільки співробітникам і студентам інституту за посвідченнями і студентськими квитками), пральня і духова, майстерні для ремонту і пошиття одягу та для ремонту і пошиття взуття.

3. Двоповерховий будинок Пастерівської станції (колишньої стоматологічної та очної лікарень) на вулиці Балмаша, 3 (теперішній морфологічний корпус на вул. Ризькій, 3, *переданий у серпні 1945 р.*);

4. Будинок колишнього управління місцевої залізниці (нині навчальний корпус на вул. О. Кобилянської, 42, *переданий у березні 1946 р.*).

Під гуртожитки для студентів було виділено: готель «Брістоль» на 100 місць на площі Дачія, 1, *переданий остаточно у власність інституту 1948 року* (теперішня адреса – вул. Заньковецької, 11, *авт.*); будинок на

вулиці Червоноармійській, 7 на 125 місць (теперішній навчальний корпус на вул. Героїв Майдану, 3); будинок на тодішній вулиці Червоноармійській, 23 на 50 місць (навпроти колишнього торгового центру «Рязань»); кімнати п'ятого поверху на 130 місць у будинку по вулиці О. Кобилянської, 53 (колишній Німецький дім). Крім гуртожитків, інститут наймав студентам і оплачував зі свого бюджету ще 270 місць (так званих «кутків») у приватних квартирах міста. Проживаючих у цих квартирах студентів інститут був зобов'язаний забезпечувати дровами та керосином для гасових ламп.

Також було виділено 75 га орної землі у приміському селі Чорнівка (17 км від міста) для створення допоміжного господарства. Допоміжне господарство призначалось для покращення і здешевлення харчування в інститутській їдальні.

Набір студентів на перший курс 1944–1945 н. р. для медінституту в Чернівцях проводив у Києві 1-й Київський медінститут (набрано 250 осіб). Ще понад 120 осіб набрано із Кам'янець-Подільської (Хмельницької), Тернопільської, Станіславської (Івано-Франківської), Чернівецької областей та поранених, які лікувалися у тилових військових шпиталях, що знаходилися на той час у Чернівцях. Відібраних абітурієнтів чисельністю 372 особи (14 чоловічої та 358 жіночої статі) зараховано у жовтні 1944 року «студентами 1-го курсу 2-го Київського медичного інституту в м. Чернівці».

Заняття на першому курсі почалися 1 листопада 1944 року на кафедрах Чернівецького державного університету. Після перейменування 2-го Київського медінституту на Чернівецький, першокурсників було Наказами № 18, 19, 20, 21 від 05.12.1944 року перезараховано студентами 1-го курсу Чернівецького медінституту та видано студентські квитки і матрикули (залікові книжки).

Другий, третій і четвертий курси комплектувалися від березня до кінця червня 1945 р. переводом студентів з інших медінститутів СРСР. На ці курси зараховували без вступних іспитів демобілізованих з армії медсестер, фельдшерів, заурядлікарів, які упродовж 1941–1943 років були призвані із медінститутів на фронт достроково. Так, для завершення навчання на 5-й курс у 1945 / 1946 н. р. було зараховано 49 демобілізованих заурядлікарів, призваних у роки війни на фронт з п'ятого курсу без отримання диплома. Заняття на другому, третьому і четвертому курсах розпочиналися від березні 1945 року по мірі комплектування академгруп.

Із Чернівецької області до інституту упродовж 1945–1951 років вступило всього 66 осіб, а закінчили за цей період навчання 48 буковинців. Недоставало місцевої молоді з повною загальною середньою освітою. Значно збільшилася чисельність вступників до навчального закладу із Західних областей України після відкриття у 1946 році при інституті підготовчого відділення. Наприклад, на кінець 1957 року в інституті навчалось уже 605 буковинців із загальної кількості 1460 студентів.

Великі труднощі виникли з комплектуванням 1-го і 2-го Київських медінститутів професорсько-викладацьким персоналом. Більшість науковців ще продовжували службу в медичних закладах діючих фронтів. Частину

викладацького персоналу розпорядженням із Москви було залишено для забезпечення діяльності створеного 1943 р. Челябінського медінституту. Штатні професори і доценти 2-го КДМІ були тимчасово зараховані на вакантні посади уже діючого з грудня 1943 р. 1-го Київського медінституту. Вони не поїхали до Чернівців, а залишилися працювати в Києві.

Некомплект викладацького персоналу на деяких кафедрах призводив до порушення встановленої навчальним планом послідовності вивчення дисциплін. Так, навіть у 1945 / 1946 н. р. патофізіологія у V семестрі не вивчалась, а вивчення гігієни було перенесено з VII на VIII семестр. Для проведення занять запрошувалися лікарі міських лікарень та дислокованих у Чернівцях окружних військово-медичних закладів (шпиталів, СЕС, ПАО) Прикарпатського військового округу (ПрикВО). Наприклад, на посаду начальника кафедри військово-медичної підготовки були призначені генерал-майор медслужби А.А. Шликов (осінній семестр 1945 / 1946 н. р.) та генерал-майор медслужби А. Р. Маслов (весняний семестр 1945 / 1946 н. р.), які одночасно обіймали посаду начальника медичної служби ПрикВО, штаб якого знаходився у Чернівцях. Кафедру судової медицини у 1945–1946 роках очолював полковник медслужби І.А. Шустер – він же головний судовий медексперт ПрикВО.

Значно покращилися можливості комплектування вакантних посад науковцями після закінчення 9 травня 1945 року війни на Європейському театрі бойових дій. Бажання жити й працювати в красивому, європейського зразка місті, яке практично не зазнало руйнувань у роки війни, першими виявили демобілізовані з армії науковці. Надалі, активніше стали надсилати на конкурсний відбір до Чернівецького медінституту свої документи науковці із медичних і фармацевтичних навчальних і науково-дослідницьких закладів східних регіонів України та з інших республік СРСР. ***Всіх приваблювало бажання жити й працювати у європейського зразку і чудової краси університетському місті та можливість отримати західноєвропейського типу квартиру.*** Про небачені вітчизняними науковцями комфортні чернівецькі квартири чутки швидко поширилися по Україні та за її межами. З'явилася можливість відбирати за конкурсом на вільні посади кращих із відомих професорів та доцентів. Конкурси проводилися щорічно. Остаточо було вирішено проблему комплектування професорсько-викладацьким персоналом у 1948 році.

2.3. *Перейменування Другого Київського (2-го КДМІ) на Чернівецький державний медичний інститут (ЧДМІ)*

У листопаді 1944 року до Наркомату охорони здоров'я УРСР було надіслано «Звіт про розміщення та організацію роботи 2-го КДМІ в Чернівцях». Після звіту передислокований медінститут, врешті, було офіційно перейменовано на Чернівецький державний медичний інститут (ЧДМІ) з лікувальним факультетом. Відповідно до отриманої назви надано нову печатку. Після 7 листопада навчальний заклад продовжив діяльність уже за наданою назвою як Чернівецький державний медичний інститут III категорії. Тобто, як медінститут з одним (лікувальним) факультетом. Так восени 1944 року закінчився *Київський* і розпочався *Буковинський* період діяльності університету.

Доречно звернути увагу на цікавий своєю оригінальністю факт. Достеменно невідомо як це сталося, але у Чернівцях роком заснування медінституту став 1944 рік. Тобто рік передислокації 2-го КДМІ в Чернівці та початку його діяльності на Буковині.

Декларуючи заснування медичного інституту 20 жовтня 1944 року, «змоделювали» ось такий хибний як в історичному, так і юридичному сенсі текст Постанови № 1360 РНК УРСР: «Наркомздоров'я провести передислокацію Київського медичного інституту в місто Чернівці. На його базі відкрити Чернівецький державний медичний інститут». Надалі, придуманий кимсь термін «відкрити» уподібнили терміну «заснувати». *Архівний екземпляр Постанови № 1360 від 20.10.1944 року видрукований у Розділі II цієї книги, авт.). У такий спосіб попередні наступництво і спадкоємність та славні традиції університету було зведено до образу новонародженої дитини з подальшим святкуванням відповідних до придуманої легенди ювілеїв.*

Для порівняння і бачення різниці між Постановою СНК УРСР № 1360 від 20.10.1944 року, в якій немає навіть слів «заснувати», «організувати» чи «відкрити» друкуємо тексти постанов, які декларують заснування нових навчальних закладів:

а) Постанова № 114 РНК УРСР 17 липня 1945 року, м. Київ. **«Про організацію в м. Станіславі медичного інституту Наркомздоров'я УРСР»**. Відповідно до Розпорядження Раднаркому Союзу РСР від 1 липня 1945 року № 10189 – р, Рада Народних Комісарів УРСР постановляє:

1. Дозволити Народному комісаріату охорони здоров'я УРСР **організувати в місті Станіславі медичний інститут з лікувальним факультетом.**

б) Постанова Ради Міністрів УРСР № 343 12 квітня 1957 року, м. Київ **«Про організацію в м. Тернополі медичного інституту»**. Рада Міністрів УРСР постановляє:

1. Дозволити Міністерству охорони здоров'я УРСР **організувати в м. Тернополі медичний інститут з лікувальним факультетом.**

Як бачимо, існує суттєва різниця за змістом між Постановою № 1360 від 20.10.1944 р. і Постановами № 114 від 17.08.1945 р. і № 343 від 12.04.1957 року. До речі, у 1949 році було відзначено 5-річчя, а 1954 року 10-річчя *початку діяльності* Чернівецького медінституту на Буковині.

Архівні документи, Паспорт 2-го Київського медичного інституту, історичні публікації свідчать, що Буковинський медичний університет засновано як вищий державний медичний навчальний заклад України **1 березня 1931 року в м. Києві**.

Історично і юридично він відомий як:

- Київський виробничо-медичний інститут (1931–1936);
 - Другий Київський державний медичний інститут (1936–1944);
 - Чернівецький державний медичний інститут (1944–1997);
 - Буковинська державна медична академія (1997–2005);
 - Буковинський державний медичний університет від 02.03.2005 року
- (тепер Вищий державний навчальний заклад України «Буковинський державний медичний університет»).

Для університету весняний березень особливий. Дата **1 березня** поєднує початок весни з народженням нового навчального закладу України. Знову ж таки, у березні (02.03.2005) на 74-му році існування навчальний заклад отримав статус університету. Чудова нагода з початком весни щорічно відзначати **1 березня «День Буковинського медичного університету»** як свято народження вишу, з *обов'язковим шануванням його ветеранів*.

Історично у розвитку та діяльності Буковинського медичного університету склалися *два періоди – Київський (1931–1944) і Буковинський (від 1944 року)*. Початок діяльності навчального закладу на Буковині пов'язаний з датою затвердження Постанови Раднаркому УРСР № 1360 від 20.10.1944 року, згідно з якою поновлено діяльність 2-го КДМІ із його передислокацією до Чернівців. БДМУ має підстави відмічати ювілейні дати *Буковинського періоду в діяльності* вишу. Так, наприклад, 20 жовтня 2014 року було відзначено 70-річчя, а 2019 року 75-річчя від початку діяльності медичного університету на Буковині.

1. Факт, до 2000-го року ніхто не досліджував історію Буковинського медичного університету. Про навчальний заклад не було ніяких свідчень в Національному музеї історії медицини України. Після проведених упродовж 1997-2000 років досліджень і вивчення архівних матеріалів, у історичному науковому журналі «Агапіт» вперше надруковано статтю до 70-річчя з Дня заснування навчального закладу (Буковинська державна медична академія (до 70-річчя від дня заснування) / В.І. Білоус, Т.А. Захарова // Агапіт. – 2004 – № 14–15. – С. 41–48).

2.4. Функціонування навчального закладу на Буковині у перші повоєнні роки

У надзвичайно важких умовах завершального року війни та повоєнної розрухи розпочинався **Буковинський період** діяльності навчального закладу. Ще продовжувалася війна. Місцева влада не змогла належно виконати Постанову РНК УРСР № 1360, про що свідчить письмове звернення виконуючого обов'язки директора інституту доцента Є.І. Кефелі до секретаря обкому КП(б)У та голови Чернівецького облвиконкому. Ось деякі відомості з цього листа, який зберігається в державному архіві Чернівецької області: *«21 жовтня 1944 року в Чернівці прибула бригада в складі 4 чоловік для організації інституту. На даний час, через 14 днів роботи, необхідно відмітити наступне: 1) на 4 листопада 1944 року в інституті нараховується 252 студенти, а 24 особи ще закінчують складати вступні іспити; 2) навчальний процес в інституті розпочатий 1 листопада на кафедрах Чернівецького держуніверситету; 3) набір студентів у медінститут продовжено до 15 листопада 1944 року.*

Умови в інституті незадовільні. Із відведених Постановою Раднаркому УРСР будинків, інституту передаються тільки будинок на Театральній площі, 5 та готель «Брістоль» на площі Дачія, 1 (теперішня площа Філармонії, авт.). Будинки на Театральній площі, 6 (теперішній Центральний палац культури міста Чернівці, авт.), по вулиці Неагой Бесараб, 1 (теперішня вул. М. Штерна, 1, авт.) та вулиці Массарика, 2 (теперішня вул. О. Богомольця, 2, авт.) до цього часу інституту так і не передані. Студенти, що приїхали з України і Росії, проживають у приміщеннях теологічного корпусу, не маючи ні ліжок, ні матраців. Більшість сплять на підлозі, на шафах.

Медінститут не має палива, а тому приміщення виділених навчальних корпусів і гуртожитків не опалюються. Облпланом виданий наряд на 150 складометрів дров, але інститут не має транспорту і завезти їх не може. Із 75 обіцяних квартир виділено лише 6 і ті на околиці міста (за тодішніми вулицями Буковинською, Чапаєва, 28 березня, Сагайдачного починалися «околиці міста», авт.). Не отримано ніяких меблів і інститут їх не має. Заняття ведуться на поломаних партах, взятих у школі, та з використанням інших випадкових меблів. Через відсутність класних дощок, необхідні записи на заняттях викладачі та студенти виконують на дверях. Передані інституту будинки на Театральній площі і площі Дачія потребують капітального ремонту, який виконати ніхто не може.

...Просимо надати допомогу у вирішенні проблем, тому що надалі становище буде ще більше важким». Дата: 6 листопада 1944 року. Лист підписали завідувач обласного відділу охорони здоров'я В.І. Гордієнко та виконувач обов'язків директора інституту Є.І. Кефелі.

Особливо важко було працювати в перші 3–4 роки після переїзду до Чернівців. Щоденно турбували проблеми електрозабезпечення,

водопостачання, опалення приміщень. Не вистачало готових до занять навчальних аудиторій і кабінетів, навчального обладнання. Вартість всього оснащення кафедр інституту складала у 1944 році 1900 карбованців. Інститут не мав меблів. Лише в лекційних аудиторіях були виготовлені з дощок лавки. Через відсутність в аудиторіях меблів студенти змушені були вистоювати на заняттях по 6–8 год. (3–4 пари).

В архівних документах знайдено стінну газету, що видавалася на кафедрі топографічної анатомії, яка знаходилася 1945 року в прозекторському корпусі обласної лікарні. Ось уривок із газетної статті: *«Неопалювана, напівтемна кімната – колишня ритуальна зала для відспівування померлих – була одночасно аудиторією і секційною залюю. Зі стін, ніби докоряючи за безбожність, спостерігали за нами лики святих. Стеля зображала зоряне небо. І на цьому святому фоні вимальовувалася прозаїчна фігура професора Гуляницького у кожусі і високій баранячій шапці».*

У 1944–1946 роках приміщення навчальних корпусів та клінік в осінньо-зимовий період майже не опалювалися через відсутність палива. У холодну пору року на заняттях в аудиторіях і клініках, у читальних залах, гуртожитках студенти та викладачі були вдягнуті у наявний теплий одяг.

В обласній лікарні практикувалася госпіталізація 2–3 хворих на одне ліжко. У 4-му відділенні (шкірно-венерологічне) на 65 хворих було всього 17 ковдр. Не вистачало постільної білизни, не було рушників. Каналізація і водогін не працювали. Постійними були проблеми з харчуванням (нерегулярне і вкрай низької якості) та забезпеченням хворих навіть найпростішими ліками. На балконах гуртожитку-готелю «Брістоль» студенти на керосинових примусах або розведеному вогнищі готували собі їжу із привезених з дому продуктів. Кухонних приміщень у гуртожитках не було.

Студенти самостійно різними способами щоденно вишукували дрова і доставляли їх до гуртожитків. Інколи на одну грубку видавали 8 кілограмів дров. За тих умов міська влада дозволила студентам університету і медінституту та учням технікумів і ремісничих училищ заготовляти дрова, вирубуючи зарослі осикових дерев та кущів, біля Прута в районі теперішнього Калинівського ринку. Найчастіше звідти й носили студенти в'язанками на спині або возили на санях дрова до своїх гуртожитків і найманих для проживання кімнат у приватних квартирах.

Від 1945 року співробітники кафедр щорічно брали соціалістичні зобов'язання, якими передбачалося «створення затишку» у закріплених за кафедрами кімнатах гуртожитків. Згідно з «соціалістичними зобов'язаннями» співробітники кафедр передавали для гуртожитків із власного домашнього майна стільці, столи, фіранки на вікна, подушки, примуси, кухонний посуд тощо. Так творився у студентських кімнатах затишок. Тільки в 1948 році інститут вперше отримав для гуртожитків меблі та постільну білизну. Було виділено частину меблів і деяке обладнання для навчальних аудиторій.

Гуртожитки на вулицях О. Кобилянської, 53 та Червоноармійській, 23 мали тільки прохідні кімнати. У кожній стояло по 10–25 ліжок або

дерев'яних тапчанів. Крім того, у цих же кімнатах лише на ніч стелили постіль і спали на підлозі додатково ще по 3–5 студентів. Поселяли в названі гуртожитки частіше першокурсників. Гуртожиток на вул. О. Кобилянської, 53 мав особливу перевагу серед інших. В теплу пору року з даху цього гуртожитку можна було дивитися безкоштовно фільми на екрані літнього залу кінотеатру «Україна». Студенти користувалися цією «пільгою», заощаджуючи гроші, яких ніколи не вистачало. До речі, в ті часи навіть вхід до парків був платний. Глядачів збиралося на даху багато. Подивитися безкоштовно кіно приходили студенти з інших гуртожитків. Керівники кінотеатру добилися на деякий час чергування на даху міліціанта. Але цим заходом проблеми безкоштовних глядачів не позбулися.

У 1948 році розпочався і 1950 року закінчився капітальний ремонт з реконструкцією переданої у власність інституту будівлі готелю «Брістоль». Після реконструкції будівля замість готелю на 100 місць перетворилася на студентський гуртожиток на 480 місць. Упродовж 1951–1954 років у всіх гуртожитках закінчено капітальний ремонт із встановленням водяного опалення, радіофікацією та укомплектуванням кімнат новими меблями.

Упродовж 1944–1947 років обмежений фонд бібліотеки забезпечував студентів підручниками із розрахунку 1 екземпляр на групу з 25 осіб. Уже у 1948 / 1949 н. р. підручниками із 17 основних навчальних дисциплін фонд бібліотеки міг забезпечити кожного студента. В умовах наявного дефіциту навчальних посібників студенти готувалися до занять лише в читальних залах бібліотеки.

Заслуговує уваги тодішнє грошове забезпечення співробітників інституту. Наприклад, заробітна платня залежно від трудового стажу складала: завідувача кафедри – професора – 2000–2300 рублів (руб), кандидата наук – доцента кафедри – 1200–1400 руб, асистента, викладача без наукового ступеня – 700–1000 руб, завідувача бібліотеки – 800 руб, коменданта гуртожитку – 350 руб. Оклад ректора – 2000 руб, проректора – 1500 руб, декана – 750 руб.

За успішне навчання і активну громадську діяльність студентам призначалася стипендія. Звичайна стипендія виплачувалася в розмірі на перших трьох курсах – 220 крб. (руб.), на старших курсах – 320 (після грошової реформи 1961 року – 22 і 32 крб. новими грошима). Підвищена стипендія для відмінників призначалась від 1961 року у розмірі 35 крб. на молодших курсах і 45 крб. на старших. Були іменні стипендії: Сталінська (пізніше перейменована в Ленінську) у сумі 500 крб. (після грошової реформи 1961 року – 50, пізніше – 75 крб.). Стипендія аспіранта складала 600 (після реформи – 60) крб. У період проходження практики в лікарнях упродовж 1945–1950 років студентам виплачувалися добові («командировочні») з розрахунку 5 крб. 40 коп. на кожен день практики. За бажанням, під час практики студенти могли зараховуватися на платне харчування у лікарняних їдальнях.

У перші повоєнні роки (1944–1947) малозабезпеченим студентам профком щомісячно видавав продовольчі картки, за якими в спеціальних

магазинах вони отримували продукти. Всім студентам і співробітникам видавалися талони на придбання одягу, взуття, мила, солі, керосину, на харчування в студентській столовій. Діяла в інституті студентська каса взаємодопомоги. У звіті про роботу профкому за 1946 рік зазначено, що студентам продано 1500 кусків туалетного і 1000 кусків господарського мила, а також на 756 карбованців взуття.

Навчання у вищих і середніх спеціальних закладах було платним. Плату у розмірі 1500 крб. (після грошової реформи 1961 р. – 150) за семестр вносили в інститутську касу усі студенти упродовж місяця від початку семестру. До речі, тодішній щомісячний середній заробіток лікаря не перевищував 800 крб. (з 1961 року – 80). Від плати за навчання звільнялися сироти, інваліди і учасники війни та ще окремі категорії студентів на основі рішення профкому та ректорату. Обов'язкову плату за навчання було скасовано у 1963 році.

Обов'язковою для всіх співробітників та студентів була «добровільна» «підписка на державну позику». Щорічно всі без винятку студенти сплачували її мінімально у розмірі місячної стипендії, а всі категорії штатного персоналу – у розмірі свого місячного заробітку. Окрім того співробітники та студенти збирали гроші на подарунки для фронту. У 1944 році в інституті зібрано і відправлено за призначенням 2112 рублів.

Наслідуючи приклад Ленінграда, Києва та інших міст, колектив інституту приєднався до всесоюзного заклик: «Відновимо зруйноване війною власними силами». Створено будівельні студентські загони. Не припиняючи навчання, силами цих загонів упродовж 1945 року було проведено поточний ремонт у більшості навчальних аудиторій та в усіх гуртожитках і читальному залі.

У червні 1945 року спільна комісія НКОЗ УРСР і Управління справами вищої школи при Раднаркомі УРСР прибула до Чернівців для перевірки діяльності інституту впродовж 1944/1945 н. р. і готовності його до 1945/1946 н. р. Виконував тоді обов'язки директора інституту, з правом першого підпису на грошових документах, завідувач відділу охорони здоров'я Чернівецького облвиконкому **Григорій Андрійович Лічман** (підстава: наказ НКОЗ УРСР № 57 від 13. 01. 1945 р.). Григорій Андрійович у підготовленій для комісії довідці **«Про стан інституту на 15.06.1945 року»** наводив такі дані:

« – інститут має 2 корпуси. У навчально-адміністративному на Театральній площі, буд. 5 знаходяться приміщення адміністрації, спортзал і кафедри: марксизму-ленінізму, військово-медичної підготовки з курсом фізкультури, латинської мови, іноземних мов, гігієни. У теоретичному корпусі на вул. О. Богомольця, буд. 2 розміщено кафедри: анатомії, гістології, нормальної фізіології, патологічної фізіології, фармакології, загальної хімії, органічної хімії, фізики, мікробіології, біології та бібліотека. Решту теоретичних кафедр розміщено в обласній лікарні. Клінічні кафедри на базі обласної і міської, психіатричної і дитячої лікарень та пологового будинку не пристосовані для проведення занять;

– навчається студентів: на 1-му курсі – 372, на другому – 91, на третьому – 95, на четвертому – 43;

– *із 34 кафедр інституту укомплектовано завідувачами – 18, вакантні посади завідувачів – 16;*

– бібліотека інституту має всього 9870 книг і брошур. Багато книг іноземними мовами із домашніх бібліотек чернівецьких лікарів, які залишили місто разом з відступаючими німецько-румунськими військами...».

Заслуговує уваги спільний Наказ Народного комісаріату охорони здоров'я УРСР та Управління справами вищої школи при Раднаркомі УРСР № 1025 від 18.06.1945 року *«Про заходи, направлені на покращення роботи Чернівецького медичного інституту»*. В ньому відображено результати перевірки інституту і висвітлено тодішні складнощі діяльності навчального закладу. У наказі окреслено недоліки в організації та розміщенні інституту (некомплект професорсько-викладацького персоналу і будівель). *Ще не було передано для інституту будинки на вул. Ризькій, 3 та на вул. Федьковича, 18 (корпус № 2 теперішнього політехнічного коледжу), замість якого у 1946 році буде передано будинок на вул. О. Кобилянської, 42, авт.)*.

Спрямовано увагу керівництва інституту на відсутність, за винятком декількох кафедр, належно оснащених і готових до занять навчальних аудиторій, лекційних залів, на не облаштованість гуртожитків, вкрай незадовільне за якістю та лише одноразове харчування студентів і викладацького персоналу. Указано на відсутність палива, нерентабельність і збитковість для бюджету допоміжного господарства. Окремим пунктом відмічено *«бідність професорів і відсутність у них пристойного одягу для читання лекцій»*. За результатами перевірки інститут визнано неготовим до роботи в новому 1945 / 1946 н. р.

Серед заходів, спрямованих на покращення роботи інституту в новому навчальному році, є такий пункт: *«...виділити в третьому кварталі 1945 р. для особливо терплячих нестатки професорів Чернівецького медичного інституту 40 комплектів верхнього одягу»*. Наказ підписано Народним комісаром охорони здоров'я УРСР Кононенко і Начальником управління справами вищої освіти УРСР Бухалом.

До речі, допоміжне господарство інституту (75 га орної землі в селі Чорновка на відстані 17 км від міста) було всі роки (1944–1949) нерентабельне і утримувалося за рахунок бюджету інституту. Урожай зернових становив 2–5 центнерів з гектара. Низькою була урожайність овочевих культур та картоплі. Не складалося з тваринництвом і птахівництвом. Ось дані зі звіту про допоміжне господарство. На кінець 1948 року в господарстві було 6 робочих коней, 2 пари волів, 4 поросят. Куплено для господарства 40 курей, 11 гусей, 11 качок. Засіяно 12 га вівсом і просом. Висаджено 15 га картоплі. У 1949 році земля господарства була передана до створеного у селі колгоспу.

2.5. Організація навчально – виховного процесу

У серпні 1945 року з Харкова до Чернівців прибув Дмитро Сергійович Ловля і 29.VIII.1945 року приступив до виконання обов'язків директора Чернівецького медичного інституту (підстава: наказ НКОЗ УРСР № 13 від 24.VIII. 1945 року). Д.С. Ловля керував інститутом до 01.01.1951 року. Звільнений «згідно власного бажання в зв'язку з хворобою». Помер 30 квітня 1955 року. Похований на міському кладовищі по вул. Зеленій.

У січні 1951 року на посаду директора Чернівецького медичного інституту призначено кандидата медичних наук Маньковського Микиту Борисовича «в порядку переводу з Київського медичного інституту» (підстава: наказ МОЗ УРСР № 1261-л від 22.12.1950 р.).

У першому десятиріччі діяльності інституту на Буковині під керівництвом директорів Д.С. Ловлі (1945–1951) і М.Б. Маньковського (1951–1954) велику роль у розміщенні, оснащенні та організації роботи кафедр, в підготовці медичних кадрів та розвитку медичної науки відіграли видатні науковці, завідувачі кафедр професори С.М. Савенко (нервові хвороби), Б.Л. Радзіховський (офтальмологія), М.К. Венцківський, Л.Б. Теодор (акушерство й гінекологія), В.О. Ельберг, Н.Б. Щупак, М.Ю. Раппопорт, В.А. Трігер (внутрішні хвороби), Є.Р. Цитрицький, О.Ю. Мангейм (хірургія), Г. П. Калина (мікробіологія), З.Н. Гржебін (дермато-венерологія), С.П. Закривидорога (фармакологія), Я.П. Склярів (нормальна фізіологія), І.Г. Федоров і Д. С. Четвертак (патофізіологія), К.Д. Філатова (анатомія), О.М. Федорович (педіатрія), Н.М. Шинкерман (патоанатомія), Н.П. Татаренко (психіатрія), М.І. Михалойц (ЛОР-хвороби), А.В. Кирилічева (гістологія). Саме ця когорта науковців започатковувала діяльність медінституту в перші десять років після переїзду його до Чернівців. *Уже тоді наполеглива і плідна праця колективу інституту підняла на високий рівень авторитет інституту серед інших навчальних закладів СРСР та утвердила високу якість чернівецького лікарського диплома.*

Восени 1944 року всі заняття на першому курсі проводилися на кафедрах Чернівецького державного університету (нині Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича). Співробітники медінституту займалися підготовкою виділених кафедрам приміщень до проведення занять, оснащенням їх меблями і навчальним обладнанням. Бібліотека вишукувала медичну літературу. Інститут приймав надіслані до Чернівців деякими медінститутами СРСР у невеликих кількостях прилади, медичну літературу, наочні матеріали, лабораторне оснащення. З весняного семестру 1945 року заняття почалися на власних кафедрах медінституту. Однак робота з облаштування кафедр, особливо клінічних, не припинялася. Відсутність навчальних кімнат у клініках змушувала викладачів проводити заняття в палатах біля ліжка хворого або в коридорах.

В інституті кафедри анатомії не мали анатомічного музею. Низький рівень знань з анатомії відмічено державною екзаменаційною комісією в перших випускників 1946 року. Двоє випускників двічі перескладали іспит з анатомії. Студенти наукового анатомічного гуртка разом із викладачами, за активної і безпосередньої участі завідувачів кафедри анатомії людини професора Ксенії Дмитрівни Філатової (1945–1953) та кафедри топографічної анатомії доцента Миколи Павловича Новікова (1946–1960) займалися виготовленням всього необхідного (препаратів, меблів тощо) для створення і оснащення анатомічного музею. Кістки виварювалися в чанах у дворі позаду морфологічного корпусу на вул. Ризькій, 3. Уже 28 квітня 1949 року відбулося відкриття анатомічного музею. Кафедри нормальної і топографічної анатомії отримали достатньо оснащену морфологічну аудиторію-музей.

У повоєнні роки були в навчально-виховній роботі й казусні випадки. Наприклад, у 1949 / 1950 н. р. на кафедрі нормальної фізіології (завідувач професор Я.П. Склярів) було заборонено студентам на іспитах користуватися папером при підготовці до відповіді і в процесі бесіди з екзаменатором. Нововведення пояснювали на кшталт: «Не зрозуміло коли, хто і для чого придумав і дозволив користуватися папером на іспитах... І без паперу можна добре обдумати і побудувати свою відповідь». Пропозицію було «обґрунтовано» фізіологічно і рекомендовано впровадити у практику на всіх кафедрах. Насправді, проблема постала через катастрофічний дефіцит паперу в державі.

Особливої уваги заступник директора з навчальної та наукової роботи (1946–1957) кандидат біологічних наук, завідувач кафедри медичної біології доцент Михайло Михайлович Зотін та декан факультету (1944–1949), завідувач кафедри патологічної фізіології професор Іван Гнатович Федоров надавали контролю за організацією навчально-виховного процесу на кафедрах. Прискіпливо перевірялась якість занять в академічних групах. В основу навчання було покладено високу вимогливість як до студентів, так і до викладацького персоналу. Такий підхід до навчального процесу в тих важких повоєнних умовах себе виправдав. У наступних десятиліттях він став традиційним у Чернівецькому медінституті. Перший випуск лікарів у 1946 році показав належний рівень їх підготовки. Із 88 випускників 8 отримали диплом першого ступеня, тобто диплом з відзнакою.

Про високу вимогливість до якості навчання свідчать такі факти. На початку 1945 / 1946 н. р. в інституті нараховувалося 1220 студентів, а після зимової та весняної екзаменаційних сесій залишилося 983 (відраховано упродовж року за неуспішність 237 осіб). Із зарахованих на перший курс восени 1944 року 372 студентів закінчили навчання 1949 року і отримали дипломи лікаря 268 осіб (відраховано за 5 років навчання 104 особи).

Заслуговує уваги перший випуск лікарів 1946 року. До державних іспитів було допущено 88 студентів, з яких: 38 – студенти, що були переведені на 4-й курс у 1944 році з інших медінститутів СРСР. Вони навчалися у Чернівецькому медінституті 2 роки (7–10-й семестри).

Складали випускний іспит 49 заурядлікарів, які були після демобілізації по закінченні війни зараховані восени 1945 року на 5 курс і навчалися лише рік (9–10 семестри). Один лікар – Г.Г. Фішер з дипломом румунського університету був допущений до складання випускних іспитів без додаткової підготовки, щоб підтвердити свій диплом і отримати ще диплом Чернівецького медінституту. Із 88 випускників 13 – чоловіки, 75 – жінки. Склали всі іспити на відмінно і отримали диплом першого ступеня – 8 випускників. Решта отримали дипломи другого ступеня. Двоє випускників перескладали іспит із окремих навчальних дисциплін двічі. Г.Г. Фішер склав іспити на відмінно, але отримав звичайний диплом другого ступеня і був залишений асистентом на кафедрі анатомії, де пропрацював на посаді шанованого студентами всіх років, мудрого доцента кафедри анатомії людини до 1987 року. Державна екзаменаційна комісія відмітила у протоколі низький загальнокультурний рівень перших випускників та недостатні знання з діагностики і лікування інфекційних хвороб, слабкі знання з анатомії. Перший випуск лікарів, які повністю від першого до п'ятого курсу включно навчалися у Чернівецькому медінституті, відбувся у 1949 році.

2.6. Початки наукової діяльності. Формування наукових шкіл та наукових товариств

З початком своєї діяльності на Буковині навчальний заклад стає науково-методичним і лікувально-профілактичним центром регіону. У 1945 році Рада інституту затверджує перший на Буковині план науково-дослідницької роботи. Більшість наукових тем надзвичайно актуальні для Буковини: ендемічний зоб, венеричні хвороби, туберкульоз, нейроінфекції, епідемії тифів, мінеральні джерела. У 1946 році засновано і починає свою діяльність студентське наукове товариство (СНТ). Створені і успішно працюють понад 28 наукових студентських гуртків, в яких науково-пошуковою роботою займалися понад 400 студентів.

Організовано і проведено експедиції науковців інституту з участю студентів і місцевих лікарів. В усіх районах області учасники експедицій вивчали стан захворювання сифілісом (1946). Подібні експедиції були проведені у 1948 році з метою виявлення хворих на ендемічний зоб у Вижницькому, Вашківцевському, Сторожинецькому і Путильському районах.

Упродовж 1944–1954 років науковцями інституту в складних повоєнних умовах виконано 514 наукових досліджень, опубліковано шість монографій, два збірники наукових праць, 310 статей в журналах. Заслухано на студентських науково-практичних конференціях 1099 наукових і реферативних студентських робіт. Підготовлено і захищено за 1946–1957 роки 15 докторських та 62 кандидатські дисертації.

Наведені показники стають вагомішими, якщо врахувати складнощі науково-дослідницької роботи в перші повоєнні роки. Практично не існувало планового забезпечення наукових досліджень необхідними матеріалами:

приладами, лабораторним оснащенням, тваринами для проведення експериментів тощо. Інститут не мав свого тваринника. Для занять і наукових експериментів кафедри купували тварин через зоомагазин. Але до магазину вони надходили не регулярно й у мізерній кількості. Тому для забезпечення навчального процесу і наукових досліджень співробітники кафедр змушені були самостійно вишукувати тварин і утримували їх безпосередньо на кафедрах. Від цього в кафедральних приміщеннях постійно стояв неприємний, характерний для тваринника запах.

У 1954–1969 роках видатними вченими інституту формуються, розпочинають свою діяльність і незабаром стають відомими в Україні і далеко за її межами наукові школи Буковини: з *неврології* на чолі із С.М. Савенком; *гастроентерології*, яку очолювали Н.Б. Щупак і В.А. Тригер, а пізніше – О.І. Самсон; *ендокринології* на чолі з Я.Д. Кіршенблатом; *ембріотопографії* на чолі з М.Г. Туркевичем; *офтальмології* на чолі з Б.Л. Радзіховським; *водно-сольового обміну та функції нирок* на чолі з Б.А. Пахмурним; *синтезу нових антимікробних речовин*, яку очолювали В.П. Денисенко, С.П. Закривидорога, Г.К. Палій. Визнання не тільки в Україні, а й за її межами отримали наукові розробки вчених інституту з патології нервової системи, особливо нейроінфекції (професор С.М. Савенко), психіатрії (професор Г.Ю. Маліс), гастроентерології (професори Н.Б. Щупак, В.А. Тригер, О.І. Самсон), ендокринології (професори Я.Д. Кіршенблат, Н.М. Шинкерман, М.М. Ковальов, доцент Б.Б. Роднянський), ембріотопографії (професори М.Г. Туркевич, В.А. Малішевська), офтальмології (професор Б.Л. Радзіховський), синтезу декаметоксину, етонію та інших нових антимікробних речовин (професори Г.Т. Пісько, В.П. Денисенко, Г.К. Палій, Ю.Л. Волянський).

У травні 1960 року відбулося перше засідання створеного Обласного історико-медичного товариства з правами юридичної особи, зі своїм статутом, членськими внесками, печаткою, рахунком у ощадбанку. Створені, починають успішно працювати і стають знаними в Україні та в СРСР Буковинські (обласні) наукові товариства: терапевтів, хірургів, неврологів і психіатрів, гігієністів, дерматовенерологів, фізіологів та ендокринологів.

Теоретичні і практичні розробки науковців Буковинської неврологічної школи були настільки фундаментальні, що стали основою для проведення у 1968 році на базі Чернівецького медінституту виїзної сесії головного НДІ неврології і психіатрії АМН СРСР. Надалі наукові досягнення наукових шкіл Буковини стали основою для проведення на базі Чернівецького медінституту Пленуму правління Всесоюзного наукового медичного товариства гастроентерологів (1971), IV Всесоюзної конференції з проблем водно-сольового обміну і функції нирок (1974), II з'їзду Українського наукового товариства лікарів-лаборантів (1977), III з'їзду анестезіологів і реаніматологів УРСР (1979), III з'їзду анатомів, ембріологів і топографоанатомів УРСР (1990).

До речі, серед науковців медінститутів і науково-дослідних інститутів СРСР та України у 50–60 роках утвердилась і тривалий час панувала думка,

що за науковою потужністю та авторитетом у науковому світі професорсько-викладацький склад Чернівецького медінституту значно випереджав у цьому відношенні більшість медінститутів України та інших республік Радянського Союзу. Лише перелік прізвищ, знаних у СРСР і в зарубіжжі науковців, свідчить про обґрунтованість такої думки. Це знамениті невролог С.М. Савенко, офтальмолог Б.Л. Радзіховський, анатоми К.Д. Філатова, М.Г. Туркевич, топоанатом Є.П. Цветов, інфекціоністи О.С. Сокол (Тарабан), В.П. Липковський, терапевти В.О. Ельберг, Н.Б. Щупак, М.Ю. Раппопорт, В.А. Трігер, акушери-гінекологи М.К. Венцківський, Л.Б. Теодор, хірурги Є.Р. Цитрицький, О.Ю. Мангейм, В.Л. Хенкін, М.М. Ковальов, С.А. Кац, Л.І. Роман, педіатри О.М. Федорович, П.М. Гудзенко, гігієніст Ф. А. Баштан, мікробіологи Г.П. Калина, Г.А. Троян, фізіологи Я.П. Склярів, Я.Д. Кіршенблат, патофізіологи І.Г. Федоров, Д.С. Четвертак, Л.М. Очеленко, патологоанатом Н. М. Шинкерман, гістолог І.А. Шевчук, дерматовенеролог З.Н. Гржебін, оториноларингологи М.І. Михалойц, Д.О. Битченко, Г.О. Гладков, фармакологи С.П. Закривидорога, Г.Т. Пісько, психіатри Н.П. Татаренко, Г.Ю. Маліс.

У 1957 році Чернівецькому державному медичному інституту – як тоді було прийнято писати – «рішенням Ради Міністрів СРСР і Центрального комітету КПРС було надане почесне право приймати до захисту кандидатські дисертації за 12 спеціальностями: гігієна, фармакологія, нормальна фізіологія, патологічна фізіологія, нормальна анатомія, патологічна анатомія, терапія, хірургія, нервові хвороби, очні хвороби, акушерство і гінекологія, психіатрія». У травні 1957 року вперше в історії навчального закладу на засіданні вченої ради було захищено кандидатські дисертації викладачів інституту О.Д. Юхимця, І.М. Рембези, Ю.Ю. Бобика. Всього у 1957–1969 роках захищено 177 дисертацій із НДІ і медінститутів України та інших республік СРСР. Не затверджено ВАКом лише дві. У 1975 році захист кандидатських дисертацій у Чернівецькому медінституті скасовано у зв'язку зі скороченням спеціалізованих вчених рад.

2.7. Зв'язок і взаємодія з місцевими органами влади і охорони здоров'я

Для тісної взаємодії з місцевими органами охорони здоров'я при обласному відділі у 1944 році було створено науково-методичне бюро на чолі з професором Є. Цитрицьким та консультативне бюро на чолі з професором В.О. Ельбергом. У 1945 році замість названих бюро було створено Єдине наукове медичне товариство Буковини, головою якого обрано професора Володимира Ельберга. Вчені інституту за сумісництвом обіймали посади головних спеціалістів Чернівецької області: хірурга – Є.Р. Цитрицький, терапевта – В.О. Ельберг, акушера-гінеколога М.К. Венцківський, невропатолога – С.М. Савенко, травматолога – О.Ю. Мангейм.

Спільно з місцевими органами охорони здоров'я науковці інституту ліквідували в краї епідемії висипного (1944) та поворотного (1945) тифів, запобігли епідемії черевного тифу (1945), ліквідували високу захворюваність венеричними хворобами (1944–1948), туберкульозом (1944–1958), ендемічним зобом (1946–1963), зменшили дитячу смертність.

У післявоєнний період, особливо в перші повоєнні роки, гостро постала проблема підвищення кваліфікації практичних лікарів, а разом з нею – гостра необхідність підготовки середнього медперсоналу. У 1946 році в інституті було створено курси (на кафедрі військово-медичної підготовки) та школу (на кафедрі організації охорони здоров'я) підготовки медичних сестер. Курси і школа діяли до 1953 року.

Інститут став центром підвищення кваліфікації лікарів як Буковини, так і сусідніх областей і відіграв ключову роль в удосконаленні їхніх знань. Систематична робота з надання допомоги лікарям області розпочалася у 1950 році. На створених в інституті 3 і 6-ти місячних курсах пройшли спеціалізацію упродовж року перші 18 лікарів.

Основними формами надання допомоги медичним закладам та лікарям були наступні: виїзди в районні та дільничні лікарні для консультації хворих; виступи з лекціями на актуальні теми медицини та фармації; проведення спеціалізації та удосконалення лікарів на 3- і 6 - місячних курсах та підвищення кваліфікації медперсоналу всіх категорій на семінарах, декадниках, переривчастих курсах; впровадження в практику нових методів діагностики та лікування; підготовка медсестер та лаборантів на клінічних та військовій кафедрах інституту; направлення методичних листів у районні медичні заклади, залучення лікарів до науково-дослідної роботи з виконанням та захистом дисертацій; проведення складних хірургічних втручань у районних та дільничних лікарнях області.

У перші повоєнні роки особливо популярними були виїзди науковців інституту в районні та дільничні лікарні з проведенням на місцях так званих «Днів лікаря». Кафедри інституту були закріплені за певними районними та дільничними лікарнями. За планом підібрана група науковців виїздила в закріпленій район і працювала там упродовж дня.

Як правило, у День лікаря читали лекцію для всього медперсоналу лікарні і району про міжнародне становище або на атеїстичну тематику. Провідні науковці від кафедр знайомили лікарів з новинами медицини і фармації, актуальними відкриттями медичної науки, новими методами діагностики та лікування. Обов'язково проводилися консультації зі складанням плану лікування тяжко хворих або професорські (доцентські) консультативні обходи. Іноді виконувалися разом із місцевими хірургами планові операції. Такими в більшості були за змістом і формою «Дні лікаря» на місцях з участю науковців медінституту. Для виїздів у районні та дільничні лікарні фахівцям виділявся спеціальний транспорт або літак санітарної авіації. Часто при виїздах у райони відбувалися приємні зустрічі вчителів (вчених інституту) зі своїми учнями (випускниками), що значно оживляло професійне спілкування і обмін думками.

1952 року для корегування допомоги медико-профілактичним закладам Чернівецької та Хмельницької областей при вченій раді інституту створено лікувальну комісію, пізніше названу лікувально-профілактичною. Вона й керувала наданням практичної допомоги органам охорони здоров'я. На засідання комісії запрошувалися керівники і головні спеціалісти облздороввідділів, головні лікарі і спеціалісти районних лікарень.

У 1961 році в інституті створено позаштатний факультет підвищення кваліфікації лікарів. Керівником факультету обрано професора Н.Б. Щупака. На базі клінічних кафедр розпочато підвищення кваліфікації середнього медперсоналу шляхом проведення лекцій, семінарів, співбесід.

Упродовж 1950–1964 років на різних курсах при ЧДМІ пройшли спеціалізацію і удосконалення понад 600 лікарів Чернівецької області. На короткострокових курсах удосконалення лікарів на робочих місцях (1–1,5 міс.) за цей же період пройшли підготовку понад 300 лікарів Чернівецької та Хмельницької областей, а на семінарах і декадниках підготовлено 2420 лікарів. Упродовж 1952–1964 років навчанням на переривистих курсах (заочно-очна форма навчання) удосконалили свої знання за фахом 2149 лікарів.

2.8. Здобутки інституту за 50 років його діяльності на Буковині

Завдяки діяльності ректора О.Д. Юхимця значно розширилась й удосконалилась навчально-матеріальна база інституту. Проведено реконструкцію і ремонт навчальних корпусів. Надбудовано третій поверх морфологічного корпусу на вул. Ризькій, 3 і третій та четвертий поверхи (над конференц-залом) будівлі на Театральній площі, 2. Зведено чотири нові будинки, в яких розмістилися гуртожитки, комбінат побутових послуг та їдальні для студентів. Побудовано тваринник і господарський двір.

На мальовничому березі річки Дністер біля села Репужинці (70 км від міста Чернівці) у тінистих алеях березового та соснового гаїв був облаштований спортивно-оздоровчий табір для студентів та співробітників інституту на 250 відпочиваючих. Оздоровчий табір засновано у 1958 році з ініціативи тодішнього завідувача кафедри фізичного виховання Костянтина Володимировича Миронова. Вперше табір прийняв на відпочинок студентів і співробітників тодішнього Чернівецького медінституту у 1958 році. Розміщались відпочиваючі тільки в наметах, наданих військовою частиною, з якою медінститут підтримував шефські зв'язки. Лише їдальня знаходилася в дерев'яному будинку.

На початку 60-х років з ініціативи ректора О.Д. Юхимця силами студентських будівельних загонів було побудовано для відпочиваючих різного типу цегляні та дерев'яні котеджі, павільйони для настільних ігор, літній театр, спортивні майданчики, тир. У таборі інституту відпочивав відомий у світі народний артист СРСР Аркадій Райкін.

У 1968 році, після реконструкції і капітального ремонту переданого для інституту будинку колишньої 4-ї Чернівецької текстильної фабрики, уведено в дію навчально-спортивний комплекс з чудовими спортивними залами, які забезпечували роботу будь-яких спортивних секцій та проведення різнопланових спортивних змагань. При гуртожитку № 5 відкрито для студентів санаторій-профілакторій на 50 місць. Вперше в Україні інститут став виділяти в гуртожитках кімнати для сімейних студентів, а пізніше було створено сімейний гуртожиток.

У 1988 році інститутом придбано 9 персональних ЕВМ «Іскра-1256» і на кафедрі мікробіології створено перший інститутський комп'ютерний клас. У 1989 році придбано й встановлено на кафедрі медичної біології і генетики комп'ютерний клас «екзамен-залік» на 30 робочих місць. Так було започатковано використання в навчальному процесі комп'ютерної техніки та інших технічних засобів навчання.

Під керівництвом ректорів О.Д. Юхимця (1963–1974) та В.К. Патратія (1974–1993) кріпили і ширили авторитет Чернівецького медінституту ветерани і нова плеяда науковців: анатоми В.А. Малішевська, В.М. Круцяк; гістологи І.А. Шевчук, Г.І. Кокошук; патологоанатом В.С. Прокопчук; патофізіологи Б.А. Пахмурний, Л.М. Очеленко, А.І. Гоженко, В.Ф. Мислицький; мікробіологи Г.А. Троян, Ю.Л. Волянський, Г.К. Палій; гігієніст О.М. Савельєв; терапевти О.О. Волощук, О.І. Самсон, І.К. Владковський, В.О. Калугін; педіатри П.М. Гудзенко, Т.К. Набухотний; фармакологи Г.Т. Пісько, Ю.І. Іванов; інфекціоністи В.П. Липковський, А.М. Михайлова; неврологи П.В. Волошин, В.К. Чернецький; психіатр Ю.А. Антропов; оториноларинголог Г.О. Гладков; фізіологи Я.Д. Кіршенблат, Г.І. Ходоровський; хірурги В.Л. Хенкін, Л.І. Роман, С.А. Кац, Б.О. Мільков, О.В. Алексеєнко, Ф.Г. Кулачек; травматологи-ортопеди П.С. Драчук, І.М. Рубленик, Г.Є. Дудко.

За 1988–1996 роки науковцями інституту під керівництвом професорів Л.О. Безрукова і Ю.М. Нечитайла проводилися різнопланові дослідження з метою виявлення причини та клініки масової хімічної екзогенної інтоксикації (ХЕІ), яка вразила мешканців Чернівців та його околиць і відома у світі як «чернівецька хімічна хвороба». На базі терапевтичних кафедр інституту Академія медичних наук Радянського Союзу та Всесоюзне наукове товариство терапевтів 1989 року провели ІХ читання ім. С.П. Боткіна, присвячені його 150-річчю.

Молодими науковцями інституту (М.Г. Проданчук, С.Є. Дейнека та інші) започатковано проведення токсикологічних досліджень. Для забезпечення цих досліджень в інституті на господарських засадах створено проблемну науково-дослідницьку токсикометричну лабораторію. Технологічне оснащення лабораторії та результати перших токсикометричних досліджень були настільки вагомими та актуальними, що спонукали до реорганізації лабораторії у Науково-дослідний інститут токсикометрії МОЗ СРСР.

У 1989 році вперше проведено всебічну перевірку, подібну сучасній акредитації, всіх вищих медичних і фармацевтичних навчальних закладів СРСР. За результатами перевірки стану навчально-матеріальної бази, рівня навчально-методичної, наукової, лікувально-профілактичної, виховної діяльності, та рівня підготовки медичних кадрів Чернівецький медінститут посів 9-те місце серед 86 медичних інститутів СРСР.

Уперше 1993 року було не призначено, а обрано за конкурсом ректора інституту. Із п'яти претендентів колектив вибрав ректором колишнього свого випускника, заслуженого працівника народної освіти України, академіка АН ВШУ, члена-кореспондента Академії педагогічних наук України, доктора медичних наук, професора В.П. Пішака, відомого своїми працями в галузі нейроендокринології та хронобіології. З його обранням оживились і набирають нового змісту всі напрямки діяльності інституту. Розпочато підготовку лікарів для країн ближнього й далекого зарубіжжя. Відкрито 10 нових і поновлено роботу чотирьох раніше закритих кафедр. Відкрито (1993) факультет підготовки помічників лікаря (декан доцент Ю.Т. Ахтемійчук). Започатковано співробітництво із зарубіжними навчальними закладами та науковцями.

Результати 50-річної діяльності медінституту на Буковині було висвітлено у доповіді ректора на ювілейних урочистостях (1994) та в друкованих ювілейних виданнях. Ось деякі із них. За 1944–1994 роки підготовлено 14 000 лікарів. Випускники інституту достойно зарекомендували себе самовідданою працею в усіх регіонах велетенського СРСР і заслужили глибоку повагу людей. Багато з них мають державні та урядові нагороди, 28 стали заслуженими лікарями. Підготовлено 47 докторів та 326 кандидатів меднаук. Клінічну ординатуру закінчили понад 300 лікарів. Зареєстровано 164 винаходи та 500 раціоналізаторських пропозицій, 22 винаходи відзначені винагородами. На кафедрах інституту розпочато використання в навчальній і науковій роботі електронно-вчислювальної техніки, лазерних пристроїв, контрольно-навчальних машин, телевізорів, електрифікованих стендів, ситуаційних задач. Фонд бібліотеки зріс до 300 тисяч примірників. Філіали бібліотеки і читальні зали відкрито в гуртожитках інституту.

У серпні 1995 року на базі навчального закладу вперше в Україні і на теренах СНД спільно з науковцями США, Канади, Німеччини, Франції та пострадянських незалежних держав проведено Міжнародну конференцію, на якій було окреслено тодішній стан і нагальні завдання подальшого розвитку медсестринства.

У жовтні цього ж року в інституті проведено симпозіум з питань синтезу, експериментального вивчення та клінічного застосування четвертинних амонієвих сполук. Саме у ЧДМІ вперше в Україні і в СРСР від 1960 року вчені почали розробляти наукову проблему з вивчення та впровадження у медичну практику нових синтетичних четвертинних амонієвих сполук. Засновниками наукової проблеми стали кафедри загальної хімії (завідувач доцент А.І. Лопушанський), фармакології (завідувач

професор Г.Т. Пісько) та мікробіології (завідувач професор Г.А. Троян). На кафедрі загальної хімії доценти А.І. Лопушанський і В.В. Удовицька займалися синтезом декаметоксину, а доцент В.П. Денисенко і асистент Є.І. Тищенко – синтезом етонію. На кафедрі фармакології професор Г.Т. Пісько з доцентом В.І. Кучером вивчали фармакологічні властивості етонію. На кафедрі мікробіології професор Г.А. Троян і доценти Г.К. Палій та Ю.Л. Волянський вивчали біологічну та антимікробну дію декаметоксину. За результатами цих комплексних досліджень зареєстровано винаходи і отримано патенти: «Спосіб отримання біологічно активних полімерів»; «Етоній – лікувальний препарат»; «Спосіб лікування кандидамікозного ураження слизової порожнини рота розчином декаметоксину».

Започатковані дослідження плідно продовжувалися й надалі. Переведений до Києва заслужений діяч науки і техніки України професор Г.Т. Пісько створив відповідний колектив в Київському інституті харчової хімії і технології НАН України. Відбувши за конкурсом у Вінницю, академік Г.К. Палій продовжив на кафедрі мікробіології Вінницького медінституту експериментальне вивчення антимікробних та хіміотерапевтичних властивостей четвертинних амонієвих сполук. Винайдено антифунгін, аурисан, декасан, інтерферон та інші препарати. Для виготовлення цих антимікробних засобів створено мале підприємство. Академік Ю.В. Волянський, ставши керівником Харківського НДІ мікробіології та імунології ім. І.І. Мечникова, продовжив дослідження нових синтетичних антимікробних сполук. Продовжували плідно працювати над вивченням властивостей четвертинних амонієвих сполук співробітники кафедри медичної хімії БДМУ (завідувач - професор І.Ф. Мешишен).

Вагомо утвердили авторитет навчального закладу за 50 років діяльності на Буковині і **його славні вихованці**. Двоє знаних вчених й громадських діячів стали Надзвичайними й Повноважними Послами України в Індії (професор Г.І. Ходоровський) і Румунії (професор Л.І. Сандуляк). Випускник інституту (1973) хірург і громадський діяч, академік АМН України Ю.П. Спіженко став Міністром охорони здоров'я України (1992–1994). Випускник інституту 1951 року заслужений діяч науки РФ, почесний професор Алтайського медуніверситету (АМУ) РФ, доктор меднаук Гервазієв Віктор Борисович був ректором цього навчального закладу (тоді Барнаульського медінституту). Сьогодні В. Гервазієв продовжує працювати професором кафедри госпітальної хірургії АМУ. Випускниця інституту доктор медицини, професор Носкова Тамара Іванівна, як її називають «науковець-енциклопедія», завідувала відділом нової медтехніки МОЗ СРСР, а тепер – Голова комітету по впровадженню нової медтехніки МОЗ РФ. Доктор медицини, професор, заслужений лікар Російської Федерації, академік РАМН Мирослав Михайлович Одинак – почесний професор і завідувач кафедри нервових хвороб Санкт-Петербурзької Військово-медичної академії і головний невропатолог Збройних сил Росії. Був шанованим головним терапевтом Естонії до виходу на пенсію за віком Н.В. Ельштейн – доктор медицини, професор, заслужений лікар Естонії,

відомий у світі своїми науковими працями та філософсько-публіцистичними книгами «Діалоги про медицину», «Медицина і час». Доктор медицини Машковська (Щербіна) Тетяна Анатоліївна (випуск 1986 року) захистила дисертацію, отримала звання професора і успішно працює в одному з кращих університетів Великобританії – університеті Лестера.

Багато випускників і науковців інституту очолювали і очолюють відомі в Україні і за її межами науково-дослідні центри та інститути: Г.В. Гайко – академік АМН України, директор Українського НДІ травматології й ортопедії; Д.І. Заболотний – академік АМН України, директор НДІ оториноларингології; В.В. Поканевич – генеральний директор Української асоціації народної медицини; О.В. Панасюк – знаний фтизіатр, доктор медицини, академік АН ВШУ, нині професор кафедри фтизіатрії Українського інституту народної медицини; В. Шаповал – директор нефроурологічного центру, завідувач кафедри урології Харківського медичного університету; В.К. Гусак – член-кореспондент Академії медичних наук України, професор, заслужений діяч науки і техніки, лауреат Державної премії, засновник і директор Інституту невідкладної і відновної хірургії АМН України; М.Г. Проданчук – чл.-кор. АМН України, професор, директор інституту екогігієни і токсикології імені Л.І. Медведя (Київ); Д.Д. Зербіно – академік АМН і чл.-кор. НАН України, директор Інституту клінічної патології, завідувач кафедри патанатомії Львівського національного медичного університету ім. Данила Галицького; Т.Д. Никула – професор, завідувач кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб № 2, проректор із навчальної й наукової роботи (1986–1997) Національного медичного університету імені О.О. Богомольця; І.С. Зозуля – заслужений діяч науки, доктор медицини, професор, проректор з наукової роботи, завідувач кафедри швидкої та невідкладної допомоги Київської державної медакадемії післядипломної освіти; Ніна Гойда – проректор з лікувально-профілактичної роботи цієї ж академії, доктор медичних наук, професор; А.Л. Косаківський – проректор Національної медичної академії післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика, доктор медицини, професор, заслужений раціоналізатор України, головний дитячий оториноларинголог МОЗ України; М.В. Кришталь – доктор медицини, професор, завідувач кафедри патологічної фізіології НМУ ім. О.О. Богомольця.

У період вивчення медицини розкрився й розквітнув усіма барвами талант відомих в Україні і в усьому світі діячів культури: Героя України, лауреата Державної премії України імені Т. Шевченка композитора, поета, музиканта й виконавця естрадних та народних пісень Володимира Івасюка; лауреата Державної премії України поета-пісняра, народного артиста України, громадського діяча Михайла Ткача; лауреата Золотої медалі ЮНЕСКО і звання «*Золоте ім'я світової культури*», хірурга, піаніста, композитора Йосипа Ельгісера. Усі вони поєднували успішне навчання із заняттями в гуртках художньої самодіяльності.

2.9. Діяльність навчального закладу у статусі Буковинської державної медичної академії

У 1995 році Державна акредитаційна комісія підтвердила акредитацію Чернівецького медінституту за статусом вищого закладу освіти четвертого рівня, а 1997 року *Постановою Кабміну України № 312 від 4 квітня 1997 р.* на базі Чернівецького медінституту, який було ліквідовано, створено Буковинську державну медичну академію (БДМА).

Змінюється структура навчального закладу. До складу академії включено три медичних училища – Чернівецьке, Новоселицьке й Вашківцеве (теперішні медичні коледжі БДМУ). Зростання чисельності студентів-контрактників (платне навчання) змусило лікувальний факультет, який очолював декан професор В.Ф. Мислицький, розділити на два відділення: № 1 – для підготовки лікарів за держзамовленням; № 2 – для підготовки лікарів на платній (контрактній) основі. Відділення очолювали помічники декана.

Значно розширилася та удосконалилася навчально-матеріальна база навчального закладу. Починаючи від 1994 року, поступово реставровані, капітально відремонтовані, переоснащені сучасними меблями і технічними засобами всі навчальні корпуси. Крім того, реконструйовано, капітально відремонтовано, укомплектовано необхідним оснащенням та введено в експлуатацію навчальний корпус по вул. Героїв Майдану, 3 (колишня вул. Червоноармійська).

На вищий рівень піднімається науково-навчальна діяльність. У 1996 році при кафедрі акушерства і гінекології № 1 БДМА (завідувач кафедри - професор О.М. Юзько) створено Центр репродуктивної медицини. Поновлено підготовку педіатрів (1998) та розпочато підготовку медичних психологів (2001). Створено ряд нових кафедр. У 1997 році закінчено розробку спільно із науковцями Національного медуніверситету ім. О. Богомольця (керівники - проф. М.Ю Коломоєць і проф. К.М. Амосова) першої в Україні автоматизованої комп'ютерної навчальної і атестаційної системи з госпітальної терапії, професійних хвороб і клінічної фармакології. У 90-х роках започатковано кафедрою медичної хімії щорічне проведення в БДМА всеукраїнських студентських олімпіад з біохімії.

У 1999 році на базі академії проведено Перший Всеукраїнський з'їзд молодших медичних і фармацевтичних спеціалістів, на якому було визначено і обґрунтовано основні напрямки розвитку медсестринства та підготовки в Україні молодших медичних спеціалістів всіх категорій. Згідно з рішеннями цього з'їзду в академії 1999 року відкрито факультет підготовки помічників лікаря з вищою освітою (декан - доцент В.А. Гайдуков). На створеному факультеті розпочато підготовку медичних сестер-бакалаврів і клінічних лаборантів-бакалаврів.

Здійснено перший випуск (2000) невеликої групи (18 осіб) лікарів із числа іноземних студентів, які пройшли повний курс навчання в академії,

а 2003 року відбувся випуск перших бакалаврів (медсестер і клінічних лаборантів).

Продовжено удосконалення структури академії. Замість лікувального у 2001 році створено медичний факультет № 1 (декан - професор Т.М. Бойчук) – для підготовки лікарів за держзамовленням і медичний факультет № 2 (декан - доцент В.Г. Глубоченко) – для підготовки лікарів із числа іноземних та вітчизняних студентів на платній основі (за контрактом). Також створені медичний факультет № 3 (декан - доцент В.П. Польовий) – для підготовки педіатрів і медичних психологів і медичний факультет № 4 (декан - професор Т.В. Сорокман) – для підготовки медичних сестер і клінічних лаборантів з вищою освітою (бакалаврів) з відділенням молодших медичних фахівців.

Восени 2003 року відкрито факультет післядипломної освіти (декан професор О.С.Полянська). Лікарі і фармацевти отримали можливість для післядипломного навчання як в інтернатурі, так і на курсах передатестаційного удосконалення із проведенням атестаційних іспитів на присвоєння чи підтвердження звання «Лікар-спеціаліст» другої, першої та вищої кваліфікаційних категорій. У 2004 році відкрито фармацевтичний факультет (декан - доцент П.В. Присяжнюк). В академії зросла кількість докторів наук до 50 та кандидатів меднаук до 260, що сприяло зростанню наукового потенціалу навчального закладу.

До Міністерства освіти і науки та МОЗ України академія у 2001 році звітувала такими досягненнями на честь 10-річчя незалежності України: видано монографій – 88, наукових збірників – 12, підручників – 15, навчальних посібників – 264. Розроблено і подано нововведень – 88, рацпропозицій – 238, отримано патентів (авторських посвідчень) – 135. Подано заявок у Держпатент – 143. Захищено дисертацій: докторських – 25, кандидатських – 119. Затверджено дисертацій: докторських - 24, кандидатських – 120. Надруковано журнальних статей – 2466, наукових тез і матеріалів – 3398, робіт за кордоном – 276. Виголошено доповідей за кордоном – 157.

Поновлено роботу бази відпочинку співробітників та студентів академії на річці Дністер. Після ремонту наявні гуртожитки забезпечували розміщення в них майже усіх іногородніх студентів. Після проведеного упродовж 2001–2004 років капітального ремонту і реставрації переданої для академії будівлі почав свою діяльність власний палац культури та відпочинку «Академічний» на 700 місць.

За активне впровадження у навчально-виховний процес педагогічних новацій та нових освітніх технологій у березні 2000 року Міністерством освіти і науки України навчальний заклад нагороджено *Дипломом* III міжнародної виставки навчальних закладів «Сучасна освіта в Україні – 2000». У серпні 2001 року навчальний заклад як лауреат у номінації «10 років незалежності України» нагороджений *Дипломом* «Міжнародний Академічний Рейтинг популярності та якості Золота Фортуна».

У жовтні 2001 року Міністерством охорони здоров'я України академію за підсумками 2000 / 2001 навчального року нагороджено *Дипломом* у номінації «Наукова діяльність» за III місце у державному рейтингу вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів III–IV рівнів акредитації.

Про авторитет та високий рівень навчально-виховного процесу, належну якість підготовлених медичних фахівців свідчить проведена Міністерством охорони здоров'я України на базі Буковинської медакадемії Всеукраїнська науково-методична конференція (20–22.11.2002) «Актуальні проблеми підготовки фахівців у вищих медичних та фармацевтичних навчальних закладах України». На цій конференції було визначено основні напрямки і способи удосконалення до дипломної і післядипломної медичної та фармацевтичної освіти в Україні. У серпні 2004 року на базі БДМА проведено ювілейний X конгрес Світової Федерації Українських Лікарських Товариств (СФУЛТ).

2.10. Реорганізація медакадемії у Буковинський державний медичний університет

2.10.1. Зміни у структурі навчального закладу. За досягнуті успіхи в науково-навчальній та виховній діяльності академія Розпорядженням Кабінету Міністрів України № 46-р від 02.03.2005 року «Про реорганізацію Буковинської державної медичної академії» реорганізована в Буковинський державний медичний університет (БДМУ).

Продовжується удосконалення структури навчального закладу. Восени 2008 року відкрито стоматологічний факультет університету (декан - професор В.В. Білокий), який через три роки (2011) випустить перших лікарів-стоматологів. Справа в тім, що групи студентів для підготовки стоматологів було набрано 2006 року у складі медфакультету № 1. Проведено реорганізацію факультетів у 2011 і 2013 роках. У 2011 році створено окремий медичний факультет № 3 (декан - доцент І.Г. Савка) для підготовки іноземних студентів з викладанням англійською мовою. Підготовку педіатрів та медичних психологів від 2013 року продовжено на медичному факультеті № 4.

2.10.2. Удосконалення навчального процесу і навчально-матеріальної бази. Відповідно до рішень Державної акредитаційної комісії України Буковинський державний медичний університет отримав ліцензії і проводить підготовку магістрів та спеціалістів на чотирьох медичних і стоматологічному факультетах за спеціальностями «Лікувальна справа», «Педіатрія», «Медична психологія», «Стоматологія» із правом отримання диплома лікаря. На медичному факультеті № 4, крім педіатрів і медичних психологів, проходять підготовку майбутні бакалаври за спеціальностями «Сестринська справа», «Лабораторна діагностика» з отриманням дипломів

бакалавра медицини і медсестри – магістра. Фармацевтичний факультет готує спеціалістів за спеціальностями «Клінічна фармація» та «Фармація».

Від **1 вересня 2005 року** розпочато впровадження у навчальний процес вимог Болонської декларації згідно з вимогами Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS), що орієнтована на визнання навчальних досягнень студентів незалежно від місця навчання.

Удосконалення організаційної структури та навчально-матеріальної бази триває постійно. Реконструйовано і введено в дію навчальні корпуси по вул. Целана, 9 та вул. Чорноморській, 15а. У 2011 році, за активної участі ректора університету професора Т. М. Бойчука, вступив у дію навчально-лікувальний центр стоматологічного факультету. Центр знаходиться у переданій містом для університету окремій капітально відремонтованій будівлі. Оснащення сучасними лікувально-діагностичними приладами і високий рівень організації діяльності центру забезпечують високий рівень навчання студентів і післядипломну підготовку стоматологів. Крім того, центр отримав ліцензію і статус «Університетська стоматологічна клініка» і надає безкоштовну стоматологічну допомогу ветеранам війни і малозабезпеченим громадянам міста й області.

Студенти фармацевтичного факультету університету у 2011 році отримали можливість навчатись і одночасно набувати потрібних практичних навичок у сучасно оснащених і діючих навчально-виробничій аптеці факультету. Упродовж 2012 року реставровано і відремонтовано теоретичний корпус університету по вул. О. Богомольця, 2. Від 2011 року розпочато розробку і практичне використання системи дистанційного навчання.

У 2013 році в університеті створено медичний коледж для підготовки молодших медичних спеціалістів. Урочисто коледж відкрито у серпні 2013 року в оновленому приміщенні на вул. Текстильників, 1. Він оснащений всім необхідним обладнанням та сучасною технікою і з вересня 2013 року розпочато навчання за спеціальностями «Сестринська справа» і «Фармація».

2.10.3. Сьогодення університету. Досягнення. Визнання, нагороди.

Сьогодні Вищий навчальний заклад України «Буковинський державний медичний університет» (БДМУ) добре знаний як в Україні, так і за її межами. На всіх факультетах університету навчається майже 6000 студентів, із них 1000 іноземних. Університет включено до загального реєстру Всесвітньої Організації Охорони Здоров'я (ВООЗ), до Великої Хартії Університетів. Він є членом Асоціації університетів Карпатського регіону. Міністерством охорони здоров'я України Буковинський медичний університет внесено до Державного реєстру наукових установ, яким надається підтримка держави. БДМУ стабільно входить до 20 кращих університетів України. Бібліотека університету має понад 800 тисяч примірників навчальної, науково-медичної та художньо-публіцистичної літератури. До послуг викладачів і студентів є понад 500 одиниць комп'ютерної техніки. Створено свій сайт у всесвітній мережі ІНТЕРНЕТ.

Навчальний заклад має чудовий історико-медичний музей, палац культури та відпочинку «Академічний», спортивно-навчальний комплекс, базу відпочинку «Здоров'я» на Дністрі. У шести добротних гуртожитках (понад 2000 місць) проживають студенти, інтерни та лікарі-слухачі факультету післядипломної освіти. Всі гуртожитки підключені до мережі ІНТЕРНЕТ, мають читальні та спортивні зали, пункти харчування.

На 47 кафедрах університету, що розміщуються у 12 навчальних корпусах та 26 клінічних базах міста навчально-виховний процес забезпечують майже 700 науково-педагогічних працівників, серед них 84 доктори та 377 кандидатів наук. Мають вчене звання професора – 76, звання доцента – 219 науковців університету: 1 член-кореспондент АПН України, 2 академіки АН ВШУ, 5 академіків УАННП, 1 заслужений діяч науки і техніки України, 15 заслужених лікарів України, 1 заслужений працівник народної освіти і 2 заслужені працівники вищої школи України, 1 заслужений працівник культури.

Сьогодні примножують славні традиції та авторитет університету плеяда сучасних науковців, серед яких знані професори В.К. Ващук, О.С. Полянська, О.І. Федів, О.С. Хухліна, Т.О. Ілащук (внутрішні хвороби), Л.Д. Тодоріко (фтизіатрія і пульмонологія), І.Ю. Полянський, В.П. Польовий, А. Г. Іфтодій, В.В. Білоокій (хірургія), О.М. Юзько, О.В. Кравченко, О.А. Андрієць, Ю.Д. Годованець (акушерство, гінекологія, перинатологія), В.Л. Васюк, Я.М. Васильчишин (травматологія), С.Є. Дейнека (мікробіологія), О.К. Колоскова, Т.В. Сорокман (педіатрія), І.І. Заморський (фармакологія), Ю.Є. Роговий (патофізіологія), С.С. Ткачук (нормальна фізіологія), Б.Г. Макар, В.В. Кривецький, Т.В. Хмара (анатомія людини), І.С. Давиденко, І.Ю. Олійник (патоанатомія), В.Д. Москалюк (інфекційні хвороби), О.І. Іващук (онкологія), В.М. Пашковський, І.І. Кричун (нервові хвороби), Я.І. Пенішкевич (офтальмологія), О.Б. Беліков (стоматологія), О.С. Федорук (урологія), Л.І. Власик (гігієна).

В університеті активно функціонують Рада молодих учених та Студентське наукове товариство. У 49 наукових гуртках кафедр університету (два з яких – для іноземних студентів з англійською мовою спілкування) науково-пошуковою роботою займаються понад 1100 студентів. Кращі з них беруть участь у регіональних, всеукраїнських та міжнародних олімпіадах, конференціях, симпозиумах, на яких постійно посідають призові місця. Так 2013 року у II турі Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з природничих, технічних та гуманітарних наук перемогу здобули сім студентів БДМУ і ще трьох студентів нагороджено заохочувальними грамотами за кращі роботи.

Найбільш обдаровані студенти та молоді науковці щороку стажуються в університетських клініках Європи. Наприклад, у 2012 році група студентів 6 курсу стажувалась в Університетському Госпітальному Центрі м. Монпельє (Франція). У 2013 році сім студентів-учасників програми «Lions Club» (студенти-медики без кордонів) – стажувалися в лікувальних установах

Австрії. Група студентів 4–6-х курсів проходила стажування у м. Любек (Німеччина).

Створено систему відбору перспективної молоді для навчання в аспірантурі та докторантурі. Для випускників при університеті діє сектор з працевлаштування, який працює подібно кадровій агенції. Тільки за роки діяльності навчального закладу на Буковині підготовлено понад 20 000 лікарів та більше 700 бакалаврів, а за всі роки діяльності від дня заснування навчального закладу підготовлено понад 25 000 лікарів. Із них отримали звання заслуженого лікаря: в Україні – 39 та інших республік колишнього СРСР – 7 випускників.

Університет підтримує і щорічно розширяє міжвишівські зв'язки не тільки в межах України. Розширюються і міцніють зв'язки університету та його науковців з науково-навчальними закладами та знаменитими клініками зарубіжжя. Стала традиційною співпраця науковців з Веберзьким університетом (США), з клініками Швеції та Англії, з Ягеллонським університетом Польщі. Удосконалюється за змістом і напрямками співробітництво університету з науково-навчальними закладами Австрії, Франції, Росії, Азербайджану, Узбекистану, Казахстану, Польщі, Німеччини, Голландії, Англії. Міжнародну діяльність університет здійснює в різних формах як офіційно, від імені університету, так і по лінії окремих кафедр і науковців.

Наказом МОЗ на підставі наказів ВАКу України в університеті 2010 р. створено спеціалізовану вчену раду К 76.600.01 з правом прийняття до розгляду та проведення захистів дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.03 – «Хірургія» – медичні науки та спеціалізовану вчену раду К 76.600.02 з правом прийняття до розгляду та захистів дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальностями: 14.03.04 – «Патологічна фізіологія» – медичні науки; 14.01.10 – «Педіатрія» – медичні науки.

Про визнання здобутків та авторитету університету серед інших вишів України свідчить проведення на базі навчального закладу вагомих за значенням наукових конгресів, конференцій. Так, 23–25 жовтня 2007 року проведено Перший Національний конгрес «Розвиток медсестринської справи в Україні». У грудні 2012 року проведено Міжнародну конференцію «Медична освіта на пострадянському просторі та європейський досвід», в якій взяли участь ректори і проректори медичних вишів 10 країн. У квітні 2012 року проведено на базі БДМУ ІХ Міжнародну медико-фармацевтичну конференцію, а в березні 2013 року таку ж Х ювілейну конференцію студентів і молодих вчених «Актуальні питання медицини і фармації». Проведено Перший симпозіум «Стан та перспективи розвитку студентського самоврядування».

В університеті засновано і видаються два часописи («Для вашого здоров'я» і студентський «Гіппократик») та 6 наукових журналів, серед них уже добре відомі «Буковинський медичний вісник» (1997), «Клінічна та експериментальна патологія» (2002), «Клінічна анатомія та оперативна

хірургія» (2002), всеукраїнський студентський науковий журнал «Хист». У 2011 році видрукувано перші номери науково-практичного журналу «Неонатологія, хірургія, та перинатальна медицина». Засновник – БДМУ спільно із Асоціацією неонатологів України. Від 2014 року започатковано випуск щоквартального науково-історичного журналу «Актуальні питання суспільних наук та історії медицини». Засновник – Буковинський медуніверситет (2015 року журнал перереєстровано як спільне українсько-румунське видання). Журнал «Клінічна та експериментальна патологія» у 2013 році зареєстровано як електронний інформаційний ресурс під № 1 в Державному агентстві з питань науки, інновацій та інформатизації України.

У 2012 році Міністерством освіти і науки України Буковинський медуніверситет нагороджено *Золотою медаллю і Дипломом* у номінації «Компетентністний підхід в освітній діяльності вищої школи України». У цьому ж 2012 році університет отримав від МОН України *Диплом і Почесне звання «Лідер національної освіти»*. На 4-й міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти – 2013» (2013) Буковинський медичний університет нагороджено *Золотою медаллю* та Дипломом у номінації «Міжнародна співпраця в галузі освіти». Університет відзначено *Дипломом* «за вагомий внесок у розвиток національної освіти» та вручено «Сертифікат якості наукових публікацій». На XXV Міжнародній виставці «Освіта і кар'єра – 2014» БДМУ удостоєний *Гран-Прі* у номінації «Розвиток студентського самоврядування у вищому навчальному закладі».

Згідно з рейтингом Webometrics Ranking of World's Universities, який визначає місця університетів світу за показниками їх Інтернет-присутності, БДМУ посів у 2013 році перше місце серед вищих медичних навчальних закладів України. Порівняно з результатами попередніх рейтингів, університет піднявся більше ніж на 1200 пунктів і посів 27-ме місце серед 311 вищих навчальних закладів України, які увійшли 2013 року до бази Webometrics Ranking of World's Universities.

За результатами «Консолідованого рейтингу вищих навчальних закладів України 2015 року» Буковинський медуніверситет увійшов до п'ятірки найкращих медичних навчальних закладів України, посівши 4-те місце, а серед 286 вищів України за цим же рейтингом посів 30-те місце. Інформаційний ресурс «Освіта ua.» визначив найкращі ВНЗ по регіонах України. За цим рейтингом БДМУ увійшов до ТОП-10, посівши 8-ме місце.

Багатоградне господарство університету. Одних тільки навчальних корпусів більше 10 із їх різноманітними системами постачання (води, газу, світла, тепла тощо). Належне функціонування всього господарства БДМУ забезпечують співробітники адміністративно-господарської частини (заступник ректора з АГР П.К. Скринчук), чим сприяють створенню комфортних умов для якісної підготовки медико-фармацевтичних фахівців та плідної науково-дослідної роботи.

Від початку діяльності на Буковині в університеті склалися гарні традиції навчально-наукової діяльності, творчого відпочинку і культурного дозвілля як студентів, так і співробітників. У виші панує атмосфера веселого

студентського життя, насиченого концертами, фестивалями, флешмобами, театральними студентськими виставами, художніми виставками, зустрічами зі студентами іноземних вишів тощо.

Власний спортивний комплекс дозволяє організувати роботу будь-яких спортивних і фітнес секцій. У поза навчальний час працюють спортивний клуб «Медик», 17 спортивних секцій, фітнес гуртки за інтересами. Організуються і проводяться спортивні університетські і міжвишівські олімпіади, спортивні змагання і спортивні ігри. Спортивні команди університету та ряд студентів і викладачів персонально є активними учасниками всеукраїнських і міжнародних спортивних змагань, на яких часто посідають призові місця.

Палац «Академічний» забезпечує організацію і проведення різнопланових студентських вечорів, мистецьких заходів, творчих зустрічей, занять у студіях та гуртках художньої самодіяльності. Художня самодіяльність університету представлена відомими за межами України студентським народним ансамблем пісні й танцю «Трембіта», 50-річчя якого відзначили 2013 року, та хором співробітників. Обидва ансамблі брали участь і ставали призерами міжнародних фестивалів у Польщі, Угорщині, Румунії. Діє аматорський студентський театр, який 2011 року отримав звання «Народний театр». Цікаво проходять Дні факультетів, Бали знайомств, Бенефіси випускників, Дні Індії, Дні іноземних студентів університету. Студенти всіх курсів активно займаються волонтерською та благодійницькою діяльністю, за що отримують щирі подяки від місцевої влади, командирів та бійців військових і добровольчих частин АТО, від громадських організацій міста та області.

Наближаючись до свого 90-річчя, колектив університету сумлінною працею продовжує примножувати здобутки та славі, майже вікові, традиції навчального закладу, зміцнюючи його авторитет у державі й поза її межами, і цим робить посильний внесок у розбудову і процвітання України та її невід'ємної складової – Буковини. Від свого народження у 1931 році Буковинський державний медичний університет, незважаючи на солідний вік, повноцінно живе, процвітає і має чудові перспективи на майбутнє.

2.11. Біографічні довідки про директорів та ректорів університету і осіб, що тимчасово виконували їх обов'язки:

Микола Георгійович Окропарідзе, кандидат медичних наук, доцент, головний лікар 1-ї Робітничої лікарні міста Києва (1930–1936), одночасно ***директор Київського виробничо-медичного інституту (1931–1936)***. Доцент кафедри акушерства і гінекології 2-го КДМУ у 1936–1941 роках.

Михайло Євсієвич Лиманський, кандидат медичних наук, **директор 2-го Київського державного медичного інституту (1936–1941)**, одночасно головний лікар 1-ї Радянської (раніше – Робітничої) лікарні м. Києва (1936–1941, 1946–1947).

Євген Ілліч Кефелі (1895–1954), кандидат медичних наук, доцент, виконувач обов'язків директора 1-го Київського медичного інституту (січень–жовтень 1941), Київського (об'єднаного) медінституту в евакуації (жовтень 1941 – грудень 1943). Виконувач обов'язків директора поновленого Другого Київського медичного інституту в Чернівцях (10.10.1944–13.01.1945). Одночасно доцент кафедри госпітальної терапії 1-го Київського медінституту, за яким зберігалася посада і посадовий оклад на весь період відрядження до Чернівців.

Закінчив 1919 року медичний факультет Київського університету Святого Володимира. У 1913 році, будучи студентом, брав участь у медичному забезпеченні бойових дій Заамурської прикордонної дивізії, за що був нагороджений Георгіївською медаллю 4-го ступеня. Працював у 1921–1923 роках викладачем анатомії на кафедрі анатомії і фізіології Золотопольського інституту народної освіти. Місто Золотопіль у радянські часи було перейменоване спочатку на Зінов'євськ, а пізніше на Кіровоград.

Григорій Андрійович Лічман, лікар-стоматолог, завідувач відділом охорони здоров'я Чернівецького облвиконкому (1945–1946), виконувач обов'язків директора Чернівецького медінституту (13.01–29.08.1945) з правом першого підпису на грошових документах (підстава: наказ НКОЗ УРСР № 57 від 13.01.1945 р.).

Випускник Харківського стоматологічного інституту (1934). У 1934–1936 рр. – заст. директора Науково-дослідного інституту стоматології в Одесі, у 1936–1942 рр. – директор стоматологічного інституту у Харкові, у 1943–1944 рр. – заступник наркома охорони здоров'я Киргизької РСР.

Дмитро Сергійович Ловля (1895–1955) – директор Чернівецького медінституту (1945–1951), кандидат медичних наук (1949), доцент (1950). Одночасно асистент, від 1949 р. – доцент курсу епідеміології на кафедрі інфекційних хвороб (1946–1951). Народився в селі Рамешки Тверської губернії РФ. Член ВКП(б) з 1919 року. Студент медичного факультету Московського університету (1914–1918). Від 1921 року навчається у Київському медінституті, який закінчив у 1925 році. За період від 1918 до 1929 року: завідувач крайовим відділом охорони здоров'я в Києві, завідувач губернським управлінням охорони здоров'я в Житомирі, політкомісар Київського медінституту, декан робфаку Київського інституту народної освіти, головний лікар лікарень в Києві та Одесі. Директор Харківського медінституту (1929–1937). У 1935 році Харківський медінститут під керівництвом Д.С. Ловлі посів перше місце серед вишів України. Репресований (1937–1939) за сфабрикованою справою «...як підлий агент фашистських розвідок, який скерував усю роботу на зрив підготовки медичних кадрів і насадження ворогів у медінституті». Засуджений на 12 років з відбуванням покарання у таборах Колими. За зверненням професорів і викладачів Харківського медінституту (130 підписів) справу про засудження переглянуто. Реабілітований 1939 року. Зарахований асистентом кафедри мікробіології (1939–1945) 1-го Харківського медінституту. Рішенням ЦК КП(б)У в серпні 1945 року направлений на посаду директора Чернівецького медінституту. Кандидатська дисертація: «Медико-санітарні організації у боротьбі за ліквідацію висипного тифу у Чкаловській, Харківській та Чернівецькій областях в роки Великої Вітчизняної війни та в повоєнні роки».

Микита Борисович Маньковський – директор Чернівецького медінституту (1951–1954), кандидат меднаук (1948), доцент (1950). Народився 1914 року в Києві. Помер у квітні 2015 року. Закінчив Київський медінститут у 1939 році. У 1941–1945 роках в діючій армії – командир медсанбату, начальник відділу польового евакопункту. Від 1945 року – співробітник Київського психоневрологічного інституту, після – доцент кафедри нервових хвороб Київського медичного інституту ім. О. Богомольця (1948–1950). Від 1964 року до цього часу творча і наукова діяльність пов'язана з Інститутом геронтології АМН України. Доктор меднаук, професор, Заслужений діяч науки України, лауреат Державної премії України. Керівник 13 докторських та 57 кандидатських дисертацій.

Михайло Маркович Ковальов (1916–1994) – ректор Чернівецького медінституту (1954–1963) і одночасно доцент (1954–1961), завідувач (1963–1963) кафедри факультетської хірургії. Народився 1916 року на хуторі Дубівка, станиці Нижня-Кондрючевська Ростовської області РФ. У роки війни (1941–1945) був начальником санітарної служби військової частини. Закінчив у 1948 році Донецький медінститут. У 1962 році обраний за конкурсом завідувачем кафедри госпітальної хірургії Київського медінституту ім. О. Богомольця. У 1963 році відбув до Києва. Доктор меднаук, професор М.М. Ковальов – заслужений діяч науки і техніки, лауреат Державної премії України. Його наукова діяльність була присвячена вивченню: сечокам'яної хвороби, хірургії виразкової хвороби, зобу, захворюванням поза печінкових жовчних проток, невідкладній хірургії органів черевної порожнини. Під його керівництвом захищено 70 дисертацій, із них 17 докторських і 53 кандидатських. Автор та співавтор понад 400 наукових праць, серед яких 8 монографій.

Олексій Дем'янович Юхимець (1918–1998) – кандидат меднаук (1957), доцент (1960), ректор Чернівецького медінституту (1962–1974) і одночасно доцент (1960–1971), завідувач (1971–1980) кафедри факультетської хірургії. Народився у с. Лотівка Шепетівського району на Хмельниччині. Закінчив 1937 року Шепетівську фельдшерсько-акушерську школу. У роки війни в діючій армії на різних фельдшерських посадах. У боях під Москвою у грудні 1941 року був тяжко поранений. Лікувався у військовому госпіталі № 1081 у м. Фрунзе (теперішній Бішкек, столиця Киргизії). Демобілізований з діючої армії 1942 року по інвалідності і залишений для роботи у цьому ж госпіталі на посаді старшого фельдшера хірургічного відділення. У 1943 році вступив на перший курс Киргизького медінституту. Після закінчення 1-го курсу (1944) вимушений був перервати навчання у зв'язку з передислокацією евакогоспіталю до м. Вітебська (Білорусь). У 1945 році, після розформування евакогоспіталю, переїхав до Чернівців. Подав заяву і був зарахований для продовження навчання на другий курс Чернівецького державного медінституту, який з відзнакою закінчив 1949 року. Залишений на кафедрі факультетської хірургії для наукової роботи. Наукові дослідження пов'язані з вивченням патогенезу і удосконаленням хірургічного лікування зобу. На посаді ректора проявив себе рішучим, діловим господарником. За роки керівництва Олексія Дем'яновича реконструйовано з надбудовою навчальні корпуси на пл. Театральній, 2, на вул. Ризькій, 3, побудовано 4 студентські гуртожитки і комбінат побуту для студентів, господарський двір і тваринник, спортивний комплекс інституту, облаштовано дерев'яними і кам'яними будинками, спортивними

майданчиками інститутський спортивно-оздоровчий табір біля села Репужинці на р. Дністер.

Володимир Кузьмич Патратій (1927-2017) – ректор Чернівецького медінституту (1975–1993) і одночасно професор (1975–1977), завідувач (1977–2001) кафедри мікробіології та вірусології. Від 2001 року – професор цієї кафедри. Заслужений працівник вищої школи України (1987). Народився 1927 року у м. Ізюм Харківської області. Закінчив 1955 року Харківський медінститут. Асистент кафедри мікробіології (1958–1961), кандидат меднаук (1962) Харківського медінституту. Отримав звання доцента (1963). Обраний доцентом кафедри мікробіології Донецького медінституту (1961–1975) і одночасно декан санітарно-гігієнічного факультету (1962–1975). Доктор меднаук (1974), професор (1976). Згідно зі спільною Постановою Ради Міністрів УРСР та Української республіканської ради профспілок № 105 від 24.02.1982 року портрет В. К. Патратія було встановлено на Алеї трудової слави ВДНГ УРСР як передовика соціалістичного змагання. Під керівництвом Володимира Кузьмича підготовлено і захищено 1 докторську та 4 кандидатських дисертації.

Василь Павлович Пішак – перший обраний за конкурсом (1993) ректор Чернівецького медінституту (1993–1997), ректор Буковинської державної медакадемії (1997–2005), ректор Буковинського державного медичного університету (2005–2010). Член-кореспондент АПН України (1995), академік АН ВШУ (1993), заслужений працівник народної освіти України (1990). Лауреат Державної премії України (2006). Почесний громадянин міста Чернівці (2000). Лауреат премії імені О.О. Богомольця АМН України (2003). Відомий своїми працями в галузі нейроендокринології та хронобіології.

Народився 1940 року у селі Селище Сокирянського району на Буковині. Закінчив 1966 року Чернівецький медінститут, а у 1974 році – біологічний факультет Чернівецького державного університету ім. Ю. Федьковича. Кандидат меднаук (1971), доцент (1973), доктор меднаук (1986), професор (1987). Завідувач кафедри медичної біології і генетики (1974–2014). Декан педіатричного факультету (1981–1985), декан лікувального факультету (1985–1993). За редакцією В.П. Пішака і Ю.І. Бажори підготовлено і видано (2005) фундаментальний підручник для вищих медичних і фармацевтичних навчальних закладів «Медична біологія», який відзначено Державною премією. Під керівництвом Василя Павловича підготовлено і захищено 5 докторських і 12 кандидатських дисертацій.

Тарас Миколайович Бойчук - доктор медичних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, академік АН ВШУ, **ректор Буковинського державного медичного університету від 2010 року**, завідувач кафедри гістології, цитології та ембріології. Народився 1966 року в селі Луківці (тепер Лукавці) Вижницького району Чернівецької області. Закінчив Чернівецький державний медичний інститут у 1989 році. Після закінчення інституту: завідувач лабораторії гігієни води НДІ медико-екологічних проблем МОЗ України (1990–1993), асистент кафедри медичної біології та генетики Чернівецького медінституту (1993–1996), старший науковий співробітник (1996–1998), доцент (1998–2001), професор (2001–2003) кафедри медичної біології та генетики Буковинської державної медичної академії. Одночасно декан медичного факультету № 3 (2000–2001), декан медичного факультету № 1 (2001–2003) БДМА. Заступник начальника Управління освіти та науки МОЗ України (2004–2005). Заступник начальника відділу освіти і науки Департаменту кадрової політики, освіти і науки МОЗ України (2005–2007).

Ректор Київського медичного університету Української асоціації народної медицини (2007–2010) і одночасно завідувач кафедри нормальної фізіології та медичної біології цього університету. Ректор Буковинського державного медичного університету від 2010 року. Голова правління Асоціації випускників Буковинського державного медичного університету.

Напрямки наукових досліджень: хронобіологія. Сфера наукових інтересів: хронотоксикологія, лазерна поляриметрія біологічних об'єктів.

2.12. Історична оповідь про адміністративний корпус БДМУ – одну з архітектурних перлин Театральної площі Чернівців

Оповідь піде про будівлю Палати торгівлі та ремесел Буковини. Одну з трьох архітектурних перлин найкращої площі Чернівців – Театральної. У жовтні 1944 року цей будинок передано Чернівецькому державному медичному університету. У ньому розмістилися адміністрація та кафедри знаного в Україні та за її межами навчального закладу.

Чернівці завжди вражають і своїх мешканців, і особливо гостей міста мережею містобудівних композицій та архітектурних ансамблів, симетрією міських площ та забудови навколо них, різноманіттям архітектурних стилів, скульптурними монументами, оздобленням внутрішніх дворів та вулиць. Звідки все це в такому невеликому, але надзвичайно красивому та привітному місті?

Пригадаймо дещо з історії. Від своїх початків місто Чернівці, як майбутній цивілізований центр Буковини, забудовувалося і розвивалося за прийнятими для європейських міст вимогами. Історично місто Чернівці – як і кожне цивілізоване європейське місто-народжувалося двічі. Вперше, як пішохідне поселення (для Чернівців це 1774–1844 роки), а вдруге – як промисловий та інформаційний центр з розгалуженою мережею транспортних магістралей (для Чернівців це 1844–1918 роки).

Творення європейського міста вимагало обов'язкового дотримання в будівництві наступних найважливіших принципів:

1) Належало забудовувати місто вулицями і площами з мережею геометрично чітких містобудівних композицій і архітектурних ансамблів;

2) При плануванні забудови та упорядкування вулиць потрібно передбачати симетрію міських площ та забудови навколо них;

3) У будівництві дотримуватися обов'язкового взаємозв'язку архітектури з плануванням;

4) Використовувати в архітектурі міста різні стилі: бароко, рококо, ренесанс, класицизм, готику, модерн;

5) Передбачати обов'язкове використання в архітектурі міста скульптурного монумента та монументальних пам'ятників;

6) Обов'язково дотримуватися розподілу міста на зони – промислову, зону відпочинку, зони адміністративного та культурного життя.

Передбачались, як невід'ємна складова міста європейського зразка: наявність розвинутого комунального господарства з освітленням, каналізацією, водогоном; використання засобів зв'язку та благоустрою міста; наявність та розвиток транспортної мережі міста та передмість.

Побудоване за такими принципами місто Чернівці завжди було і залишається надалі архітектурною і культурною перлиною не тільки Буковини, а й України, Європи. Старим містом, його вулицями та площами, архітектурними ансамблями та архітектурою окремих будівель можна милуватися безустанно в будь-яку пору року.

У 2012 році виповнилося 100 років одній із пам'яток архітектури міста Чернівців – будівлі Палати торгівлі та ремесел Буковини (пізніше названої торгово-промисловою палатою). Будинок торгово-промислової палати є невід'ємною складовою чудового архітектурного ансамблю Театральної площі та прилеглих до неї вулиць. Він був спланований і зведений у стилі пізньої сецесії, тобто віденського модерну, за планом добре відомого віденського архітектора Ф. Готтесмана. Будівництво розпочалося 1910 року, а 1912 року закінчено. У будинку розмістилася Палата торгівлі і ремесел Буковини.

На початку ХХ століття фасад будинку нагадував своєрідну розгорнуту емблему Буковини, в якій були відтворені як суть палати торгівлі та ремесел, так і особливості й багатства міста і всієї Буковини. На афіку (стінка, котра знаходиться на карнизі в центрі будинку) розміщена скульптурна група. На ній зображені: Деметра – давньогрецька богиня родючості та хліборобства (зліва), а з правого боку – Гермес, бог-вісник, покровитель

торгівлі, ремесел, вівчарства і купців. Біля Деметри – горщик із зерном, початки кукурудзи, жмут льону. Біля Гермеса – колесо, що символізує вічний рух у просторі. Лівою рукою він тримає голову вівці. Гермес правою, а Деметра лівою обіймають два роги достатку, символізуючи, що саме хліборобство, торгівля, вівчарство склали основне багатство Буковини на початку ХХ століття.

З лівого і правого боків є голови зубра, прикрашені гірляндами. Прикрашена гірляндами голова зубра – герб Буковини. У правому куті будівлі зображений давній герб Чернівців у вигляді відчиненої брами як символ гостинності міста. У лівому куті на щиті, який тримає жінка, зображені герб Буковини та герб Австро-Угорської імперії у вигляді двоголового орла.

У центрі будівлі – ризаліт (виступ), який фланкується з двох боків парними, по-модерному вишуканими пілястрами, що завершуються масками-капітелями Гермеса в шоломі з крильцями.

Модерн часто використовував традиційні атрибути олімпійських богів, вдаючись до їх стилізації та глибокого філософського осмислення. Постаті Деметри і Гермеса – міцні, атлетичної будови фігури – привертають увагу явним натяком на культ відкритого, спортивного тіла, який якраз зароджувався на початку ХХ століття. Навіть їхні зачіски нагадують зачіски спортсменів.

Над вікнами другого поверху знаходяться 14 кольорових медальйонів з позолотою. На них зображені символи тих ремесел і промислів, котрі буйно розквітали в ті часи на Буковині. Майолікові медальйони – це герби цехів, тобто об'єднань за професіями. Доречно нагадати, що способом мислення модерністів був символізм. Тому модерн полюбляв використовувати майоліку, кераміку, мозаїку. Їх мерехтіння асоціювалося із загадковістю, таємничістю світу, його бездонністю, незбагненністю, в які так прагнули і полюбляли зазирнути модерністи-символісти.

Дуже велика увага приділялася модерністами дверним прорізам. У будівлі ми маємо зразок чудових вхідних дверей, де використані і витончена різьба по дереву, і кований метал, і художня обробка скла.

Будинок торгівлі і ремесел був шляхетно прикрашений і усередині. Для інтер'єру і парадних сходів використано мармур інтенсивного багряно-червоного та чорного кольорів. До цього часу збереглися металеві плакетки у конференц-залі. На них відтворено різні трудові процеси, моменти трудової діяльності: щось кують ковалі, ріжуть дерево лісоруби, з худобою пастухи тощо. У залах і кімнатах палати знаходилися захоплюючої краси каміни, кахельні пічки. Рідкісної краси керамічна плитка була використана для оздоблення залів кав'ярні в цокольній частині будівлі (на місці теперішнього ресторану «Юта»).

На першому та другому поверхах будівлі розміщалися офісні приміщення і зали торгово-промислової палати. У цокольній частині будівлі і частково на першому поверсі (теперішні приміщення деканатів) знаходилися зали кав'ярні «Кайзер» (діяла впродовж 1912 – 1918 років).

Літня зала цієї кав'ярні щорічно працювала у спеціальних наметах біля будівлі палати. У румунський період кав'ярня «Кайзер» була перейменована і продовжувала працювати (1918 – 1940) з назвою «Асторія». На третьому і четвертому поверхах знаходилися службові багатокімнатні квартири з усіма вигодами для проживання сімей керівного складу палати на період їх служби в цьому закладі. Будівля забезпечувалася водою зі спеціального колодязя, який до цього часу є на площі Театральній.

Попити із вишуканого посуду віденської кави і розважитися у кав'ярнях «Кайзер», «Габсбурзька» (знаходилася на місці нинішнього бару «Суши») та інших приїздили на вихідні та святкові дні заможні люди із Хотина, Кам'янця-Подільського, Кишинєва та інших міст, які входили тоді до складу Російської імперії.

За роки свого існування будівля надбудовувалася (над конференц-залом), неодноразово перепланувалася усередині. Дизайн її і зовні, і особливо усередині спрощувався, втрачаючи поступово свою привабливість. Ще пам'ятні пофарбовані чорною фарбою всі вхідні двері будівлі. Наприкінці 80-х років зроблено спробу реставрації будівлі, але змогли відновити тільки вхідні двері. Упродовж 90-х років відремонтовано і частково реставровано другий поверх і парадний вхід будівлі.

Упродовж 2000–2009 років вдалося частково реставрувати приміщення цокольної частини будівлі (теперішні приміщення ресторану «Юта») та відновити за архівними архітектурними документами фасад будівлі зі сторони площі Театральної. Будинок зовні набув свого первісного вигляду і привертає увагу красою і дизайном як жителів, так і гостей міста. Не перестають милуватися перлиною архітектури студенти університету і його співробітники та всіх випусків випускники, збираючись на свої зустрічі. Особливе враження своєю красою справляє реставрована будівля на випускників університету 1946–2006 років. Провчившись шість літ у стінах цього навчального корпусу, вони до реставрації не бачили його істинної краси. Краси та символів такого вражаючого архітектурного шедевра.

Будівля торгової палати, а перед нею - намет літньої кав'ярні «Кайзер». Фото 1912 року.

На світлині відображено загальний вигляд у 1913 році площі Єлизавети (теперішня Театральна площа) м. Чернівці після упорядкування її бруківкою. Зліва на світлині будівля палати торгівлі та ремесел Буковини, а перед нею – намети літньої зали кав'ярні «Кайзер» (перейменована і упродовж 1918 – 1940 років відома як кав'ярня «Асторія»). Фото 1913 року.

Парадний вхід до торгової палати (зліва) та її вестибюль (справа). Фото 1912 року.

Зала засідань торгової палати (нині конференцзал БДМУ). Фото 1912 року.

Майже весь перший і цокольний поверхи будівлі торгової палати займав постійно діючий (називали зимній) зал кав'ярні «Кайзер». У 1944 – 1968 роках в цих приміщеннях розміщався спортивний зал Чернівецького медінституту. Нині знаходяться приміщення деканатів медуніверситету. Фото 1912 р.

2.13. Палац «Академічний» (історична довідка)

У серпні 1931 року на розі вулиць Куза Вода (теперішня Лесі Українки) та Шиллера підприємець Адольф Тефнер з дозволу асоціації кінематографістів Румунії розпочав будівництво будинку кінематографа (кінотеатру) «Скала» на 840 місць. Будівельні роботи велися за планами закритого акціонерного товариства «Надія» (Speranta), яке займалося будівництвом у Румунії культурно-мистецьких закладів.

Після уточнення 1932 року проектної документації через недостатню загальну кубатуру приміщень будівлі (3000 м³), спеціальна комісія дозволила продовжити будівництво кінотеатру лише на 750 місць. У березні 1932 року рішенням Міністерства культури Румунії незавершене будівництво кінотеатру було передано у власність акціонерного товариства «Надія». Цього ж року незавершене будівництво викупило у свою власність Єврейське товариство «Morgenroit».

У липні 1934 року будинок на вул. Шиллера, 11 прийнято в експлуатацію як Єврейський театр «Скала». Але через невиконання припису комісії щодо усунення виявлених недоліків в електроснащенні, вентиляції, пожежній безпеці, експлуатацію будівлі у листопаді було заборонено. Тільки наприкінці 1934 року після остаточного усунення виявлених недоліків Єврейський театр «Скала» товариства «Morgenroit» продовжив свою діяльність. У липні 1940 року театр перейменовано у Єврейський драматичний театр Чернівецького повіту. З початком війни 1941 року театр припинив свою діяльність з передачею всього свого майна до Чернівецького театру «Національ» (теперішнього музично-драматичного театру ім. О. Кобилянської, *авт.*).

Після війни будинок віддано переведеному з Києва до Чернівців Єврейському драматичному театру ім. Шолом-Алейхема, який працював тут до кінця 1949 року. У зв'язку із закриттям театру на початку 1950 року, будинок на вул. Шиллера, 11 рішенням місцевої влади передали в оренду Чернівецькому державному університету ім. Ю. Федьковича як актову залу. У такому статусі будівля використовувалася до 2000 року.

Рішенням Чернівецької міськради у 2000 році будинок передано в оренду Буковинській державній медичній академії (тепер університет). Упродовж 2000–2004 років проведено капітальний ремонт і реставрацію будівлі та її приміщень, в яких сьогодні розмістилися і працюють університетський палац культури і відпочинку «Академічний» на 700 місць та історико-медичний музей університету.

2.14. Меморіальні дошки на будівлях Чернівців на честь видатних людей університету

Пам'ять про видатних науковців та вихованців Буковинського медичного університету увінчана в Чернівцях **меморіальними дошками** на будівлях, з якими пов'язана їх діяльність або проживання. Меморіальні дошки встановлено:

1). На будинку № 7 по вул. Горького, в якому проживав заслужений діяч науки і техніки, доктор медицини, професор **Радзіховський Борис Леонідович** (1909–1975) – завідувач кафедри очних хвороб БДМУ в 1945–1975 роках;

2). На будинку № 9 по вул. Котляревського, в якому проживав заслужений діяч науки і техніки, доктор медицини, професор **Мангейм Олександр Юхимович** (1892–1959) – завідувач кафедри травматології і ортопедії в 1945–1955 роках;

3). На будинку № 15 по вул. Доброго, в якому проживав доктор біологічних наук, професор **Кіршенблат Яків Давидович** (1912–1980) – завідувач кафедри нормальної фізіології БДМУ у 1954–1980 роках;

4). На будинку № 3 по вул. О. Богомольця, в якому проживав заслужений працівник вищої школи України, доктор медицини, професор **Драчук Петро Сидорович** (1921–1990) – завідувач кафедри травматології і ортопедії з курсом військово-польової хірургії БДМУ у 1970–1985 роках (професор цієї кафедри у 1985–1990 роках);

5). На будинку адміністративного корпусу БДМУ (пл. Театральна, 2), де упродовж 1968–1972 років навчався медицині та творив свої всесвітньо відомі пісні і музику Герой України, лауреат Державної премії України, лікар і композитор **Володимир Михайлович Івасюк** (1949–1979);

6). На будинку палацу «Академічний» (вул. Шиллера, 11) на честь лауреата Державної премії України, народного артиста України, поета, сценариста, громадського діяча, випускника Чернівецького державного медичного інституту (тепер БДМУ) **Ткача Михайла Миколайовича** (1932–2007).

2.15. Із історії медичної освіти на Буковині

Наприкінці XVIII століття землі України були розподілені і стали належати двом імперіям. До Австрійської (з 1867р. Австро-Угорської) імперії відійшли Галичина і Буковина, а до Російської – решта українських земель. Кожна з часток України потрапила під впливи двох відмінних, а де в чому – цілком протилежних як суспільно-політичних, так і культурно-освітніх систем.

Упродовж 1774–1786 років Буковиною правила військова адміністрація. У 1867 році Буковина стає одним із 17 автономних коронних країв австрійської частини дуалістичної монархії (Австро-Угорщини) із титулом герцогства і зі своєю крайовою конституцією. Адміністративним центром Буковини від 1779 року стало місто Чернівці, в якому на той час нараховувалося 200 будівель і понад 1300 жителів. На всій території тодішньої Буковини проживало 125 000 жителів.

Самоврядування Буковинського краю підтверджувалося наданням йому в 1862 році крайового герба із зображенням голови тура і трьох зірок. Місцеве самоврядування здійснював Крайовий сейм, як законодавчий орган і його відділ – як крайовий виконавчий комітет. Центральну владу представляло Крайове управління на чолі з крайовим президентом.

Медичне забезпечення населення Буковини здійснювалося згідно з вимогами Указу імператриці Марії-Терезії від 14 вересня 1776 року, який визначав негайні завдання з уніфікації медичної та санітарної справи в імперії. Цим указом вперше в історії медицини на державному рівні було впроваджено в дію «медичну поліцію» (міністерство і його департаменти) з елементами державної медицини і розпочато реформу акушерської справи. У 1779 році в Чернівцях відкрито військовий шпиталь, а в 1781 році – військову аптеку.

Як санітарний радник військової адміністрації краю 1782 року до міста прибув лікар Йосиф Глабах. У 1798 році до Чернівців, з населенням понад 8 тисяч жителів, прибула перша окружна акушерка Марія Теодорин. 1799 року у складі першого міського шпиталю відкрито пологове відділення. Постановою Буковинського сейму 1809 року по вулиці святого Миколая (теперішня вул. Садовського, *авт.*) відкрито міський пологовий будинок на 15 ліжок як самостійну медичну установу.

У 1830–1833 роках на новій вулиці міста зведено будівлю військового шпиталю. Вулиця отримала назву «Шпитальна» (частина нинішньої вул. Шевченка від вул. Героїв Майдану до вул. Головної). Від 1907 року замість шпиталю у цьому будинку знаходилося управління поліції. У 1944 році будинок згорів. На його місці у 1945–1950 роках зведено теперішню будівлю обласного Управління служби безпеки України.

Реформування медицини та фармації потребувало удосконалення професійної підготовки персоналу. У 1806 році розпорядженням австрійської

адміністрації було створено у Львові та Чернівцях аптекарські гremіуми (колегії) з філіями в окружних містах. Гremіумами, яким було підпорядковано власників аптек, фармацевтів та їхніх учнів, наведено лад у підготовці фармацевтів (методом учнівства у кращих аптеках). Підготовку фармацевтів з вищою освітою розпочато у створеному фармацевтичному відділенні при філософському факультеті Львівського університету. Для підготовки акушерок на базі пологового будинку Чернівців по вулиці Святого Миколая (теперішня вул. Садовського) у 1809 році почала працювати платна школа практичного акушерства зі строком навчання 8 місяців. У березні 1811 року розпорядженням Галицького намісництва окружної управи Буковини натомість платної школи практичного акушерства було відкрито державну акушерську школу, що іменувалась «Czernowitzer Geburtshilfliches Lehrinstitut» (Чернівецький навчальний інститут пологової допомоги). Подібні акушерські школи в Австрійській імперії було відкрито у Відні, Львові, Зальцбурзі та Празі.

У 1875 році в Чернівцях, з населенням понад 40 тисяч мешканців, відкрито Чернівецький університет Франца Йосипа (теперішній ЧНУ ім. Ю.Федьковича), але без медичного факультету. Отримати фах дипломованого лікаря буковинці могли на медичному факультеті Віденського університету або у Віденській імператорській військово-медичній академії, у Львівському, Краківському, Празькому та університетах інших європейських країн.

У 1864 році Крайова санітарна рада Буковини заборонила хірургічну практику хірургам-цирульникам. Засновано «Товариство лікарів Буковини» (1866), а 1880 року створено Буковинську лікарську палату, президентом якої протягом 1880–1888 років обирався доктор медицини Василь Волян – директор Крайової громадської лікарні. Лікарська палата Буковини знаходилася у відомому чернівчанам «будинку з совами», що стоїть на розі теперішніх вулиць Богдана Хмельницького і Горького. На Буковині у 1906 році працювали 142 лікарі, із них: українців 16 (10,5 %), румунів 9 (6,5 %), поляків 22 (15,6 %), німців 3 (2,3 %), євреїв 92 (65,1 %). Із загальної кількості лікарів вихідців з Буковини було 84, з Галичини – 43. Світової слави зазнали буковинці: знаменитий хірург, доктор медицини Йоган Мікулич-Радецький (1850–1905), знаменитий хірург, доктор медицини, професор Нестор Монастирський (1847–1888), доктор медицини, хірург Володимир Дмитрович Залозецький (1842–1898); доктор медицини, психоневролог, поет Нарциз Лукіянович (1907–1985), доктор медицини, дерматолог, фармаколог, художник, скульптор Опанас Шевчукевич (1902–1972) та багато інших. Не маючи можливості працювати у своїй державі, вони прославили Україну своєю працею і науковими здобутками в інших країнах. Пам'ятаймо їх як своїх співвітчизників, бо наука і служіння не мають батьківщини, але вчені її мають.

Спеціальних шкіл для підготовки медсестер на Буковині не існувало. За європейською традицією упродовж XVII–XVIII століть доглядом за хворими займалися члени різних релігійних братств, послушниці, черниці і

ченці. Послушницями називали вдів і одиноких жінок, об'єднаних при монастирях в общини для догляду за хворими. Жінок, які доглядали за хворими, називали «сестра милосердя» або «служиня Божа». Нині діючий жіночий монастир по вулиці Буковинській у Чернівцях був заснований спеціально для черниць та послушниць, які забезпечували догляд за хворими у неподалік розташованих центральному міському шпиталі (теперішня обласна клінічна лікарня) та в дитячій лікарні (теперішня дитяча лікарня на вул. Буковинській, 4). Щоб опанувати особливості догляду за хворими дітьми, послушниць цього монастиря направляли на стажування в дитячі клініки Відня.

З початком Першої світової війни (1914–1918) на Буковині при Чернівецькій акушерській школі створено тимчасове відділення для підготовки медичних сестер. Сестер милосердя готували також на курсах товариства Червоного Хреста. За клопотанням Генерального Санітарного Інспектора Буковини тимчасове відділення підготовки медичних сестер при Чернівецькій акушерській школі у 1921 році реорганізовано в постійно діюче медсестринське відділення.

На території Хотинського району Чернівецької області, який входив до складу Російської імперії, медичної освіти до 1912 року не існувало. Хотинщина, із населенням понад 200 тисяч осіб, стала повітом Бессарабської області (1816–1873), пізніше реорганізованої у Бессарабську губернію (1873–1918) із губернським центром у Кишиневі. Новоутворена 1912 року Хотинська земська управа запровадила на своїй території земську медицину. За рішенням земства Хотинський повіт був поділений на 8 медичних дільниць:

1. Хотинська;
2. Бричанська;
3. Буковинська (прикордонна Новоселицька волость суміжна з «австрійською Буковиною»);
4. Костичанська;
5. Кельменецька;
6. Липканська, (Припрутьська);
7. Єдинецька;
8. Сокирянська.

Кожна з названих дільниць була закріплена за волосним центром чи великим населеним пунктом. При найбільших дільницях – Хотинській і Бричанській – було відкрито дільничні лікарні: Хотинську на 20 ліжок та Бричанську на 10. При інших дільницях працювали лише приймальні відділення на 3–5 ліжок. Очолював земську медичну дільницю лікар. За штатним розкладом у складі земської дільниці, окрім лікаря, утримувалися лікар – ветеринар, священик, фельдшери, а в лікарні медбрати для догляду за хворими. Лікар керував роботою фельдшерів, контролював використання медикаментів, відповідав за всю лікувально-профілактичну й протиепідемічну роботу на дільниці. Фельдшери виконували основний обсяг протиепідемічної роботи на дільниці, проводили профілактичні щеплення, а

також доглядали за хворими. При земських дільницях досвідченим фельдшерам дозволялося мати 1–2 учнів (медбратів) з оплатою 60 крб. на рік. Учнями були молоді люди, які готувалися до фельдшерської справи. У 1870 році при Кишинівській губернській земській лікарні було відкрито фельдшерську школу і школу підготовки акушерок (повивальних бабок). Місця у цих школах були розподілені між повітовими земствами. Земства направляли на навчання учнів за своїми рекомендаціями. Всі направлені учні навчалися за стипендії повітових земств.

На Північній Буковині у 1940 році проживало понад 840 тисяч населення, а в Чернівцях – понад 125 тисяч. Навчальним медичним закладом залишалася Чернівецька фельдшерсько-акушерська школа, яка розміщала на вул. Влагуца, 8 (теперішня вул. Лермонтова, 8) і готувала фельдшерів та акушерок. У 1941–1944 роках ця школа не функціонувала. У 1944 році вона поновила свою діяльність і 1947 року відбувся перший повоєнний випуск фельдшерів і акушерок.

20 жовтня 1944 року до Чернівців переведено 2-й Київський медичний інститут, який наприкінці листопада цього ж року перейменовано на Чернівецький медінститут. Так на Буковині було розпочато підготовку лікарських кадрів. Перший випуск лікарів здійснено 1946 року. Окрім того, на окремих лікувальних кафедрах і кафедрі організації охорони здоров'я у перші повоєнні роки здійснювалася підготовка медсестер для лікувально-профілактичних закладів Чернівецької області.

У 1946 році відкрито медсестринську школу в Сторожинці, а 1950 року – Чернівецьку медсестринську школу. Чернівецьку фельдшерсько-акушерську школу 1954 року перейменовано на Чернівецьке медучилище № 1, а медсестринську – на Чернівецьке медучилище № 2. Сторожинецьку медсестринську школу перейменовано на Сторожинецьке медучилище. Чернівецьке медучилище № 2 1955 року переведено до Новоселиці і перейменовано на Новоселицьке медучилище (нині Новоселицький медколедж БДМУ). Сторожинецьке медучилище 1963 року переведено до смт Вашківці і перейменовано на Вашківецьке медучилище (нині Вашківецький медколедж БДМУ). У 1958 році у Чернівецькому медучилищі (нині Чернівецький медколедж БДМУ) відкрито відділення підготовки зубних фельдшерів-лікувальників, а пізніше і зубних техніків. Надалі забезпечення лікувальних закладів Чернівецької області медичними кадрами здійснювалося в основному за рахунок випускників Чернівецького медінституту (від 2005 року – БДМУ) та Чернівецького, Новоселицького і Вашківецького медичних училищ (від 2003 р. – медколеджів).

2.16. Архівні світлини, схеми, малюнки до Буковинського періоду діяльності навчального закладу

За цей період маємо численні відео, аудіо, фото та друковані наукові і архівні матеріали та створений історико-медичний музей університету.

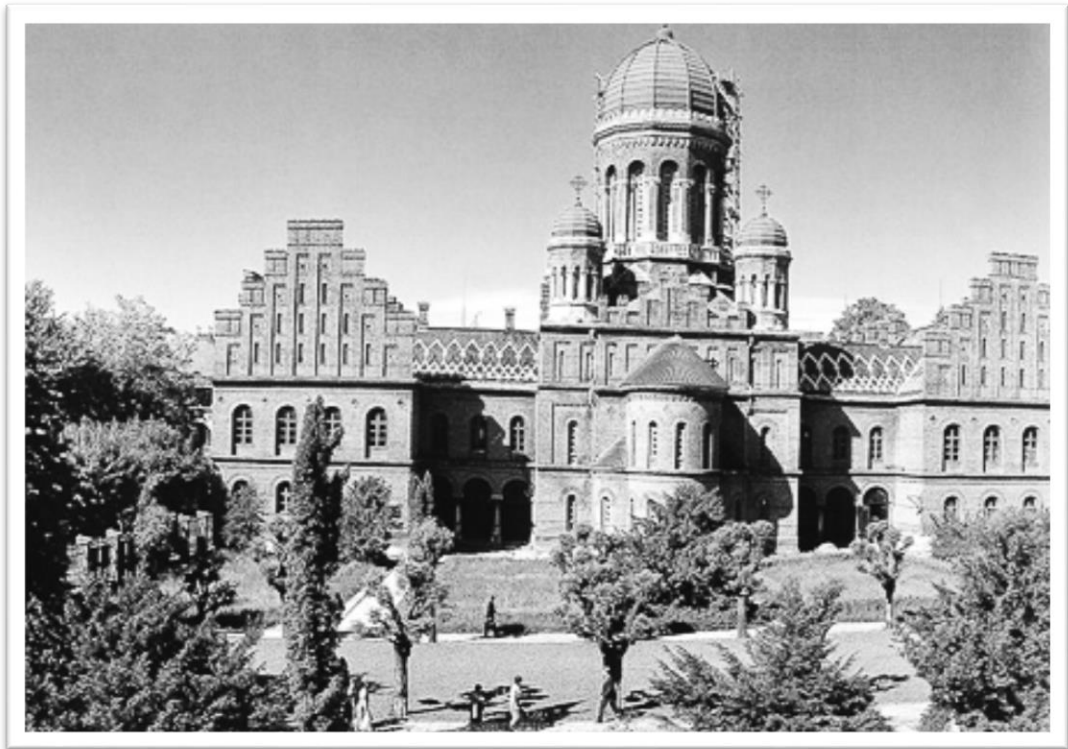
2.16.1. Будівлі, які Постановою № 1360 Ради Народних Комісарів УРСР від 20 жовтня 1944 року належало «виділити і закріпити» за переведеним до Чернівців Другим Київським державним медінститутом

Будівля на Театральній площі, 6, у якій в довоєнний період знаходився Єврейський дім. Фото 1946 року.

Будівля колишньої торгово-промислової палати Буковини на Театральній площі, 5.
Фото 1935 року.

Корпус колишнього теологічного факультету Чернівецького університету по вул. М. Коцюбинського, 6.
Фото 1948 року.

Будівля колишнього угорського банку на вул. Неагой Бесараб, 1
(теперішній навчально-адміністративний корпус Буковинського фінансово-економічного коледжу по вул. Банковій, 1). Фото 1998 року.

*2.16.2. Будівлі, в яких розмістився медичний інститут
в Чернівцях упродовж 1944–1946 років*

Будинок на Театральній площі, 5 (від 1955 року – будинок № 2).
Переданий у власність інституту в жовтні 1944 року.
Фото 2009 року.

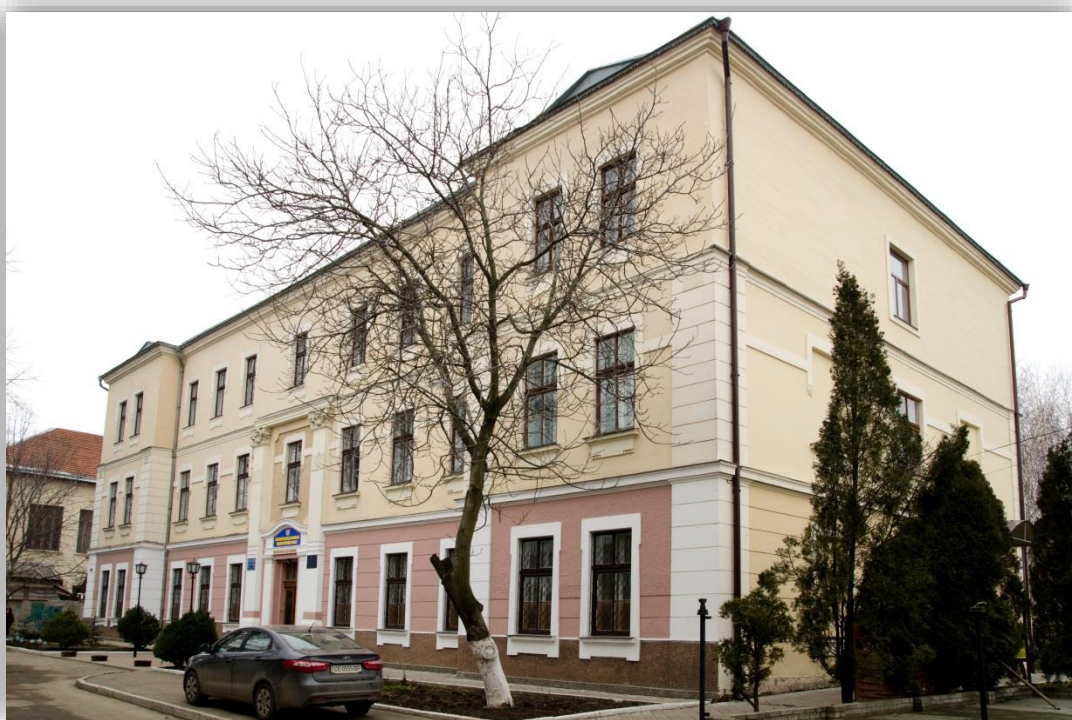

Теоретичний корпус на вул. Богомольця, 2 (колишній гуртожиток ліцею на
вул. Массарика, 2). Будівля передана у власність інституту в грудні 1944 року.

Фото 1949 року.

Сучасний вигляд теоретичного корпусу університету на вул. Богомольця, 2 (після реставрації у 2012 році).
Фото 2014 року.

Будівля морфологічного корпусу на вул. Ризькій, 3 (за австрійських часів – очна лікарня, а за румунських – Пастерівська станція на вул. Балмаша, 3).
Передана у власність інституту в серпні 1945 року.
Третій поверх надбудовано у 60-ті роки XX ст.

Фото 1999 р.

Навчальний корпус на вул. О. Кобилянської, 42. Переданий у власність інституту в березні 1946 року (замість будівлі по вул. Ю. Федьковича, 16, в якій знаходиться нині корпус № 2 Чернівецького політехнічного коледжу).

Фото 2012 року.

Навчальний корпус на вул. Героїв Майдану, буд. № 3
(колишня вул. Червоноармійська).

Фото 2012 року.

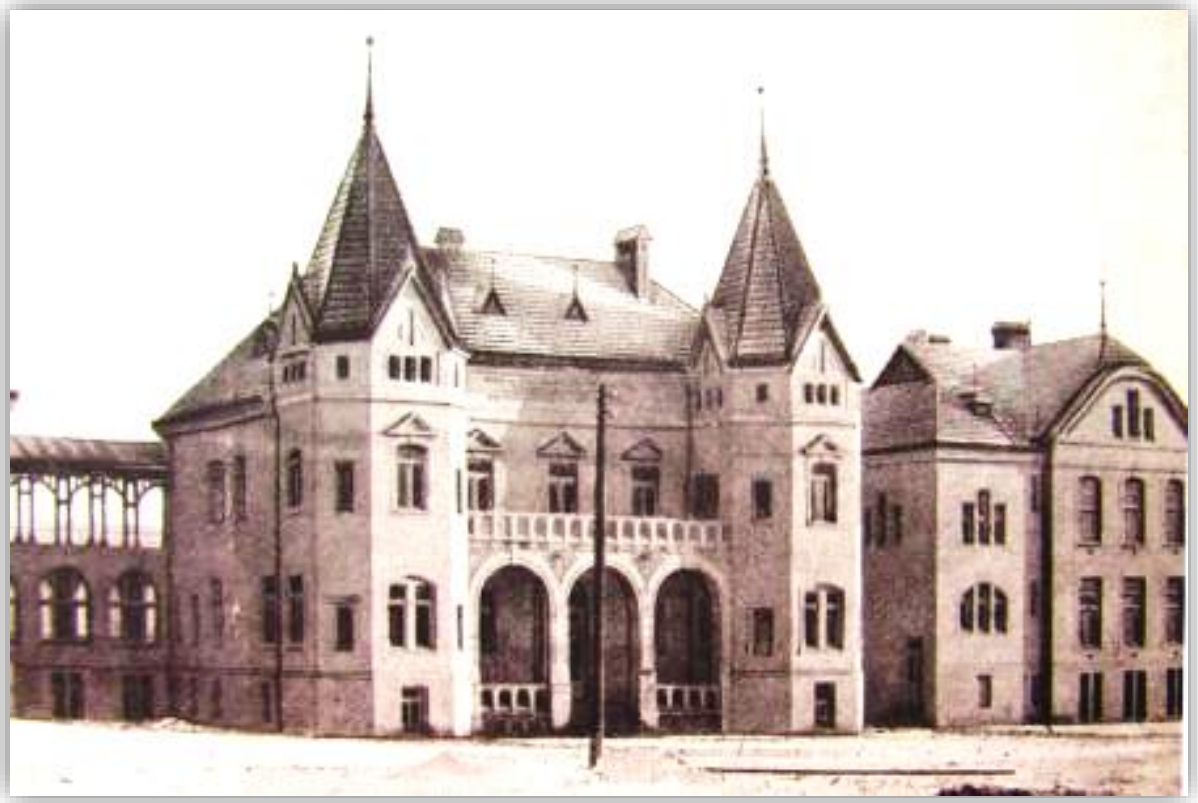
2.16.3. Будівлі основних клінічних баз інституту

Корпус університетської лікарні (обласна клінічна лікарня швидкої допомоги на вул. Фастівській).
Фото 2008 року.

Головний корпус Обласної клінічної лікарні.
Фото 1939 року.

Корпус дитячої клінічної лікарні на вул. Буковинській, 4.
Фото 1940 року.

Новий неонатальний корпус обласної дитячої клінічної лікарні,
збудований поруч з дитячою лікарнею на вул. Буковинській.
Фото 2014 року.

*2.16.4. Архівні світлини
40–60 років із відображенням навчального процесу*

На лекції. Фото листопад, 1944 року.

Заняття в клініці дитячих хвороб і на кафедрах
мікробіології, нормальної фізіології.
Фото 50–60 років.

Професорський обхід проводить зав. кафедри
факультетської терапії професор О.І.Самсон
Фото 70-х років.

Вивчення методів діагностики на кафедрі
пропедевтики внутрішніх хвороб.
Заняття проводить доцент І.К.Мохунь.

В операційній

Читальні зали бібліотеки у 1944–1952 роках були завжди переповнені студентами. Заповненою була навіть веранда читального залу

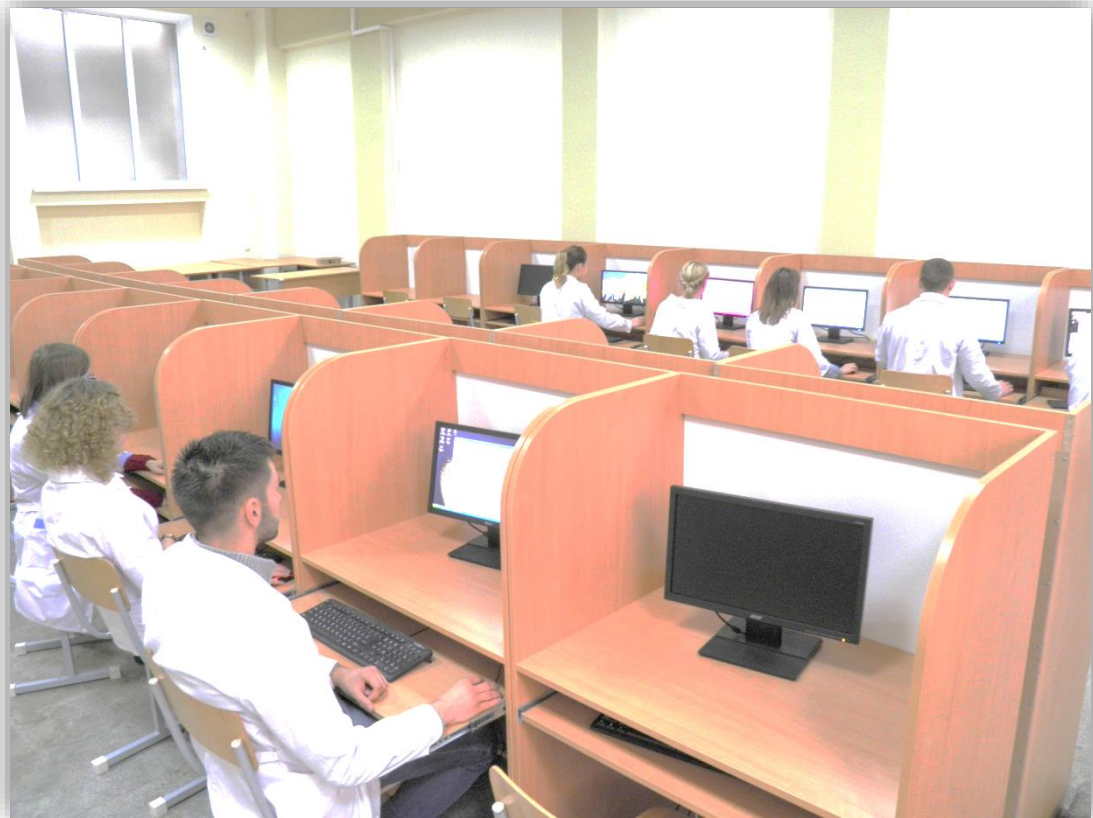

Обмежена кількість примірників навчальної літератури не дозволяла студентам отримувати посібники для роботи з ними в домашніх умовах. Тільки у читальних залах була можливість працювати із більшістю потрібних для вивчення медицини книг

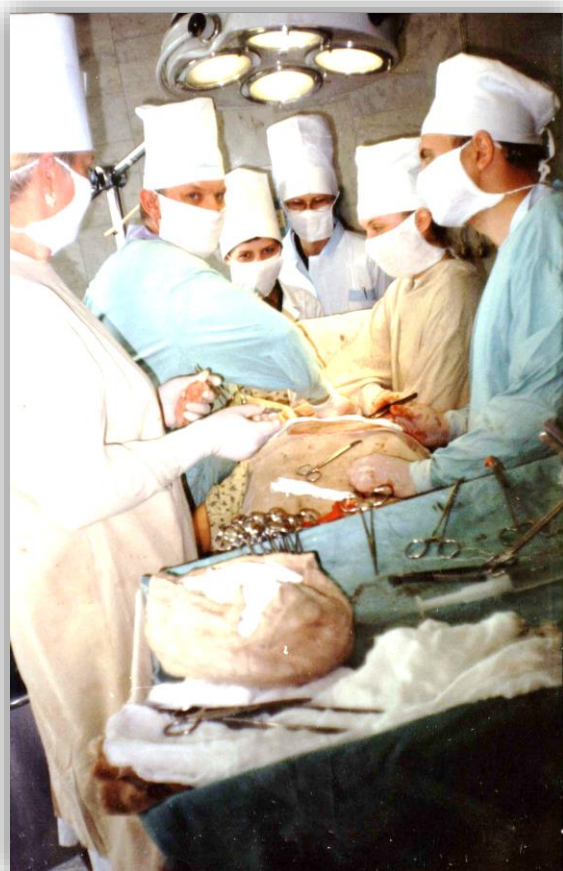

Заняття в анатомічному музеї кафедри анатомії людини.
Фото 90-х років.

Підготовка до занять у читальному залі університетської бібліотеки.
Фото 2012 року.

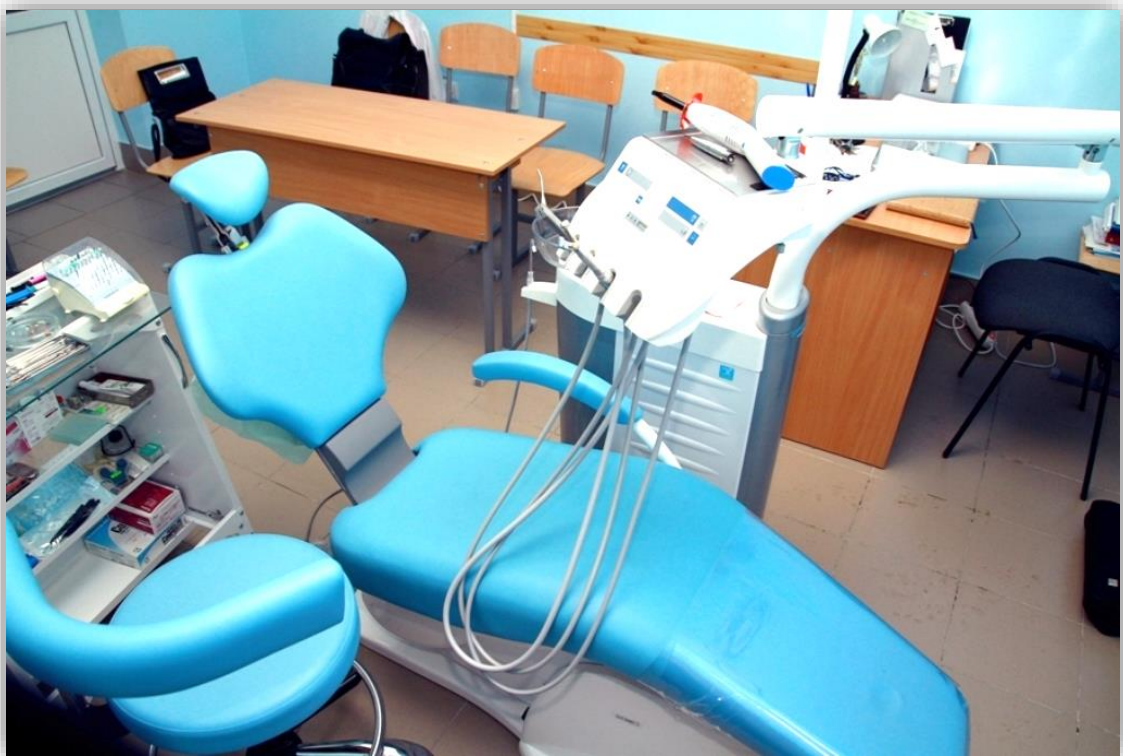
У хірургічних клініках університету

Заняття студентів фармацевтичного факультету у виробничій аптеці університету. Фото 2011 року.

Оснащення навчальних приміщень стоматологічної клініки університету.
Фото 2011 року.

В університетському центрі симуляційної медицини та інноваційних технологій (2019).

Надання допомоги при пологах.

Міжнародна співпраця університету

Буковинський державний медичний університет від 2009 р. член Великої Європейської Хартії. Співпрацює з науковцями багатьох країн світу, серед яких:

АВСТРИЯ, БІЛОРУСІЯ, ВЕЛИКОБРИТАНІЯ, ГРЕЦІЯ, ІТАЛІЯ, КАЗАХСТАН, МОЛДОВА, НІМЕЧЧИНА, ПОЛЬЩА, РОСІЯ, РУМУНІЯ, СЛОВАЧЧИНА, США, ФРАНЦІЯ, ЧЕХІЯ, ШВЕЙЦАРІЯ, ШВЕДЦІЯ

На конгресі науковців університетів Великої Європейської Хартії.
Фото 2011 року.

Буковинський медуніверситет є членом Асоціації
Університетів Карпатського Регіону.

Зустріч ректорів університетів Карпатського регіону
у Буковинському медичному університеті.
Фото 2011 року.

Підписання угоди про участь в українсько – швейцарському проєкті «Розвиток медичної освіти». 2019 рік.

Студенти Буковинського медуніверситету після практики в клініках Австрії (2018).

**2.16.5. Фізкультура, спорт, відпочинок,
художня самодіяльність в
університеті**

Корпус спортивного комплексу
університету.
Фото 2004 року.

Спортсмени університету
після змагань і на тренуванні.

Університетський палац дозвілля і відпочинку «Академічний».
Фото 2012 року.

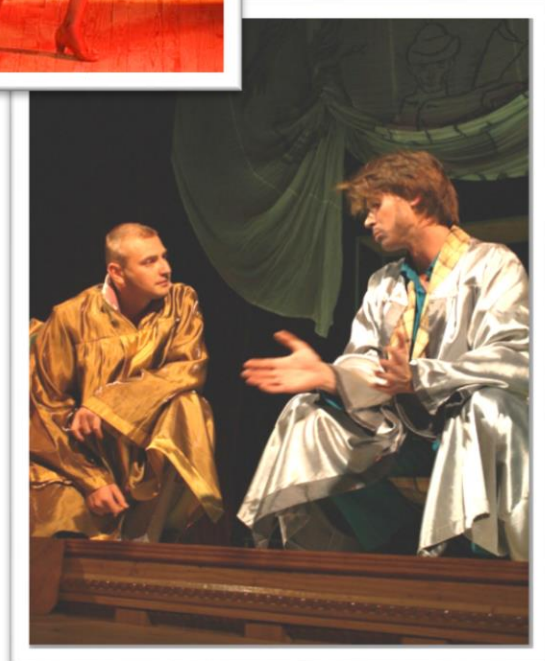
Лауреат багатьох міжнародних конкурсів студентський Народний ансамбль
пісні і танцю «Трембіта» на святкуванні свого 50-річчя.
Фото 2013 року.

Виступає
«Трембіта
». Фото
2013 року.

Світлини із прем'єрних спектаклів студентського
Народного театру в палаці «Академічному».
Фото 2011–2012 років.

Університетська спортивно-оздоровча база «Здоров'я» біля с. Репужинці на р. Дністер.

Відпочинок з розвагами і спортивними змаганнями.

У історико-медичному музеї університету.

Заняття з історії медицини та фармації в університетському музеї.
Фото 2010 року.

Розділ II

Доленосні документи історії університету з Київських і Чернівецького державних архів

**Постанова Ради Народних Комісарів УСРР
від 12 червня 1930 року: «Про реорганізацію вузів і втузів та
передачу їх у підпорядкування відповідних Народних
Комісаріатів.**

На основі цієї Постанови 1 березня 1931 року на базі Першої Робітничої лікарні міста Києва (колишня Єврейська безкоштовна лікарня) засновано Київський виробничо-медичний інститут.

Зауваження: УСРР - Українська Соціалістична Радянська Республіка (від 1937 р. – УРСР). Постанови визначалися не за номером, а за датою і назвою.

**Рада Народних Комісарів
Української Соціалістичної Радянської Республіки**

Постанова
№ 1049 16 липня 1936 року

**Про реорганізацію Київського
виробничо-медичного інституту**

Рада Народних Комісарів УСРР постановляє:

1. Реорганізувати з 1 вересня 1936 року виробничо-медичний інститут у місті Києві на стаціонарний Другий Київський медичний інститут.

2. У зв'язку з реорганізацією інституту, дозволити Нарком здоров'я Української Соціалістичної Радянської Республіки:

а) видати інституту триста шістдесят тисяч (360 000) крб. на дообладнання лабораторій та кафедр новоутвореного інституту й збільшити кошторис інституту по ст. ст. 1, 2, 6, 7 на сто п'ятдесят тисяч (150 000) крб. Покриття цих витрат провести за рахунок загальних асигнувань на кадри Нарком здоров'я;

б) для поширення учбової площі інституту на базі 1-ої Київської робітничої лікарні придбати 4 стандартних будинки вартістю п'ятсот тисяч (500 000) крб. у межах установлених на 1936 рік лімітів капіталовкладень по Нарком здоров'я за рахунок відповідного зменшення капіталовкладень по будівництву морфологічного корпусу Київського медінституту.

*Голова Ради Народних Комісарів
Заступник керівничого справ РНК УСРР*

*П. Любченко
Я. Кричевцев.*

Наказ
по Народному комісаріату охорони здоров'я УРСР
№ 1858 від 3 вересня 1944 року

Згідно з Постановою РНК УРСР від 3 вересня 1944 року наказую:

1. Відновити діяльність Другого Київського державного медінституту у складі лікувального факультету з передислокацією його до м. Чернівці.

2. Затвердити контингент прийому студентів до 2-го Київського медінституту м. Чернівці на 1944 / 1945 н. рік на перший курс у кількості 300 осіб, розпочавши навчання з 1.11.1944 року.

3. Розмістити 2-й КДМІ в приміщеннях, які закріплені за ним Постановою РНК УРСР у м. Чернівці, а саме:

а) будинки на Театральній площі, № 5–6;

б) будинок на вул. Неагой Бесараб, №1;

в) корпус колишнього теологічного факультету.

4. Закріпити як клінічну базу за 2-м Київським медінститутом у м. Чернівцях: обласну лікарню на 700 місць; пологовий будинок на 100 місць; дитячу лікарню на 150 місць; психіатричну лікарню на 600 місць; лікарню для туберкульозних хворих на 100 місць; облвендиспансер; облтубдиспансер; 2-гу міську поліклініку; жіночу і дитячу консультації та молочну кухню.

5. Зобов'язати в.о. директора 2-го КДМІ вжити заходів щодо закріплення за інститутом згідно з Постановою РНК УРСР 75 квартир для професорсько-викладацького складу і співробітників.

6. Розмістити в колишньому готелі «Брістоль» на вул. Дачія, 1 студентський гуртожиток згідно з Постановою РНК.

7. Закріпити за медінститутом допоміжне господарство.

8. В.о. директора вжити заходів для організації їдальні закритого типу для студентів і професорсько-викладацького складу та організації допоміжного господарства.

9. Зобов'язати в.о. директора 2-го КДМІ вжити негайних заходів щодо укомплектування інституту професорсько-викладацьким складом, організації лабораторій, кабінетів, проведення потрібного ремонту і підготовки їх до проведення занять.

10. Планово-фінансовому управлінню НКОЗ УРСР передбачити за республіканським бюджетом відповідні асигнування на утримання 2-го КДМІ у місті Чернівці, його клінік та на проведення ремонту інституту.

Народний комісар охорони здоров'я УРСР Кононенко

Зауваження. Наказ підготовлено одночасно із Постановою РНК у серпні 1944 року. Текст Постанови було передано для затвердження до Раднаркому тоді ж, у серпні 1944 р. Постанову РНК УРСР передбачалося затвердити не пізніше 01.09.1944, а затверджено фактично за № 1360 20.10.1944 року. Народний комісар охорони здоров'я підписав наказ 03.09.1944 року. Сталось так, що наказ вступив у дію раніше Постанови.

Постанова № 404

*Чернівецького обласного виконавчого комітету і бюро обкому КП(б)У
від 7 вересня 1944 року*

Про відкриття медичного інституту в м. Чернівці

Місто Чернівці має всі можливості й умови для існування медінституту, а саме: добре оснащену клінічну базу, будинки для розміщення навчальних корпусів, гуртожитки для студентів і будинки для професорсько-викладацького складу. Наявність у Чернівцях Державного університету дає можливість забезпечити інститут необхідним професорсько-викладацьким персоналом для викладання загальноосвітніх дисциплін.

Облвиконком і бюро обкому КП(б)У постановляють:

1. Просити Раднарком УРСР і ЦК КП(б)У санкціонувати відкриття медінституту в 1944–1945 навчальному році в м. Чернівці.
2. Затвердити набір студентів на 1-й курс медичного інституту 300 чоловік.
3. Закріпити для організації теоретичних і клінічних кафедр такі приміщення і лікувальні заклади:
 - будинок на Театральній площі № 5 (*будівля Палати торгівлі і ремесел Буковини, авт.*) і будинок по вул. Неагой Бесараб № 1 (*теперішня вул. Штерна, авт.*);
 - обласну лікарню на 700 ліжок, туб. лікарню на 100 ліжок, пологовий будинок на 100 ліжок, психлікарню на 600 ліжок, облвендиспансер, облтубдиспансер, другу міську поліклініку, жіночу і дитячу консультації і молочну кухню.
4. Для студентського гуртожитку закріпити готель «Брістоль» на пл. Дачія, 1.
5. Зобов'язати голову Чернівецької міської ради тов. Кошового виділити 75 квартир для професорсько-викладацького складу.
6. Зобов'язати облземвідділ виділити медінституту 75 га землі для організації допоміжного господарства.
7. Зобов'язати облторгвідділ організувати їдальню для студентів і професорсько-викладацького персоналу.
8. Просити Раду Народних Комісарів УРСР затвердити пункт 4 цієї Постанови.

Голова облвиконкому Коліков.

Секретар обкому КП(б)У Зеленюк

Зауваження. За порадою НКОЗ УРСР цю Постанову було терміново складено відповідно зі змістом Наказу № 1858 від 03.09.1944 року і за № 404 від 07.09.1944 року направлено в Київ. Протоколу спільного засідання від 07.09.1944 року не існує. Затвердження Постанови за № 404 відбулося 11.09.1944 року на спільному засіданні Бюро обкому КП(б)У і Облвиконкому Чернівецької області. У держархіві Чернівецької області зберігається протокол їх спільного засідання від 11.09.1944 року на якому й було затверджено цю Постанову (авт.).

Постанова № 1360

Ради Народних Комісарів УРСР

від 20 жовтня 1944 року місто Київ

Про поновлення роботи

Другого Київського медичного інституту

Рада Народних Комісарів УРСР постановляє:

1. Дозволити Народному Комісаріату Охорони Здоров'я УРСР поновити діяльність 2-го Київського медичного інституту з лікувальним факультетом.

2. Дозволити Наркомату здоров'я УРСР провести ***передислокацію 2-го Київського медичного інституту до міста Чернівці.***

3. Зобов'язати виконком Чернівецької облради депутатів трудящих виділити та закріпити за медичним інститутом: будинки на Театральній площі № 5–6; будинок по вул. Неагой Бесараб № 1; будинок колишнього теологічного факультету.

а) Закріпити за медичним інститутом як клініко-поліклінічну базу в місті Чернівцях: обласну лікарню на 700 місць; пологовий будинок на 100 місць; дитячу лікарню на 150 місць; психіатричну лікарню на 600 місць; лікарню для туберкульозних хворих на 100 місць; облвендиспансер; облтубдиспансер; 2-гу міську поліклініку; жіночу і дитячу консультації та молочну кухню.

б) Виділити 75 квартир для професорсько-викладацького складу і співробітників інституту.

в) Виділити медінституту 75 га землі для організації допоміжного господарства.

4. Затвердити контингент набору студентів до інституту в 1944–1945 навчальному році на перший курс – 300 чоловік.

5. Зобов'язати Народний Комісаріат Охорони здоров'я УРСР до 1 жовтня 1944 року укомплектувати інститут професорсько-викладацьким складом, організувати лабораторії, кабінети, провести потрібний ремонт приміщень і пристосувати їх для використання.

6. Зобов'язати Наркомат торгівлі УРСР (тов. Дрофу) відкрити при інституті їдальню закритого типу для професорсько-викладацького складу та студентів інституту.

7. Наркомат фінансів УРСР разом із Наркоматом здоров'я УРСР передбачити за республіканським бюджетом відповідні асигнування на утримання згаданого інституту і його клінічної бази.

*Голова Ради Народних Комісарів УРСР
Заступник керуючого справами РНК УРСР*

*М.С. Хрущов
І. Джигамон*

Зауваження. Постанову РНК УРСР було підготовлено у серпні 1944 року, а затверджено за № 1360 лише 20 жовтня 1944 року. На цю Постанову посилається НКОЗ УРСР у своєму Наказі № 1858 від 03.09.1944 року. У Постанові залишився встановлений ще у серпні строк готовності 2-го КДМІ до початку навчання - 01.10.1944. (див п. 5). Ще тривала війна, яка закінчиться 8 травня 1945 року. Складно, мабуть, було у воєнні роки ухвалювати рішення та поновлювати роботу вищих навчальних закладів.

Чернівецький Богородицький
всесоюзний медичний інститут
імені І. П. Палади.

№ ФОНДУ
№ ОДНОГО
№

г. Чернівці

Букварь
по швейцарському
з № 1 по № 139
за 1944 - 1945 р.р.

Відомості
з 1 жовтня 1944
- 1945

№ 1

За

лист

мод

медицинський

Книга наказів Чернівецького медичного інституту за 1944 – 1945 роки.

Наказ № 1

по другому Київському Медичному Інституту
в м. Серпівцях від 21 жовтня 1944 року.

§ 1.

За наказом № 1858 Народного Комісаріату Охорони
Здоров'я УРСР від 3 вересня 1944 року відновляється
діяльність Р.^о Київського Медичного Інституту у складі
лікувального факультету в м. Серпівцях.

За цим же наказом затвердити контингент прийо-
му студентів на 1944-45 рік на I курс у кількості 300 осіб.

§ 2.

За наказом № 1876 по А.Р.О.З. УРСР від 7 жовтня
1944 р. я, доцент Федорі Євген Ілляк, прибув у командировку
до м. Серпівці для організації Р.^о Київського Медичного
Інституту і вступив у тилкасове виконання обов'язків
на час командировки з 10 жовтня Директора цього
Інституту.

§ 3.

Призначити кандидата наук доцента Мухомова
Михайла Олександровича з 10 жовтня виконувати обов'язки
завідувача кафедрою гістології Медичного Інституту
в Серпівцях та І.Ф.О. заступника Директора в
навуково-науковій частині. Підстава: наказ № 1845 по
А.Р.О.З. УРСР від 7 жовтня 1944 року.

§ 4.

Призначити з 10 жовтня помічника вступившого контролю НКОЗ УРСР тов. Серімова Овгена Івановича командиром Адміністративно-Економічної Комісії Медичного Інституту в м. Кернівцях та тимчасово виконуючого обов'язки головного бухгалтера Інституту з 11 жовтня 1944р.

Підстава: наказ № 18/11 по НКОЗ УРСР від 6/х-44р.
та № 1906 від 12 жовтня 1944р.

§ 5.

Доцента Ліняєва Григорія Федоровича, що командирований до м. Кернівці для допомоги в організації Мед. Інституту, з 10 жовтня 1944р. призначити тимчасово виконуючим обов'язки по часті командировки завідувачем кафедри Військової Медичної Підготовки Медичного Інституту в Кернівцях.

Підстава: наказ № 1881 по НКОЗ УРСР від 7 жовтня 1944р.

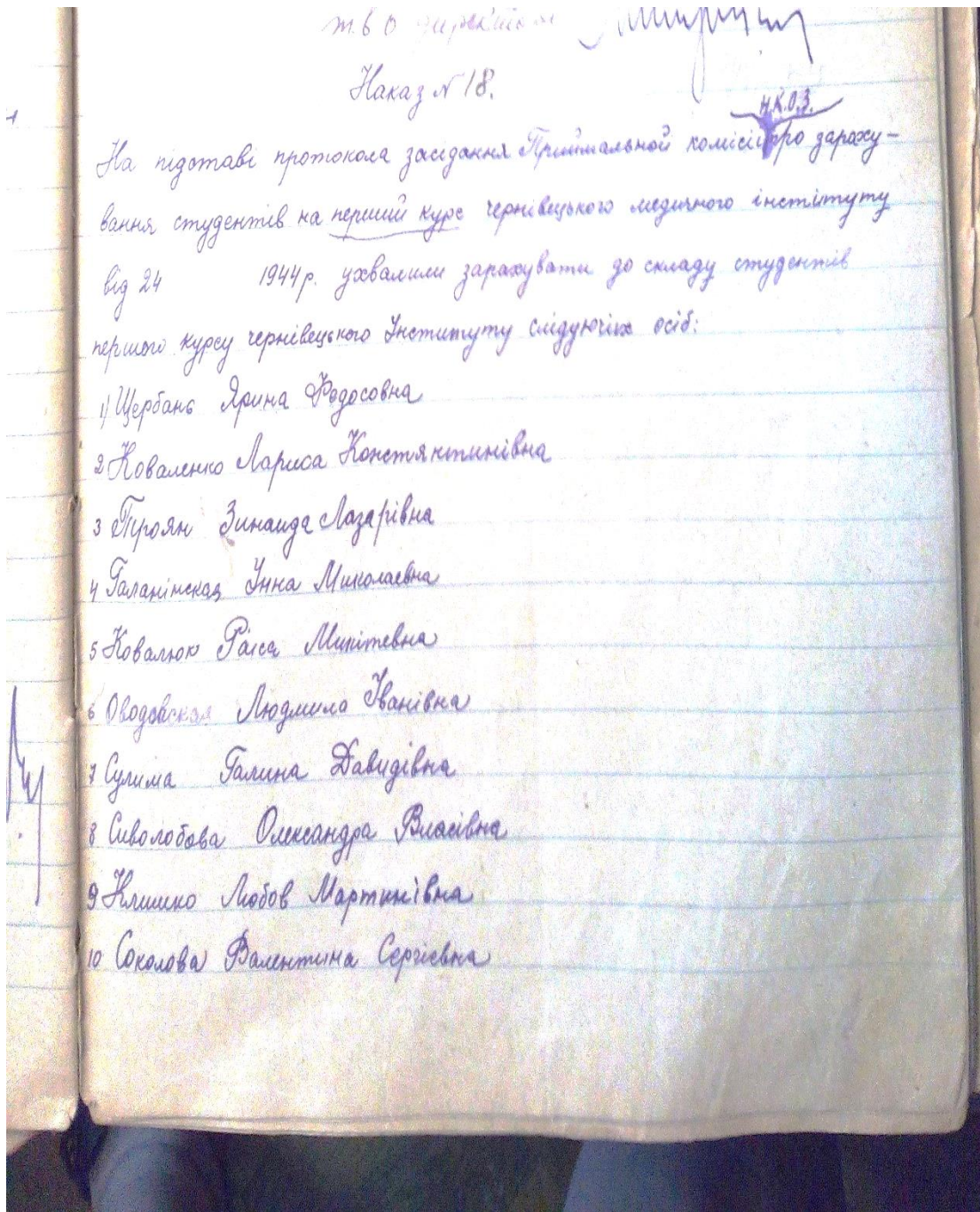
м.в.о. Директора Мед. Інституту.

Наказ № 2.

по другому Київському Медичному Інституту в Кернівцях від 23 жовтня 1944 року.

§ 1.

Оголосити додатковий набір студентів на I^у курс

Фотокопія одного із листів наказу ЧДМІ № 18 від 05 грудня 1944 року.

2-й КДМІ перейменовано у ЧДМІ 6.11.1944 року і видано відповідну новій назві офіційну печатку для засвідчення документів.

Наказами по Чернівецькому державному медичному інституту (ЧДМІ) №№ 18 – 21 від 05.12.1944 року студентів першого курсу 2-го Київського медінституту в місті Чернівцях (зараховані наказом 2КДМІ від 24 жовтня 1944 року) перезараховано студентами першого курсу Чернівецького державного медичного інституту. Після зарахування студентів на перший курс ЧДМІ розпочалося оформлення і видача студентських квитків і залікових книжок (матрикулів).

Кабінет Міністрів України

Постанова № 312

4 квітня 1997 року

місто Київ

Про створення Буковинської державної медичної академії

Кабінет міністрів України постановляє:

1. Прийняти пропозицію Міністерства охорони здоров'я України, погоджену з Міністерством освіти, Міністерством економіки, Міністерством фінансів та Чернівецькою обласною державною адміністрацією, про створення Буковинської державної медичної академії на базі Чернівецького медичного інституту, що ліквідується.

2. Створення зазначеної академії здійснити в межах асигнувань, передбачених Міністерством охорони здоров'я на підготовку кадрів.

Прем'єр-міністр України

П.Лазаренко

Міністерство охорони здоров'я України
Буковинська державна медична академія

Наказ № 12

17 липня 1997 року

місто Чернівці

Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України
№ 526 від 29.05.1997 року

ввести до структури Буковинської
державної медичної академії:

- 1. Чернівецьке училище Буковинської державної медичної академії, створене на базі Чернівецького медичного училища, яке ліквідоване.*
- 2. Новоселицьке училище Буковинської державної медичної академії, створене на базі Новоселицького медичного училища, яке ліквідоване.*
- 3. Вашківцецьке училище Буковинської державної медичної академії, створене на базі Вашківцецького медичного училища, яке ліквідоване.*

Ректор Буковинської державної медичної академії

В.П.Пішак

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ

від 2 березня 2005 року № 46–р м. Київ

**Про реорганізацію
Буковинської державної медичної академії**

- 1. Прийняти пропозицію МОЗ щодо реорганізації Буковинської державної медичної академії у Буковинський державний медичний університет.
Витрати, пов'язані з реорганізацією Академії, здійснити в межах асигнувань, передбачених МОЗ на підготовку кадрів.**
- 2. Установити, що студенти Буковинської державної медичної академії продовжують навчання у Буковинському державному медичному університеті.**

Прем'єр-міністр України

Ю.Тимошенко

Розділ III

Хроніки з історії Вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет»

1. Київський період

1 березня 1931 року – засновано **Київський виробничий медичний інститут (лікарня-ВУЗ)**. Підстава: Постанова Ради Народних Комісарів (РНК) УРСР від 12 червня 1930 року «Про реорганізацію вузів і втузів та передачу їх у підпорядкування відповідних Народних Комісаріатів».

Цього ж року здійснено три набори студентів (у червні – 42 особи, у серпні – 64, у грудні – 112). У 1932 році проведено два набори (у квітні та серпні по 200 осіб). Відібраних абітурієнтів – працюючих медсестер та фельдшерів, які мали документи про медичну освіту та практичний досвід роботи 2 роки і більше, – без іспитів зараховано на другий курс виробничого інституту. Особливо складно, з великими зусиллями, впродовж трьох місяців набирали першу групу студентів – 42 особи.

Після трьох років навчання у 1934 році відбувся перший випуск дипломованих лікарів. Із зарахованих 1931 року для навчання 218 осіб диплом лікаря отримали 42 випускники. Наступного 1935 року, із зарахованих у 1932 році до інституту 400 осіб, диплом лікаря отримали 34 випускники.

18 листопада 1931 року – на базі хірургічного відділення виробничого інституту створено першу в Україні нейрохірургічну клініку на 15 ліжок, яку очолив професор М.Б. Юкельсон (1867–1938). Михайло Борисович Юкельсон керував хірургічною клінікою (спочатку Київської єврейської, після революції 1917 року – 1-ї Робітничої лікарні, пізніше клініки 2-го КДМІ) упродовж 1910–1938 років.

16 липня 1936 року - Постановою Раднаркому УСРР № 1049 Київський виробничо-медичний інститут реорганізовано з 1 вересня 1936 року у Другий Київський державний медичний інститут з лікувальним факультетом. Всі відділення 1-ї Робітничої лікарні Києва стали клініками 2-го КДМІ.

Упродовж 22–28 червня 1941 року клініки 2-го КДМІ прийняли понад 1000 поранених із діючих на фронтах військ. Студентів першого та другого курсів направлено на спорудження укріплень на випадок оборони Києва.

Серпень 1941 року – Другий Київський медінститут (разом із Першим) евакуйовано до Харкова. До Харкова прибули лише ті студенти і професорсько-викладацький персонал, що на той час знаходився у Києві. Понад 60 % викладацького персоналу та всіх студентів 1–5-х курсів обох

Київських медінститутів, що прибули до Харкова, було мобілізовано в діючу армію на різні медичні посади. Із решти співробітників і студентів обох медінститутів, непридатних до військової служби за станом здоров'я або віком, на воєнний період створено Київський державний медінститут (об'єднаний). Виконуючим обов'язки його директора призначено доцента кафедри госпітальної терапії 1-го КДМІ Є.І. Кефелі.

Вересень 1941 року – Київський медичний інститут (об'єднаний) евакуйовано до м. Челябінська (РФ), де він розмістився на вул. Комуни, 35 і працював до повернення у грудні 1943 року в звільнений Київ. У Челябінську залишився працювати, створений згідно з вказівкою із Москви за рахунок професорсько-викладацького персоналу та навчально-матеріального майна об'єднаного Київського медінституту, Челябінський медичний інститут (пізніше Челябінська медична академія, а нині Південно-Уральський медичний університет РФ).

Грудень, 1943 року – повернення об'єднаного Київського медінституту до визволеного Києва. Поновлено наприкінці грудня діяльність 1-го Київського медичного інституту на базі його уцілілих навчальних корпусів і клінік. Всі будівлі і клініки 2-го КДМІ тимчасово займав тоді діючий в Києві тилловий військовий сортувально-евакуаційний госпіталь (СЕР) на 2000 ліжок (*закінчив свою роботу у 1946 р.*). Гострий дефіцит викладацького персоналу у 1-му КДМІ було частково ліквідовано тимчасовим призначенням на вакантні посади наявних на той час професорів та викладачів 2-го КДМІ. Вони надалі залишилися працювати в Києві.

2. Буковинський період

2.1. Чернівецький державний медичний інститут

20 жовтня 1944 року – Постановою РНК УРСР № 1360 поновлено діяльність Другого Київського медінституту з лікувальним факультетом і передислокацією його до міста Чернівці. У Чернівцях навчальний заклад продовжує працювати як Другий Київський медінститут. Набраних у Києві на перший курс абітурієнтів зараховано «...студентами 1-го курсу Другого Київського державного медінституту у м. Чернівцях».

Заняття першокурсників почалися 1 листопада 1944 року на базі відповідних кафедр Чернівецького державного університету. У весняному семестрі (з січня 1945 року) заняття першокурсників продовжено на створених власних кафедрах медінституту. У березні 1945 року почалися заняття на укомплектованих 2, 3, 4-му курсах.

Листопад 1944 року – «Другий Київський державний медінститут у місті Чернівці» **перейменовано** на «Чернівецький державний медичний інститут» (ЧДМІ) з лікувальним факультетом і віднесенням його до медвузів III категорії. Інституту вручено відповідну до отриманої назви печатку для засвідчення документів. Наказами по ЧДМІ за №№ 19, 20, 21 від 5 грудня 1944 року студентів 1-го курсу 2-го КДМІ **перезараховано** студентами 1-го курсу Чернівецького державного медінституту.

Зауваження. До III категорії відносились медичні інститути з одним факультетом.

1944–1946 рр. – через те, що не вистачало навчальних аудиторій, не було анатомічного музею та достатньої кількості належно оснащених навчальних місць, студентам першого курсу для підготовки до занять дозволялось брати додому (у гуртожитки, на найняті квартири) анатомічні препарати (скелетні кістки, законсервовані у формаліні органи і тканини).

У бібліотеці інституту в наявності був лише один екземпляр двотомного анатомічного атласу «Атлас анатомии человека» В.П. Воробйова. Атлас надавали почергово на 1 день для підготовки всім студентам навчальної групи. Студенти мали можливість готуватися до занять з використанням анатомічного атласу 1 день у два тижні.

1945 рік – до клініки шкірно-венеричних хвороб надходило стільки хворих із свіжими формами сифілісу, що пацієнтів з іншими шкірними хворобами та гонореєю лікували амбулаторно.

Березень 1946 року – вибрано перше партійне бюро інституту у складі: Ловля Д.С., Юхимець О.Д., Ендер С.С., Роднянський Б.Б., Васільєва М.І. (секретар бюро), Меленевський А.С., Федоров І.Г. Одночасно створено курсові партійні бюро.

Від 12 липня 1946 року введено посаду звільненого (штатного) секретаря партійної організації інституту. Секретарем було вибрано запропонованого обкомом КП(б)У Сіденка М.К. Парторганізація інституту нараховувала 75 комуністів та 29 кандидатів у члени партії.

Червень 1946 року – перший випуск лікарів від початку діяльності навчального закладу на Буковині. Передислокований із Києва 2-й КДМІ здійснив *перший випуск лікарів у статусі Чернівецького державного медичного інституту*.

Дипломи лікаря отримали 88 випускників, із них: 38 навчались 2 роки (7–10-й семестри), 49 демобілізованих після закінчення війни 1945 року заурядлікарів навчались рік (9–10-й семестри), 1 випускник з дипломом медфакультету румунського університету (Г.Г. Фішер) допущений до випускних іспитів без додаткової підготовки.

Отримали диплом першого ступеня (з відзнакою, *авт.*) – 8, другого ступеня – 80.

Двічі складали державний іспит з окремих дисциплін двоє випускників. Державна комісія (голова ДЕК доктор меднаук, професор П.Ф. Фролов) у протоколі відзначила *«низький загальнокультурний рівень випускників, їх слабку грамотність, недостатню теоретичну і практичну підготовку з медичних дисциплін, погане володіння деякими загальними та спеціальними методами діагностики (пальпація, інструментальні дослідження тощо)»*.

У 1945–1947 роках – організовано і успішно працюють: драматичний гурток (за два роки підготував і показав на сцені обласного драмтеатру 4 спектаклі); музичні колективи (духовий оркестр, оркестр народних інструментів, джаз-оркестр); хоровий гурток, гурток народних танців. Упродовж цих років до Чернівецького медінституту прибували переводом з інших інститутів СРСР сотні студентів, а переводилися із Чернівців одиниці.

1947 рік – джаз-оркестр медінституту на конкурсі самодіяльних колективів до ХХХ річниці Жовтневої революції 1917 року зайняв перше місце і був відзначений грамотою обласного відділу культури. Під акомпанемент інститутського джаз-оркестру любила виступати народна артистка СРСР Клавдія Шульженко під час гастролей у Чернівцях.

1947 / 1948 н. р. – перша ідеологічна «чистка» професорсько-викладацького персоналу. Одного з найкращих в інституті вчених професора М.К. Венцківського звільнено з посади завідувача кафедри акушерства і гінекології і відраховано з інституту *«за політичну недовіру (як такого, що перебував на окупованій території)»*. Керована М. Венцківським кафедра у

1946 році посіла перше місце серед кафедр інституту і визнана найкращою за всіма показниками конкурсу. Звільненого М.К. Венцківського було зразу ж призначено завідувачем кафедри акушерства і гінекології Куйбишевського медінституту (тепер м. Самара РФ), де він працює до 1955 року. Весь час прагнув повернутися в Україну. З поверненням в Україну Михайла Каспаровича обрано завідувачем кафедри акушерства і гінекології Вінницького медінституту (1956–1961). Помер і похований у Вінниці 1961 року. Син Михайла Каспаровича Б.М. Венцківський – доктор медицини, професор, завідувач кафедри акушерства і гінекології № 1 НМУ ім. Олександра Богомольця, заслужений діяч науки, член-кор. НАМН України, лауреат Державної премії, головний акушер-гінеколог МОЗ України.

Цього ж року, «За отримання грошей у хворого» винесено догану шанованому в наукових колах СРСР терапевту, клініцисту і науковцю, завідувачу кафедри пропедевтичної терапії професору М.Ю. Раппопорту, після чого він подав заяву на звільнення (1948).

1948 рік – випускний курс на початку червня нараховує 180 студентів. Із них до переводу в Чернівці навчались у медінститутах: Києва – 29, Харкова – 13, Одеси – 20, Вінниці – 21, Дніпропетровська – 14, у медінститутах Середньої Азії – 44, в інших медінститутах – 45. У Чернівецькому медінституті навчались: 1 рік – 6; 2 роки – 43; 3 роки – 82 (всього 131 із 180 студентів).

Лютий 1948 року – об'єднано лікарні з поліклініками. Професорсько-викладацький персонал інституту, окрім лікарняної, розпочав поліклінічну роботу (два рази щотижня – поліклінічний прийом).

1948 рік – при інституті створено обласні наукові товариства: терапевтів, хірургів, травматологів, психоневрологів, дерматовенерологів, оториноларингологів, офтальмологів, фізіологів і єдине медичне товариство (при Чернівецькому облздороввідділі).

1948 / 1949 н. р. – проведено першу «ідеологічну атаку». «Нещадно» розкритиковано кафедру біології «...за проведення занять по підручнику Бляхера» і ще тому, що «кафедра не вела боротьбу з проявами менделізму – вейсманізму – морганізму». **Вимоги:** «...перестроїти роботу кафедри на основі Мічурінського вчення, викоринити учення Вейсмана про зародкову плазму і хромосомну теорію. Всім науковим співробітникам інституту переглянути і виправити свою наукову продукцію минулих років, а в нових своїх роботах віддавати належну шану вітчизняним вченням згідно з вимогами IV сесії ВАСХНІЛ і доповіді академіка Лисенка «Про стан біологічної науки».

1950 / 1951 н. р. – «...посилено ідеологічне виховання молоді». У кожній академічній групі заплановано проводити щомісячно (щопонеділка) дві політичні інформації та два політичні заняття.

Затверджено парткомом інституту наступну **тематику обов'язкових політичних інформацій для студентів на навчальний рік:**

1. Великі Сталінські будови;
2. Два роки Китайської народної республіки;
3. В.І. Ленін та Й.В. Сталін – організатори УРСР;
4. Американський імперіалізм – найзапекліший ворог СРСР;
5. 100 років з дня смерті М.В. Гоголя;
6. Японський народ в біді;
7. Російський народ – найвидатніша нація серед всіх народів СРСР;
8. Про Сталінську Конституцію;
9. Непримиримість релігії і науки;
10. Про поступовість переходу від соціалізму до комунізму;
11. Про радянський патріотизм і пролетарський інтернаціоналізм;
12. Рішення листопадового Пленуму ЦК КП(б)У;
13. Боротьба народів Близького Сходу проти імперіалізму за національне визволення;
14. Боротьба японського народу під керівництвом компартії проти американських окупантів за незалежність;
15. 34-ті роковини Великої Жовтневої соціалістичної революції;
16. П'яті роковини від прийняття рішення ЦК ВКП(б) і ЦК КП(б)У з питань ідеологічної роботи і наші завдання (1946–1951 рр.);
17. Соціалістичні перетворення у Чернівецькій області;
18. Велика дружба російського і українського народів.

1950 рік – створено самостійну **кафедру фізкультури** (була у складі військової кафедри). Розмістилась, як і раніше, на першому поверсі адміністративно-навчального корпусу на Театральній пл. 5 (будинку надано теперішній № 2 у 1955 році, *авт.*). Очолив кафедру кандидат меднаук доцент Кричин Д.Г. Навчальна база кафедри: спортзал на першому поверсі будівлі (на місці теперішніх деканатів, *авт.*); тир для стрільби у підвальному приміщенні і декілька тренажерних класів; для плавання – р. Прут; лижна база – на Роші; для легкої атлетики-бігові доріжки стадіону «Динамо». Для виконання державного завдання з підготовки по комплексу ГПО (готовий до праці і оборони) в інституті створено мотоциклетну школу для підготовки водіїв авто і мотоциклів (кафедра має п'ять мотоциклів). Створено Добровільне спортивне товариство (ДСТ) «Медик».

1951 / 1952 н. р. – **перебудовано навчальну та наукову роботу** на основі вчення І.П. Павлова і згідно з вимогами рішення об'єднаної сесії АН і АМН СРСР 1951 року та рішень серпневої сесії ВАСХНІЛ 1951 року. виправлено лекції з усіх дисциплін з метою висвітлення в них ролі вчення І.П. Павлова та ЦНС і охоронного гальмування у розвитку та лікуванні всякої

хвороби. Студентів вперше використано для сільгоспробіт у підшефному колгоспі ім. Й.В. Сталіна Сторожинецького району.

1953 рік – випуску лікарів не було у зв'язку з переходом медінститутів на 6-річне навчання за спеціальністю «Лікувальна справа».

1954 рік – на сцені Чернівецького музично-драматичного театру самодіяльний колектив медінституту показав прем'єру оперети «Вільний вітер». У головних ролях виступали студенти Олександра Березієнко, Йосип Ельгісер, Григорій Прасол та інші. Й. Ельгісер після закінчення інституту працював хірургом. Пізніше закінчив Київську консерваторію по класу фортепіано. Став відомим у світі піаністом і композитором. Номінант премії і Золотої медалі ЮНЕСКО та звання «**Золоте ім'я світової культури**» (1999).

1954 / 1955 н. р. – розкритиковано на парткомі за вживання алкоголю двох видатних, але «надійно не послушних» науковців: професора В.С. Нікітського (1900–1973) – завідувача кафедри організації охорони здоров'я, одного з провідних фахівців соціальної медицини, та професора Є.Р. Цитрицького (1901–1984) – завідувача кафедри факультетської хірургії, якого за досконале знання хірургії і надзвичайно красиву техніку виконання оперативних втручань називали «буковинським Юдіним». Після звільнення Євгена Річардовича Цитрицького у 1956 році призначено завідувачем кафедри факультетської хірургії і проректором з наукової роботи Благовещенського медінституту (м. Благовещенськ РФ), де він працював від 1956 до виходу на пенсію у 1980 році. Помер 1984 року.

1956 рік – на заклик ЦК ВЛКСМ і ЦК ЛКСМУ студенти відгукнулись масовим поданням заяв із проханням направити їх замість літніх канікул на збирання урожаю на цілих землях Казахстану. Направлено на роботи у 1956 році: 170 студентів до Казахстану, 500 – до Кримської, 800 – до Кіровоградської і 700 – до Чернівецької областей.

Станом на 01.07.1957 року – Чернівецький *медінститут має на кафедрах* таке обладнання: апарати для анестезії – 4; апарати УВЧ – 3; діатермія – 5; кварц – 10; автоклав – 1; ваги аналітичні – 27; гастроскоп – 2; бронхоскоп – 1; безтіньова лампа – 1; велосипеди – 13; електрокардіографи – 9; кінопередвижка – 1; ларингоскопи – 2; мотоцикли – 5; мікроскопи – 276; негатоскоп – 1; епідіаскопи – 10; набір очних інструментів – 1; стерилізатори – 4; осцилографи – 5; термостати – 25; холодильники – 4; фотоапарати – 4; таблиці – 2608. (із «Відомості інвентаризації майна»). Бібліотека має 144 524 екземпляри книг, брошур, журналів.

10.11.1957 року – Наказом № 327-В Міністерства вищої та середньої спеціальної освіти СРСР затверджено склад вченої ради Чернівецького медінституту по присудженню вчених ступенів. Головою ради затверджено доктора меднаук, професора, завідувача кафедри нервових хвороб Савенка Сергія Миколайовича. заступником голови – кандидата медичних наук, доцента, директора медінституту Ковальова Михайла Марковича. До складу вченої ради включено 31 науковця. ***Затверджено перелік 12 спеціальностей***, з яких дозволено приймати до захисту кандидатські дисертації:

1. Гігієна,
2. Фармакологія,
3. Нормальна фізіологія,
4. Патологічна фізіологія,
5. Нормальна анатомія,
6. Патологічна анатомія,
7. Терапія,
8. Хірургія,
9. Нервові хвороби,
10. Очні хвороби,
11. Акушерство і гінекологія,
12. Психіатрія.

1957 – 1958 роки – у 1957 році прийнято рішення про проведення навчання студентів 6-го курсу «на базі крупних районних лікарень». У 1958 році проведено виробничу (фельдшерську) практику для студентів 3-го курсу. Дозволено студентам 4–5-го курсів вільне відвідування лекцій (не виконано через заборону МОЗ). Кращим студентам дозволено дострокове складання іспитів. У 1958 році. впроваджено складання іспитів за вільним графіком із заборону приймати іспити у позанавчальний час.

1958 рік – студенти 2, 3, 4-го курсів вперше так довго – упродовж липня, серпня і вересня – працювали в колгоспах на збиранні врожаю. Заняття розпочалися 7 жовтня 1958 року. Від 1958 року започатковано постійне залучення студентів до збирання урожаю в колгоспах і радгоспах України та інших республік СРСР. Студенти працювали на збиранні урожаю щорічно впродовж 1–1,5 місяців (вересень–жовтень). За 6 років навчання втрачалось 6–7 місяців навчальної роботи (більше одного семестру). Відповідно скорочувалося вивчення медичних дисциплін. Категорично заборонялося скорочувати години на вивчення марксизму-ленінізму.

Відкрито влітку 1958 року спортивно-оздоровчий табір на Дністрі біля села Репужинці (70 км від Чернівців). До 1962 року відпочиваючі розміщувалися у палатках, які надавала підшефна військова частина. У наступні роки побудовано дерев'яні і цегляні котеджі і різного типу будинки на 250 місць, облаштовано пляж, спортивні майданчики, літній театр, тир для стрільби, кухню і їдальню.

Від 1958 року – в інституті починає впроваджуватися така форма виховної роботи, як шанування ветеранів партії та праці. З такої нагоди урочисто відзначено 70-річчя проректора з навчально-наукової роботи, завідувача кафедри біології доцента М.М. Зотіна як ветерана партії і праці.

1959 рік – відкрито вечірнє відділення із 7-річним строком навчання. Розпорядженням МОЗ УРСР наприкінці вересня 1959 року 25 студентів переведено з денного на вечірнє відділення. Ще один і останній набір на вечірнє відділення проведено 1960 року. Зараховано 26 студентів. На іспитах по закінченні навчального року студенти-вечірники показали такий низький рівень знань, що було поставлено питання про закриття вечірнього відділення з переводом студентів після третього курсу на денну форму навчання.

1959 рік – інститут отримав електронний мікроскоп для кафедри мікробіології, 16-канальний електроенцефалограф для кафедри нервових хвороб і мультивектор-візикард для кафедри госпітальної терапії.

1960 рік – партактив і профорганізація спільно з колективом інституту «схвалили патріотичний почин медпрацівників міста Ростова-на-Дону, спрямований на покращення медичного обслуговування трудящих і *остаточну ліквідацію пережитків минулого – приватної практики в медицині і фармації*». Так «загальним одобрямсом» у СРСР від 1960 року було повністю ліквідовано приватну лікарську і аптечну практику.

1961 рік – в інституті створено Університет культури з факультетами музики та літератури. Мета – вивчення зі студентами класичної літератури і прилучення їх до класичної музики та інших видів мистецтв. Враховано щорічні зауваження Державних екзаменаційних комісій про низький культурний рівень випускників інституту. «Не подобає інституту випускати радянських лікарів з таким низьким рівнем культури», – зазначено в рішенні парткому інституту. На різних курсах створеного університету навчалася понад 350 студентів. У зв'язку із скороченням Збройних сил, ліквідовано військові кафедри в інститутах.

1961 року організовано соціалістичні змагання за право називатися «Передовою академічною групою з різностороннього виховання молодих будівників комунізму». Студенти академічних груп зобов'язувалися жити і вчитись за «Моральним кодексом будівничого комунізму». Для популяризації художньої літератури та розвитку кругозору студентів стали проводитися диспути, читацькі конференції, зустрічі студентів зі старими більшовиками, з учасниками війни, передовиками виробництва тощо.

1963 року – засновано аматорський **Ансамбль пісні і танцю**. 1965 року ансамбль отримав звання **народного**. У 1979 році Народному ансамблю пісні і танцю **надано назву «Трембіта»**. У 1967 році ансамбль на республіканському фестивалі самодіяльних колективів в м. Києві був удостоєний золотої медалі і Диплому I ступеня. А на Всесоюзному фестивалі цього ж року в Москві ансамбль нагороджено срібною медаллю та Дипломом II ступеня. У 2013 році відзначено 50-річчя Народного ансамблю пісні і танцю «Трембіта» – лауреата багатьох республіканських, всесоюзних і міжнародних конкурсів і фестивалів.

1964 року – створено і починають працювати *перші студентські будівельні загони*. Ось деякі відомості із звітів інститутського комітету ВЛКСМ та парткому. Понад 130 студентів інституту трудилися влітку 1964 року на цілинних землях Казахстану та в підрозділах Чернівецького обласного будівельного тресту. Літо стало щорічним «трудовим семестром».

1966 рік – створено Раду молодих вчених для викладачів до 35-річного віку та аспірантів. Цього ж року запроваджено *ритуал прийняття Клятви першокурсника* з врученням Ключа до знань і Залікової книжки студента ЧДМІ.

1967 рік – створено *факультет громадських професій*. У складі факультету відкрито класи підготовки лекторів, політичних агітаторів, інструкторів-організаторів спортивних змагань, гуртків художньої самодіяльності тощо. Створено мистецьку студію з класами живопису, музики, кіно і фотогуртками. По закінченні навчання на факультеті, випускникам разом із дипломом лікаря вручалися посвідчення про надбання громадської професії: лектора, пропагандиста, спортивного інструктора, спортивного судді, керівника кіно або фотогуртка, організатора художньої самодіяльності, танцювального гуртка тощо.

1968 рік – здано в експлуатацію навчально-спортивний комплекс інституту площею 1325 кв. м, створений шляхом реконструкції та капітального ремонту переданої для інституту у 1966 році будівлі Чернівецької 4-ї текстильної фабрики. Будівля була передана рішенням Ради Міністрів УРСР «для створення зимнього спортивного комплексу».

Медінституту передавалася також територія двора текстильної фабрики для зведення власного критого легкоатлетичного стадіону. Забезпечувалося фінансування. Але інститут від цієї пропозиції відмовився. На цій території нині знаходяться тенісні корти та стадіон спортивної школи поруч з кафедрою медичної біології.

1968 рік – створено інтернаціональний клуб «Меридіан» і налагоджено переписку студентів інституту зі студентами країн соціалістичної співдружності. Відновлено діяльність військової кафедри в інституті. Поновлено військово-медичну підготовку з атестацією випускників до офіцерського складу і присвоєння їм звання «лейтенант медичної служби запасу».

Від 1968 року – розпочато **перспективне планування** ідейно-виховної та політмасової роботи серед студентів та працівників інституту на всі шість років навчання. Згідно з Перспективним планом щоденно, включно з вихідними, під керівництвом інститутських та курсових партійних, комсомольських, профспілкових організацій проводилися різного роду ідейно-виховні заходи. Започатковано навчання професорсько-викладацького складу інституту у вечірньому університеті марксизму-ленінізму та інших партійних і комсомольських школах і гуртках. В інституті введено єдиний день і час проведення політінформацій. Започатковано проведення тематичних політичних інформацій у музеях, у планетарії, у залах трудової і бойової слави. Помісячно планувалися і щоденно проводилися упродовж тижня (включаючи й вихідні) різні заходи ідейно-політичного та воєнно-патріотичного спрямування під керівництвом партійних, комсомольських та профспілкових організацій інституту.

1969 / 70 навчальний рік – введено в експлуатацію лекційний зал на 130 місць на першому поверсі адмінкорпусу інституту на Театральній площі, 2. (облаштований на місці колишнього спортзалу). Закінчено надбудову двох поверхів над конференц-залом (добавилось 8 навчальних кімнат). Цього ж року здано в експлуатацію побудований власний віварій (тваринник).

1969 рік – створено *факультет підвищення педагогічної майстерності*. Заняття на факультеті стають обов'язковими для молодих викладачів та науковців. До проведення занять запрошуються видатні вчені та педагоги з Києва, Москви та інших наукових і культурних центрів України, СРСР. Тривалий час незмінним деканом цього позаштатного, але авторитетного підрозділу інституту залишалася засновниця факультету заслужений діяч науки України, доктор меднаук, професор, завідувач кафедри факультетської терапії, талановитий вчений-гастроентеролог Олена Іларіонівна Самсон (1921–1997). Олена Іларіонівна сама була чудовим педагогом, майстром педагогічної справи. Вона понад 20 років очолювала

наукове товариство терапевтів Буковини, виховала 5 докторів та 21 кандидата медичних наук. Обрана і затверджена Міською радою Почесним громадянином міста Чернівці.

1970 року – студентом 3-го курсу **Володимиром Івасюком** написана всесвітньо відома пісня «**Червона рута**» – неперевершений шлягер 70-х років.

1972 рік – створений студентом Володимиром Івасюком вокально-інструментальний ансамбль інституту «Водограй» нагороджено Грамотою ЦК профспілок за високу виконавчу майстерність, продемонстровану під час виступу в Москві на Всесоюзному з'їзді профспілок медичних працівників СРСР.

Від 1972 року – на кафедрах почато введення машинного і безмашинного контролю знань, використання технічних засобів навчання: діапроекторів, кіноустановок, чорно-білих і кольорових слайдів.

Відкрито центральну інститутську кінофотолабораторію для виготовлення слайдів, навчальних фільмів.

Розпочато апробацію програмованого навчання.

1975 року – відкрито педіатричний факультет, який функціонував до 1987 року. У 1987 році педіатричний факультет ліквідовано. Продовжено заняття до закінчення і випуску педіатрів на 5 і 6-му курсах. Останній випуск педіатрів відбувся 1989 року. На базі ліквідованого факультету (науковці і матеріальне оснащення) відкрито педіатричний факультет у Луганському медінституті.

1977 рік – відкрито для студентів санаторій-профілакторій на 50 місць при студентському гуртожитку № 5. Надалі кількість місць у профілакторії збільшено до 100.

1979 рік – на виставці досягнень народного господарства у Москві (ВДНГ СРСР) Чернівецький медінститут демонстрував діагностичну машину, створену під керівництвом професора О.І. Самсон спільно із науковцями Чернівецького університету ім. Ю. Федьковича. Діагностична машина удостоєна срібної медалі ВДНГ і грошової премії. Авторам вручено Дипломи II ступеня.

1980 рік – Головним комітетом Виставки досягнень народного господарства (ВДНГ) УРСР Чернівецький медінститут нагороджено Дипломом III ступеня і грошовою премією 300 крб. «за дослідження і вивчення бальнеологічних ресурсів Буковини і розробку використання мінеральних вод для лікування і профілактики хвороб». Завідувачем кафедри загальної хімії (1976–1979) доцентом Феодосієм Вікторовичем Лапшиним із

співробітниками було вивчено склад і фізико-хімічні властивості 120 мінеральних джерел Буковини. Феодосій Вікторович розробив нову класифікацію мінеральних вод, запропонував більш досконалу формулу визначення їх хімічного складу на відміну від формули М.Г. Курлова. Домігся створення на Буковині санаторіїв на базі брусницьких і щербенецьких мінеральних вод. На основі проведених досліджень мінеральних вод видано монографію «Мінеральні води і курорти Буковини» (1965).

Феодосій Вікторович підготував чудову докторську дисертацію «Хімія мінеральних вод українських Карпат». Через тяганину між кавказькими і сибірськими світилами гідрохімічної науки на чотири роки затягнувся захист цієї докторської дисертації, що, мабуть, і звело Феодосія Вікторовича передчасно в могилу. Помер 1981 року від інфаркту міокарда. Результати досліджень демонструвались 1980 року на ВДНГ, за що інститут і отримав Диплом та грошову премію.

1981 рік – на базі Чернівецького медичного інституту Міністерством Охорони Здоров'я УРСР 18–19 грудня проведено Республіканську науково-методичну конференцію медичних і фармацевтичних вузів УРСР по проблемі «Нравственное воспитание студентов и его роль в подготовке врачебных кадров», присвячену питанням удосконалення навчально-виховної роботи у медичних і фармацевтичних навчальних закладах з метою покращення професійної підготовки лікарів і фармацевтів та їх ідейно-патріотичного виховання.

1984 рік – на ВДНГ СРСР та ВДНГ УРСР медінститут демонстрував чотири експонати. Всі вони відмічені дипломами, а прилад «Прогноз» отримав бронзову медаль та грошову премію ВДНГ УРСР. Прийнято рішення щодо виробництва Херсонським молокозаводом пропіоново-ацедофільного молока (ПАМ), створеного кафедрами мікробіології (доцент І.Й. Сидорчук) та дитячих хвороб (професор Т.К. Набухотний).

Кафедрою дитячих хвороб під керівництвом професора Т.К. Набухотного розроблено адаптовані суміші молочно-кислих продуктів «Віталакт», «Дотолакт», «Малиш», «Малютка».

У 1984 році партком і комітет ВЛКСМ інституту спільно підвели підсумки двадцятирічної діяльності трудових загонів Чернівецького медінституту. Ось дані із цього звіту. Упродовж 1964–1984 років трудове і громадсько-політичне загартування в будівельних загонах пройшли понад 7000 студентів. Будівельні студентські загони ЧДМІ працювали на народно-господарських об'єктах Тюмені, Сургуту, Магадана, Кустаная, Рязані, в колгоспах і радгоспах Кримської, Донецької та Чернівецької областей. Загони студентів інституту брали участь у будівництві морського порту у Магадані (РФ), в ремонті та реконструкції музею-садиби Л.М. Толстого у Ясній Полянці (РФ), меморіального музею Сергія Єсеніна в Рязанській

області (РФ). Студенти ЧДМІ забудовували новими будинками місто Гагарін (РФ). Наші студенти кожне літо жили в наметах і будували місто Новодністровськ та Дністровську ГАЕС. Трудовими загонами виконано робіт на 15 мільйонів рублів (у цінах тодішнього періоду, коли 1 руб. дорівнював 60 центам). Крім того, медінститут забезпечував лікарями (із студентів 5-го курсу, які мали середню медичну освіту) будівельні загоони інших навчальних закладів Чернівецької області. Стала постійною участь студентів у проведенні будівельних та ремонтних робіт у власне Чернівецькому медінституті.

1984 рік – здано в експлуатацію 9-поверхову будівлю Першої міської клінічної лікарні (теперішня Обласна клінічна лікарня швидкої медичної допомоги, а від 2014 року – «університетська лікарня»). У будівлі лікарні розмістилися кафедри: загальної хірургії, госпітальної терапії з курсом клінічної фармакології і професійних хвороб, травматології і ортопедії, частина кафедри анестезіології і реаніматології.

1985 рік – у грудні Чернівецький медінститут нагороджено Почесним дипломом Міносвіти УРСР і ЦК ВЛКСМ України та грошовою премією за III місце в групі медичних інститутів республіканського туру Всесоюзного (1982–1984) оглядового конкурсу на кращу організацію НДР студентів.

1986 рік – у грудні 1986 року МОЗ УРСР проведено перший тестовий контроль знань студентів. Студенти інституту виконали тестові завдання із середнім балом 3,03. В інституті створено клуб боротьби за тверезість з метою виконання Закону боротьби з алкоголізмом (1986). Випускні вечори стали проводити без алкоголю.

Цікавим є звіт про ідейно-виховну роботу за 1986 рік. Ось його дані. «Сформовано 13 будівельних, сільськогосподарських і медичних загонів. Створено клуби: автолюбителів, вихідного дня, масового туризму «Едельвейс», дискотеку «Геліос», хорову капелу співробітників інституту. У колективах художньої самодіяльності беруть участь майже 1500 студентів, у тому числі: ансамбль «Трембіта» – 130 учасників, духовий оркестр – 25, жіночий і чоловічий вокальні ансамблі – 50, ансамбль бандуристок – 17, естрадний колектив – 20, студія бальних танців – 40, студентський театр естрадних мініатюр «ВТЕК» – 20 учасників».

1988–1989 роки – викладацький склад клінічних кафедр і студенти старших курсів задіяні у проведенні заходів по локалізації і ліквідації **масової хімічної екзогенної інтоксикації (ХЕІ)**, що уразила мешканців міста Чернівці та його околиць і відома у світі як «Чернівецька хімічна хвороба».

1989 рік – у квітні 1989 року Чернівецький медінститут вперше атестовано Державною інспекцією. Дано високу оцінку викладацькому

складу та інституту в цілому за якісну підготовку спеціалістів згідно з вимогами часу. Були проінспектовані всі медінститути Радянського Союзу. **ЧДМІ за результатами державного інспектування посів 9-те місце серед 86 медичних інститутів СРСР.**

1989–1991 роки. З метою покращення якості підготовки медичних кадрів для республік Середньої Азії, для навчання у Чернівецькому медінституті почали направляти групи студентів із медінститутів Узбекистану, Таджикистану, Киргизстану.

1990 рік – розпочато викладання навчальних дисциплін українською мовою. Вперше, від початку діяльності інституту на Буковині, влада відмітила заслуги вчених інституту почесними званнями. Професори інституту В.М. Круцяк (завідувач кафедри анатомії людини) і О.І. Самсон (завідувач кафедри факультетської терапії) отримали почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України».

1991 / 1992 н. р. – побудовано новий хірургічний корпус обласної лікарні, в якому розмістились кафедра факультетської хірургії та кафедра анестезіології і реаніматології. Базовою клінікою став новостворений на базі колишнього лікувально-санітарного управління кардіологічний диспансер. Для навчання студентів і інтернів розпочато використання обласного діагностичного центру.

1992 рік – відповідно до Закону України «Про освіту і реформи вищої медичної освіти» введено новий навчальний план, яким передбачено підготовку лікарів-бакалаврів з терміном навчання п'ять років. Інститут готується до атестування Державною акредитаційною комісією.

Припинила існування військова кафедра інституту.

1993 року – на перший курс прийнято 46 абітурієнтів на умовах повної оплати за навчання. Розпочато підготовку бакалаврів медицини за спеціальностями «Сестринська справа» і «Лабораторна діагностика».

Вперше за конкурсом обрано ректора інституту.

Набрано групу іноземних студентів із Сирії, Палестини, Судану та інших зарубіжних країн.

З дозволу МОЗ України відкрито відділення інтернатури.

Введено письмову форму складання іспитів на 1–3-му курсах. Отримано перший досвід навчання за модульно-цикловим методом. Вперше проведено перевідні іспити з анатомії та гістології на першому курсі замість другого. Розроблено і затверджено вченою радою і Колегією облуправління охорони здоров'я «Тимчасове положення про спеціалізацію лікарів-інтернів», яке стало нормативним документом для інституту і клінічних баз стажування інтернів.

1994 року – розпочато випуск щомісячного часопису «Для вашого здоров'я». Засновник – Буковинська медакадемія (від 2005 року – БДМУ).

Влітку **1994 року** поновлено діяльність колишнього спортивно-оздоровчого табору на Дністрі з наданням йому статусу оздоровчого і нової назви – «Здоров'я».

1995 рік – у Чернівецькому медінституті проведено Міжнародну конференцію «Медсестринська справа в Україні». В роботі конференції брали участь науковці Канади, США, Німеччини, Франції. На конференції обговорено і визначено шляхи реорганізації медсестринської справи в Україні.

2.2. Буковинська державна медична академія

1997 рік – Постановою Кабміну України № 312 від 04.04.1997 року ліквідовано Чернівецький медичний інститут і на його базі створено Буковинську державну медичну академію (БДМА).

1997 рік – Постановою Кабміну України № 526 від 29.05.1997 року та наказом Міністерства освіти України № 218 від 20.06.1997 року Буковинській державній медакадемії підпорядковані вищі медичні навчальні заклади I–II рівня акредитації Чернівецьке, Новоселицьке та Вашківцеве медичні училища (теперішні коледжі БДМУ).

1997 рік – розпочато видання щоквартального Українського наукового журналу «Буковинський медичний вісник». Засновник – Буковинська медакадемія (від 2005 року БДМУ). Журнал отримав від Міжнародного центру індекс ISBN та визнаний ВАКом України як фаховий для публікації матеріалів докторських та кандидатських дисертацій.

1997 рік – відкрито кафедру військової і екстремальної медицини замість ліквідованої 1993 року військової кафедри.

1998 рік – створено редакційно-видавничий відділ: для друкування та розмноження навчально-методичної документації та бланків документів для адміністративно-господарських служб; для коректорських правок наукових статей, рукописів наукових праць; для надання Міжнародних стандартних номерів (ISBN) монографіям, посібникам та іншим підготовленим науковцями університету виданням.

1999 рік – на базі Буковинської медакадемії проведено *Перший Всеукраїнський з'їзд молодших медичних і фармацевтичних спеціалістів*, на якому були розглянуті і затверджені основні напрямки удосконалення і розвитку медсестринства в Україні. Від цього з'їзду розпочалося реформування медсестринської справи відповідно до сучасних міжнародних вимог і стандартів.

2000 року – засновано кафедру догляду за хворими та вищої медсестринської освіти (завідувач - доцент І. А. Плеш). Видруковано перші номери Всеукраїнського студентського медичного журналу «Хист». Засновник – БДМА (від 2005 р. – БДМУ).

2001 рік – у зв'язку з відкриттям фармацевтичного факультету, кафедру фармакології перейменовано на кафедру фармакології та фармації (завідувач - професор Р.Б. Косуба, від 2002 року – професор І.І. Заморський).

Липень 2001 року – відкрито кафедру сімейної медицини (завідувач - доктор меднаук, професор С.В. Білецький). Розпочато підготовку сімейних лікарів для України і Буковини.

2001 рік – 29 грудня, після капітального ремонту і реставрації *глядацької зали та основних приміщень*, відбулося урочисте відкриття палацу «Академічний». Будівля палацу передана Чернівецькою міськрадою на баланс БДМУ 1999 року. У 2004 році повністю завершено реставрацію палацу. Відреставровано цокольний поверх та решту приміщень. Активну участь у реставраційних роботах брав колектив медакадемії.

2002 року – розпочато видання наукового журналу «Клінічна та експериментальна патологія». Засновник – БДМА (від 2005 року – БДМУ). Журнал отримав від Міжнародного центру індекс ISBN та визнаний ВАКом України як фахове видання для публікації матеріалів докторських та кандидатських дисертацій.

2002 рік – 20–22 листопада на базі БДМА проведено Всеукраїнську науково - методичну конференцію «Актуальні проблеми підготовки фахівців у вищих медичних і фармацевтичних навчальних закладах України». Обговорено організаційні, методологічні, методичні, психологічні проблеми додипломної та післядипломної підготовки лікарів і провізорів, шляхи їх вирішення. Розглянуті питання розробки і впровадження державних стандартів освіти, навчальних планів, інтегрованих ліцензійних іспитів, а також підготовки, підвищення кваліфікації та атестації науково-педагогічних кадрів. Приділено увагу вихованню студентів, подальшому впровадженню державної мови, виданню україномовних підручників, військовій підготовці студентів, гуманізації та демократизації вищої медичної освіти.

2002 рік – згідно з рішенням вченої ради БДМА видруковано у інформаційно-видавничому центрі «Місто» монографію «Талотоксикози (чернівецька хімічна хвороба)» (автори В.І. Білоус, В.В. Білоус). Кошти на видання монографії виділено із міського бюджету спеціальним рішенням *XXVI сесії Чернівецької міськради XXIII скликання*. У монографії висвітлено результати експериментальних, клінічних та епідеміологічних досліджень і *вперше описано синдромокомплекс*, яким проявляються талієві отруєння (талотоксикози). Дослідження проводилися з метою виявлення причини масового отруєння мешканців міста Чернівці та його околиць, а також вивчення клінічних проявів невідомого лікарям захворювання. Досконало досліджено токсикологію талію та його сполук, клінічні прояви різних форм талієвих отруєнь, методи діагностики, лікування та профілактики талотоксикозів. Обґрунтовано причину масового талотоксикозу в Чернівцях, відомого як «Чернівецька хімічна хвороба».

2003 року – відкрито факультет післядипломної освіти. Започатковано видання наукового журналу «Клінічна анатомія та оперативна хірургія». Засновник – БДМА (від 2005 року – БДМУ). Журнал має від Міжнародного центру індекс ISBN та визнаний ВАКом України як фаховий для публікації матеріалів докторських та кандидатських дисертацій.

2004 рік – створено медико-психологічний центр як навчально-консультативний та методичний підрозділ університету. Від 2012 року на центр покладено функції соціально-психологічної служби навчального закладу.

2004 року – побачили світ перші номери студентської газети «Гіппократик».

Завершено ремонтно-реставраційні роботи і розпочав свою повномасштабну діяльність *палац «Академічний»*, як осередок культури і дозвілля студентів та співробітників. У реставрованій цокольній частині будівлі 2004 року розмістився і працює історико-медичний музей університету.

26–28 травня 2004 року – на базі БДМА проведено IV Національний конгрес патолофізіологів України з міжнародною участю: «Фундаментальні аспекти сучасної медицини».

2.3. Буковинський державний медичний університет

2005 року – Розпорядженням Кабміну України № 46-р від 02.03.2005 року і наказом МОЗ України № 110 від 15.03.2005 року Буковинську державну медичну академію реорганізовано у Буковинський державний медичний університет (БДМУ).

1 вересня 2005 року – розпочато впровадження у навчальний процес вимог Болонської декларації, яку від імені Уряду України підписав 2005 року Міністр освіти і науки С.М. Ніколаєнко. Згідно з *наказом МОЗ України № 52 від 31.01 2005 року* в медичних вишах України навчання студентів за спеціальністю «Лікувальна справа» з 01.09.2005 р. здійснюється за новим навчальним планом, який розроблено згідно з вимогами Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS), що орієнтована на визнання навчальних досягнень студентів незалежно від місця навчання.

2007 року (23–25 жовтня) – на базі університету проведено Перший національний конгрес: «Розвиток медсестринської справи в Україні». Прийнято резолюцію, в якій визначено основні напрямки розвитку медсестринської справи в Україні відповідно до сучасних умов з урахуванням як вітчизняного, так і зарубіжного досвіду.

2010 рік – створено Асоціацію випускників університету. Асоціація організовує і підтримує тісні зв'язки з усіма випускниками університету. Випускники БДМУ створили міжнародну мережу спілкування для обміну своїм практичним та життєвим досвідом. Вони також сприяють та допомагають у працевлаштуванні випускникам своєї рідної Альма - Матер.

2011 рік – науковцями університету (професор О.С. Федорук) на базі урологічного центру Обласної лікарні швидкої медичної допомоги створено Обласний центр ендouroлогії та літотрипсії.

Цього ж року навесні на базі хірургічного відділення Обласної клінічної лікарні відкрито Обласний центр малоінвазивної хірургії та гінекології. Керівництво центром покладено на завідувача кафедри факультетської хірургії БДМУ професора І.Ю. Полянського.

2011 року – вступив у дію навчально-лікувальний центр стоматологічного факультету «Університетська стоматологічна клініка». Центр отримав ліцензію на право надання стоматологічної допомоги. Окрім навчання студентів та інтернів, у центрі отримують безкоштовну стоматологічну допомогу ветерани війни і малозабезпечені громадяни міста й області.

2011 року – в університеті започатковано систему дистанційного навчання. Розробляються і впроваджуються дистанційні технології підтримки навчального процесу. Створено освітньо-інформаційний простір на базі середовища «MODLE» із загальним об'ємом навчально-методичної інформації 60 ГБ. Започатковано читання ОН-ЛАЙН лекцій.

2011 рік – видруковано перші номери науково-практичного журналу «Неонатологія, хірургія, та перинатальна медицина». Засновник – БДМУ спільно із Асоціацією неонатологів України.

2012 рік – створена і почала діяти єдина мережа веб-сайтів закладів охорони здоров'я Чернівецької області.

2012 рік – відкрита навчально-виробнича аптека «Університетська». Аптека має ліцензію на виробництво лікарських засобів та роздрібну торгівлю ліками. Вона знаходиться поруч з кафедрою фармації і використовується для проведення практичних занять зі студентами фармацевтичного факультету і медколеджів.

2012 рік – у вересні університетський стоматологічний центр отримав ліцензію МОЗ України на медичну практику. Розширилося використання центру для практичних занять студентів та навчання лікарів-інтернів стоматологічного факультету. Центр став базою удосконалення лікарів-стоматологів факультету післядипломної освіти БДМУ. У центрі надається стоматологічна допомога мешканцям Чернівців та області.

2012 рік – відповідно до ст. 30 та ст. 63 Закону України «Про вищу освіту» в університеті створено і почав діяти перший Навчально-практичний центр первинної медико-санітарної допомоги (НПЦ ПМСД). Навчально-практичні центри створені на базі амбулаторій загальної практики – сімейної медицини в селах Коровія Глибоцького району (2012) та Бояни Новоселицького району (2013). Вони використовуються для надання ефективної медичної допомоги мешканцям сіл та для практичних занять студентів і лікарів-інтернів із загальної практики – сімейної медицини.

2012 рік – створено навчально-науково-виробничий комплекс університету з Ковельським медичним коледжем, який готує фахівців таких профілів: лікувальна справа, медсестринська справа, акушерська справа, фармація. Продовжується творення таких комплексів із Кам'янець-Подільським та Чортківським медичними коледжами.

2013 рік – на базі офтальмологічного відділення міської лікарні № 2 та кафедри офтальмології БДМУ ім. Б.Л. Радзіховського (завідувач професор Я.І. Пенішкевич) створено міський функціональний Центр нейродегенеративних захворювань ока. Центр надає висококваліфіковану офтальмологічну допомогу хворим і є базою для практичних занять лікарів-інтернів.

2013 рік – журнал «Клінічна та експериментальна патологія» зареєстровано як *електронний інформаційний ресурс під № 1* у Державному агентстві з питань науки, інновацій та інформатизації України.

2013 рік – у БДМУ розпочато видання наукового журналу (головний редактор професор В.І.Паньків) «Міжнародний ендокринологічний журнал».

2014 рік – у видавництві «Укрмедкнига» вийшла з друку монографія «Талотоксикози» (автори А.М. Сердюк, Д.Д. Зербіно, В.І. Білоус, В.В. Білоус). У монографії висвітлено і обґрунтовано причини виникнення, прояви і окремі наслідки масового талієвого отруєння мешканців м. Чернівці та його околиць, яке розпочалося у 1988 році і відоме у світі, як «Чернівецька хімічна хвороба». Монографія є наслідком 25-річних досліджень цієї трагедії та інших талієвих інтоксикацій науковцями Чернівецького та Львівського медуніверситетів при участі Національної академії медичних наук (НАМН) України. Всебічно досліджено і описано синдромокомплекс талієвих інтоксикацій різного генезу, якому автори надали назву «Талотоксикози». Висвітлено причини та наслідки двох масових кримінальних талієвих отруєнь, які були скоєні у Львові та Києві.

2014 рік – започатковано випуск щоквартального наукового журналу «Актуальні питання суспільних наук та історії медицини». У червні видрукувано перший примірник журналу. Журнал є першим науковим виданням в Україні, в якому передбачено друк наукових та науково-популярних статей з історії медицини. Журнал засновано у 2013 році кафедрою суспільних наук та українознавства Буковинського медуніверситету (всього видрукувано чотири номери). *У липні 2015 року* журнал перереєстровано як спільне українсько-румунське видання Буковинського (Україна) і Сучавського (Румунія) медуніверситетів. У лютому 2015 року видрукувано перший спільний українсько-румунський номер журналу (2015, 1(5)).

2015 рік – в університеті розроблено і запроваджено в дію електронну систему навчання та контролю. Програмісти розробили «Електронний журнал», в якому викладачі зазначають оцінки та пропуски занять. Контролювати успішність і пропуски занять через Інтернет можуть як декани

і студенти, так і їх батьки в Україні та за її межами (наприклад, у Молдові, Індії, Фінляндії, країнах Африки тощо).

жовтень 2015 року – Вищий державний навчальний заклад України (ВДНЗУ) «Буковинський державний медичний університет» нагороджений Дипломом I ступеня у номінації «Інновації у створенні системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти» на VII Міжнародному форумі «Інноватика в сучасній освіті».

2015 рік – започатковано з ініціативи ректора професора Т.М. Бойчука створення ОН–ЛАЙН поліклініки, як структурного підрозділу університету. Віртуальна поліклініка БДМУ стає першим в Україні небізнесовим проектом при державному виші. Мета проекту – наблизити високопрофесійну спеціалізовану медичну допомогу до мешканців Буковини та зробити її для них максимально доступною.

2019 рік - 27 березня в рамках україно-швейцарського проекту «Розвиток медичної освіти», відбулося офіційне підписання угод про співпрацю пілотними освітніми інституціями, до числа яких було відібрано на конкурсній основі Буковинський державний медичний університет. Загальною метою проекту є покращення якості охорони здоров'я в Україні шляхом удосконалення системи медичної освіти для представників первинної ланки медичної допомоги. Проект реалізовується з грудня 2018 року Швейцарським інститутом тропічного та громадського здоров'я (Swiss TPH) за фінансування Швейцарської агенції з розвитку та співробітництва (Swiss Agency for Development and Cooperation – SDC).

Учасники проекту зможуть суттєво покращити свої знання та практики: студенти – майбутні надавачі первинної допомоги – матимуть кращі клінічні навички, освітяни – більш інноваційні та всесвітньо прийняті підходи у викладанні, надавачі первинної медичної допомоги – можливості в безперервному професійному розвитку, які відповідають їхнім потребам, а полісі - мейкери – підтримку в розробці нормативних документів та в комунікації з фахівцями та громадою.

У церемонії взяли участь представники Міністерства охорони здоров'я України, Швейцарського інституту тропічного та громадського здоров'я, Швейцарської агенції з розвитку та співробітництва, пілотних закладів вищої медичної освіти, зокрема Буковинського державного медичного університету – ректор **Бойчук Т.М.**, проректор **Геруш І.В.** та доцент **Білоус Т.М.**

2019 рік - 11 квітня 2019 року пройшла презентація Центру симуляційної медицини та інноваційних технологій БДМУ. Найважливішими завданнями сучасної вищої медичної освіти є створення умов для якісної підготовки висококваліфікованих спеціалістів, відпрацювання та закріплення практичних навичок без ризику заподіяння шкоди пацієнту та розвиток

здатності швидко приймати рішення і бездоганно виконувати різноманітні медичні маніпуляції та втручання.

Центр оснащено за найновішими стандартами – закуплено сучасне симуляційне обладнання:

робот - симулятор дорослої людини, робот - симулятор новонародженої дитини, манекен імітації пологів, гінекологічні симулятори, манекени для навчання навичкам евакуації, манекен для складної інтубації, манекени для індивідуального та групового навчання навичкам серцево - легеневої реанімації, манекен для проведення ін'єкцій, тренажери для навчання навичкам аускультативної, манекени по догляду за немовлям тощо. Придбані роботи - симулятори (Code Blue III Adult та Code Blue III Neonate) дозволяють максимально реально відтворити різноманітні клінічні ситуації та відпрацювати тактику лікаря, послідовність його дій, забезпечити відпрацювання навичок лідерства та командної роботи. Крім того, придбано медичні обладнання та меблі – інфузомати, електрокардіографи, дефібрилятори, ларингоскопи, функціональні ліжка, операційний та акушерський столи тощо. Зауважимо, що більше 50 викладачів БДМУ пройшли стажування з технологій симуляційного навчання, у т.ч. на базі закордонних центрів симуляційної медицини (Велика Британія, Литва, Польща, Фінляндія, Німеччина).

2019 рік. За участю БДМУ на даний час створено і діють на коопераційній основі:

1. Центр малоінвазивної хірургії та гінекології;
2. Обласний центр ендouroлогії та літотрипсії;
3. Обласний центр ендоскопічної хірургії;
4. Обласний центр пластичної реконструктивної та естетичної хірургії;
5. Обласний центр гнійних ран та хірургічних ускладнень цукрового діабету;
6. Обласний центр термічних уражень та дермопластики;
7. Обласний центр травматології, ендopротезування, патології суглобів та хребта;
8. Міський центр нейро-дегенеративних захворювань ока;
9. Навчально-лікувальний стоматологічний центр «Університетська клініка»;
10. Навчально-практичні центри первинної медико-санітарної допомоги;
11. Медичний консультативний центр БДМУ;
12. Науково-дослідна лабораторія ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет».

2019 рік: за 75 років діяльності медуніверситету на Буковині здійснено: 72-й випуск лікарів (лікувальна справа); 19-й випуск лікарів-педіатрів; 11-й випуск лікарів-психологів; 8-й випуск лікарів-стоматологів: 8-

й випуск фармацевтів (спеціаліст) і 16-й випуск фармацевтів (молодший спеціаліст); 8-й випуск медичних сестер – магістрів, 21-й випуск медичних сестер-бакалаврів, 14-й випуск медсестер-молодших спеціалістів.

21 червня 2019 року випускниками БДМУ стали 875 студентів.

Тільки за роки діяльності навчального закладу на Буковині (1944 - 2019) підготовлено понад 28 000 медичних і фармацевтичних фахівців, а за всі роки діяльності від дня заснування навчального закладу (01.03.1931) - понад 32 000 медичних (лікарів, медичних сестер, клінічних лаборантів) та фармацевтичних фахівців.

2019 рік - 20 жовтня минає 75 років від початку діяльності навчального закладу на Буковині після передислокації 2-го Київського медичного інституту з Києва до Чернівців та перейменування його від 06.11.1944 року на Чернівецький державний медичний інститут (ЧДМІ).

Сьогодні на 48 кафедрах університету та 2 окремих курсах (отолярингології; фізичного виховання та здоров'я), що розміщуються у 14 навчальних корпусах та 26 клінічних базах міста навчально - виховний процес забезпечують понад 660 науково – педагогічних працівників, серед них 92 доктори та 412 кандидатів наук. Мають вчене звання професора – 75, звання доцента – 237. Із науковців університету: 1 член - кореспондент АПН України, 1 академік АН ВШУ, 5 академіків УАННП, 2 заслужені діячі науки і техніки України, 16 заслужених лікарів України, 2 заслужені працівники народної освіти і вищої школи України.

2021 рік – БДМУ виповнюється 90 років від Дня заснування як нового навчального закладу України (1931-2021). **Буковинський державний медичний університет (БДМУ)** входить до славної когорти поважних навчальних закладів України, а за віком посідає 9-те місце серед медичних університетів.

2.4. Хроніки з історії факультетів університету

Лікувальний факультет створено у 1931 році. Упродовж 1931–2001 років своєї діяльності він відомий як:

- лікувальний факультет Київського виробничо-медичного інституту (1931–1936);

- лікувальний факультет 2-го Київського державного медінституту (1936–1944),
- лікувальний факультет Чернівецького державного медінституту (1944–1997),
- лікувальний факультет Буковинської державної медакадемії (1997–2001).

У 1997 році, з початком навчання студентів на контрактній основі, у складі лікувального факультету створено два відділення: 1-ше (*для підготовки лікарів за держзамовленням*) і 2-ге (*для підготовки лікарів на контрактній основі*). Деканом факультету призначено доктора біологічних наук професора В.Ф. Мислицького, а відділення факультету очолювали помічники декана.

У 2001 році замість лікувального в академії створено такі медичні факультети:

- медичний факультет № 1 (декан - професор Т.М. Бойчук) для підготовки лікарів за держзамовленням;
- медичний факультет № 2 (декан - доцент В.Г. Глубоченко) для підготовки лікарів із числа іноземних та вітчизняних студентів на платній основі (за контрактом);
- медичний факультет № 3 (декан - доцент В.П. Польовий) для підготовки педіатрів і медичних психологів;
- медичний факультет № 4 (декан - професор Т.В. Сорокман) для підготовки медичних сестер і клінічних лаборантів з вищою освітою (бакалаврів) з відділенням молодших медичних фахівців. Наступна реорганізація медичних факультетів відбулася з реорганізацією у 2005 році Буковинської медакадемії у Буковинський державний медичний університет.

Нагадаємо, що в 1975 році був створений і діяв упродовж 1975–1989 років педіатричний факультет Чернівецького державного медінституту. Підготовку лікарів-педіатрів знову поновлено окремими групами у складі 1-го медичного факультету у 1998 році, а 2001 року створено медичний факультет № 3 для підготовки лікарів-педіатрів та медичних психологів.

Станом на 1 вересня 2015 року у складі ВДНЗУ «Буковинський державний медичний університет» створено і діють сім факультетів, в їх числі:

1. Медичний факультет № 1. Створено 2001 року для підготовки лікарів за спеціальністю: «Лікувальна справа». На факультеті навчається понад 1500 студентів за державним замовленням та на контрактних умовах.

2. Медичний факультет № 2. Створено 2001 року для підготовки вітчизняних і іноземних лікарів на контрактних умовах за спеціальністю «Лікувальна справа» з українською мовою навчання. На факультеті навчається понад 1500 студентів.

3. Медичний факультет № 3. Створено 2011 року для підготовки іноземних лікарів з англійською мовою навчання за спеціальностями «Лікувальна справа» і «Педіатрія». На факультеті № 3 навчаються більше 1000 студентів з 32 країн (з Індії, Африки, Західної Європи, країн Американського континенту).

4. Медичний факультет № 4. Створено 2012 року для підготовки лікарів - педіатрів та медичних психологів. У складі факультету діє відділення підготовки за спеціальностями «Сестринська справа» з отриманням диплома бакалавра медицини за фахами «медсестра-бакалавр», «медсестра-магістр» та «Лабораторна діагностика».

5. Стоматологічний факультет. Створено як окремий факультет у 2008 році з дозволу МОЗ України (лист за № 08.01–22 / 1244 від 22.07.2008 р.). Факультет має IV рівень акредитації і ліцензію АВ № 395860 МОН України від 11.07.2008 року на підготовку фахівців за спеціальністю 7.110106 «Стоматологія» освітньо-кваліфікаційного рівня «Спеціаліст», «Магістр» із строком навчання п'ять років. Деканом факультету призначено доктора меднаук, професора В.В. Білоогого. Групи студентів для навчання стоматології набрано 2006 р. у складі медичного факультету № 1. Перший випуск лікарів-стоматологів відбувся 2011 року. На факультеті навчається понад 600 студентів.

На вулиці Марка Вовчка у будинку № 2 навесні 2011 року відкрито новий навчально-лікувальний центр БДМУ, який є базою кафедри терапевтичної та ортопедичної стоматології. У цьому центрі розпочала роботу стоматологічна клініка, в якій лікарі-стоматологи удосконалюють свої знання, надаючи безкоштовно стоматологічну допомогу пенсіонерам, інвалідам, ветеранам та малозабезпеченим категоріям чернівчан. Отримано відповідну ліцензію. На капітальний ремонт і реконструкцію будівлі центру та оснащення його сучасним стоматологічним обладнанням витрачено понад 2 млн. гривень із власного бюджету БДМУ.

6. Фармацевтичний факультет. Створено у серпні 2004 року з очною та заочною формами навчання. Деканом факультету від його заснування є декан доцент П.В. Присяжнюк. Факультет здійснює підготовку фахівців за спеціальностями «Фармація» та «Клінічна фармація» з отриманням диплома і звання «*клінічний провізор*» освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» або «спеціаліст» та «*провізор*» освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст». На факультеті навчається понад 500 студентів денної форми навчання і більше 200 студентів заочної форми навчання. Перший випуск клінічних фармацевтів відбувся 2009 р.

7. Навчально-науковий інститут післядипломної освіти (ННіПО) від 22.12.2016 року. До 2016 року - факультет післядипломної

підготовки, відкритий восени 2003 року. Перший декан-професор О.С. Полянська.

В інституті проходять післядипломну підготовку лікарі всіх фахів, стоматологи та фармацевти.

У складі інституту діють: інтернатура для первинної спеціалізації лікарів (25 спеціальностей); магістратура (25 спеціальностей); аспірантура (27 спеціальностей); докторантура (6 спеціальностей); клінічна ординатура (14 спеціальностей). Для стоматологів діє інтернатура і магістратура. Фармацевти навчаються в інтернатурі за фахом «Загальна фармація». На факультеті навчається понад 750 інтернів і майже 2500 лікарів-слухачів.

Медичний коледж у складі університету створено 2013 року для підготовки молодших медичних і фармацевтичних фахівців. Від 2013 року окрім підготовки медичних сестер і фармацевтів, коледж розпочав підготовку зубних техніків. Так в університеті реалізовано ступеневу систему медичної та фармацевтичної освіти: від молодшого спеціаліста до бакалавра і магістра.

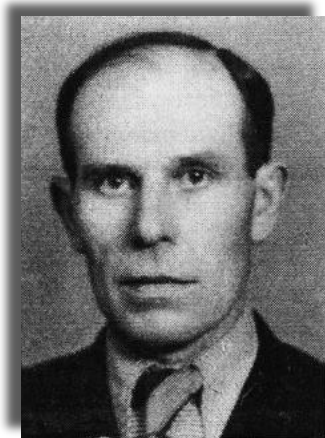
Відповідно до рішень Державної акредитаційної комісії Вищий державний навчальний заклад України «Буковинський державний медичний університет» **отримав ліцензії на освітню діяльність з підготовки фахівців:**

- **на медичних факультетах № 1, 2, 3, 4** – за спеціальностями «Лікувальна справа» і «Педіатрія» з правом отримання диплома лікаря освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст», «магістр» та «Медична психологія» з отриманням диплома лікаря-психолога освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст»;
- **на стоматологічному факультеті** – за спеціальністю «Лікар-стоматолог» освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст», «магістр»;
- **на фармацевтичному факультеті** – за спеціальностями «Клінічна фармація» з правом отримання диплома провізора клінічного освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст», «магістр» та «Фармація» (денна і заочна форма навчання) з отриманням диплома провізора освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст»;
- **на медичному факультеті № 4** ведеться також підготовка за спеціальностями «Сестринська справа» з отриманням диплома медичної сестри-магістра або бакалавра та «Лабораторна діагностика» з отриманням диплома бакалавра медицини;
- **у медичному коледжі БДМУ** – навчаються за спеціальностями «Сестринська справа», «Стоматологія (зубний технік)» кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» та «Фармація» кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст».

Розділ IV

Неординарні за своїм характером і талантом особистості

Степан Петрович Закривидорога
(1905 – 1981)

Видатний учений-фармаколог, доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри фармакології Чернівецького медінституту (1945–1967). Засновник Буковинської школи фармакологів, яку представляють відомі науковці: заслужені діячі науки, академіки Г.Т. Пісько, Ю.І. Іванов, доктори наук, професори М.Л. Тараховський, Р.Б. Косуба, І.І. Заморський.

Автор понад 100 наукових робіт, у тому числі двох монографій. Дослідив, виготовив і впровадив у медичну практику терпентинову мазь із живиці буковинської піхти, галенові препарати з кінського щавлю. Разом із доцентом кафедри біохімії Л.Н. Заманським проводив експерименти з використанням ізотопу радіоактивного фосфору, вивчаючи особливості метаболізму у лабораторних тварин під впливом бромідів і кофеїну.

Пізнавши з дитинства труднощі життя, Степан Петрович не мислив себе без роботи. Зранку до пізнього вечора щоденно, часто у вихідні та святкові дні, у своєму кабінеті, який одночасно слугував лабораторією, він проводив дослідження з пошуку нових лікувальних засобів та методів їх використання. Повністю поглинутий дослідями, Степан Петрович лише відмахувався від попереджень про небезпечність радіоактивного опромінення в процесі експериментів. Сприймав їх як такі, що не заслуговують на увагу.

Закінчив у 1932 році Харківський медичний інститут, аспірантуру при відділі фармакології Українського інституту експериментальної медицини. У роки війни потрапив до Саратовського медичного інституту (РФ). Там на кафедрі фармакології у професора Шмельова Степан Петрович виконав докторську дисертацію. У процесі підготовки та захисту дисертації він проявив всі свої чудові людські й дослідницькі якості. У важкі воєнні роки, не маючи експериментальної бази, лабораторних тварин для експериментів, в умовах відсутності реактивів, обладнання для проведення досліджень, він зміг виконати велику за об'ємом дослідницьку роботу на жабах, яких власноруч виловлював у ближньому озері. Дисертація Степана Петровича присвячена вивченню механізму дії барбітуратів на серце і може бути зразком фармакологічного дослідження на ізольованих органах.

С.П. Закривидорога (перший ряд третій зліва)
із науковцями Пхеньянського медичного інституту.
Фото 1958 року.

Працював професором кафедри фармакології вищих навчальних закладів Кореїської народно-демократичної республіки (1957–1958) і Монгольської народної республіки (1961–1962). Був одночасно радником з питань вивчення фармакологічних властивостей рослин у Монголії та КНДР.

У Чернівецький медінститут уже немолодий, мовчазний, солідний Степан Петрович приїхав з молодією, красивою, веселою дружиною Зінаїдою Семенівною Дорожкіною. Зінаїда Семенівна працювала асистентом на кафедрі патологічної фізіології. Була веселою щебетухою, невтомною в танцях (не зважаючи на високий протез ампутованої ноги). Шляхетні сімейні відносини і взаємна повага були незвичними для чужих та малознайомих їм людей. Маємо приклад рідкісного сімейного і надзвичайно гармонійного поєднання не тільки цікавих прізвищ – Закривидорога (студентське Закривишлях) і Дорожкіна, – а й таких різних характерів.

Яків Давидович Кіршенблат (1912–1980)

Доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри нормальної фізіології Чернівецького медінституту (1954–1980). Засновник наукової школи фізіологів та ендокринологів Буковини.

За сумісництвом працював у Чернівецькому державному університеті ім. Ю. Федьковича з обранням членом спеціалізованої ради по захисту дисертацій біологічного факультету. Був головою Чернівецького відділення Всесоюзного фізіологічного товариства ім. І.П. Павлова, членом центральної ради Українського товариства фізіологів. Заснував і був незмінним головою Чернівецького наукового товариства фізіологів та ендокринологів, яке представляють доктори наук В.Ф. Мислицький, Г.І. Ходоровський, С.С. Ткачук, Н.М. Малишенко, З.В. Довгань та інші. Видатний учений біолог, фізіолог, ендокринолог. Всесвітньо відомий своїми фундаментальними працями з фізіології залоз внутрішньої секреції, а в біології – вивченням стафідицидів – сімейства жуків, один із родів яких названо в його честь родом Кіршенблаті. Існування цього ще невідомого на той час роду жуків учений передбачив своєю класифікацією. Автор понад 150 наукових праць, у тому числі 4 фундаментальних монографій. Підготовлені Яковом Давидовичем два підручники з ендокринології були понад 10 років основними навчальними книгами для студентів всіх університетів СРСР. Тест Кіршенבלата-Гербільського став одним із перших у світовій практиці біологічних тестів на вагітність. Одним із перших Я.Д. Кіршенблат відкрив телергони – фізіологічно активні речовини, які виводяться з організму в навколишнє середовище і є засобом спілкування в тваринному світі. Був свого часу в інституті лідером за кількістю друкованих наукових праць. Під керівництвом Якова Давидовича підготовлено і захищено 4 докторських та 14 кандидатських дисертацій.

За простою зовнішністю була прихована надзвичайно розумна і працелюбна, високоосвічена, інтелігентна, з м'яким характером особистість. Яків Давидович був людиною надзвичайної і щирої доброти, готовою допомогти всім, хто потребував його допомоги. Про його доброту яскраво свідчить наступний вчинок. Як багатодітний сім'янин (мав четверо дітей) і

всесвітньо відомий учений, професор Яків Давидович отримав велику квартиру у старому фонді міста. Його вразили кількість і розміри кімнат квартири (4 кімнати і кімната для служниці). Подібної у нього ніколи не було. Знаючи як депутат Чернівецької міськради проблеми з житлом для мешканців міста, Яків Давидович забажав підселити в його квартиру ще одну сім'ю і добився цього.

На засіданні ученої ради інституту. У першому ряду (зліва направо) сидять професори В.Л. Хенкін, М.Г. Туркевич, Я.Д. Кіршенблат.
Фото 1978 року.

Завжди усміхнений, добродушний, вишуканий у спілкуванні. Остерігався, щоб ненароком не образити невдалим словом співбесідника. Закінчив достроково і з відзнакою біологічний факультет Санкт-Петербурзького університету (1932) і також з відзнакою Перший Санкт-Петербурзький медичний інститут (1948). Віртуозно демонстрував техніку експериментів на лекціях і практичних заняттях з фізіології. Щиро ділився своїми науковими здобутками з проблем тоді ще досить молодій ендокринології. В університеті встановлена стипендія імені Я.Д. Кіршенבלата для кращих у навчанні і наукових пошуках студентів. Ім'я Я.Д. Кіршенבלата надано кафедрі нормальної фізіології університету.

Володимир Миколайович Круцяк (1936–2000)

Заслужений діяч науки і техніки України (1989), академік АН ВШУ (1993), доктор меднаук (1972), професор (1973), завідувач кафедри топографічної анатомії і оперативної хірургії (1973–1985) та кафедри анатомії людини (1985–2000). Декан лікувального факультету (1974–1978). Дійсний член Нью-Йоркської академії наук. Лауреат обласної премії ім. О. Поповича. Віце-президент Українського наукового товариства анатомів, гістологів і ембріологів. Продовжував керувати відомим в Україні та за її межами науковим товариством анатомів, гістологів і ембріологів Буковини, яке заснував великий учений-анатом і ембріолог М.Г. Туркевич. Анатомічну школу Буковини прославили своїми працями її науковці, доктори наук В.А. Малішевська, сам В.М. Круцяк, В.І. Проняєв, Б.Г. Макар, Ю.Т. Ахтемійчук, В.В. Кривецький, Т.В. Хмара та інші.

Народився 1936 року в селі Гинківці Заліщицького району на Тернопільщині. З дитинства вирізнявся спрагою до знань і любов'ю до музики. У 1960 році закінчив з відзнакою Чернівецький медінститут. Вивчаючи медицину, закінчив вечірнє відділення музичного училища. Залишений в аспірантурі на кафедрі анатомії для наукової роботи. Так все життя Володимира Миколайовича пов'язалось з рідним йому інститутом.

Наукові дослідження професора В. Круцяка присвячені вивченню розвитку та формуванню органів людини на ранньому-ембріональному етапі. Ним започатковано новий науковий напрямок у медичній ембріології – ембріотопографію. Надалі цей напрямок виріс в одну із провідних шкіл ембріології України. У процесі проведених досліджень отримано нові дані про особливості і закономірності внутрішньоутробного розвитку і становлення топографії внутрішніх органів людини. Результатом морфологічних досліджень є понад 20 нових способів хірургічної корекції природженої та набутої патології, які уже впроваджено у практичну хірургію.

Володимир Миколайович – високої культури науковець, високоосвічена і працелюбна особистість. Ніколи не метушився, але завжди і всюди своєчасно встигав. Займався наукою і музикою, удосконаленням навчального процесу і розвитком аматорського мистецтва в інституті. Упродовж декількох років Володимир Миколайович успішно керував оркестром народних інструментів інститутського ансамблю пісні і танцю «Трембіта».

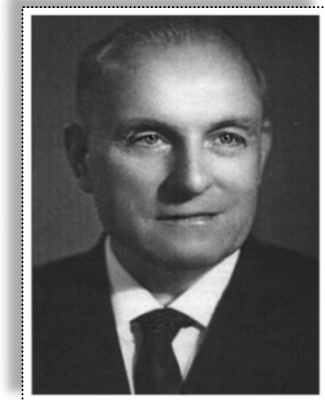

Таким В.М. Круцяка пам'ятають всі, хто з ним хоч раз зустрічався.
Фото 70-х років.

Професор Круцяк володів даром розгледіти в молодій людині майбутнього науковця. Тому не відчував нестатку в талановитих учнях. Під його керівництвом виконано і захищено 5 докторських та 27 кандидатських дисертацій. Шість його учнів працюють професорами та очолюють кафедри, зокрема й клінічні. Він сам є автором понад 300 наукових праць, 22 винаходів.

Завжди акуратно вдягнений, усміхнений, ввічливий, гостинний. Був надзвичайно уважний і вишуканий у спілкуванні. Простий і невибагливий у побуті, лагідний і уважний у сімейних відносинах. Таким був Володимир Миколайович у житті і залишився в пам'яті всіх, хто його знав – шляхетним, гранично коректним у всіх своїх діях і вчинках.

Борис Леонідович Радзіховський (1909–1975)

Заслужений діяч науки і техніки (1964), доктор медичних наук (1946), професор (1947), завідувач кафедри очних хвороб Чернівецького медінституту (1945–1975). Ім'я, наукові праці та винаходи Бориса Леонідовича були відомі вченим та лікарям-окулістам всього СРСР. Він автор понад 140 наукових праць, 12 авторських посвідчень на винаходи офтальмологічних приладів, апаратів, інструментів. Його монографії «Офтальмоскопічна діагностика» (1959), «Короткозорість» (1963), «Стареча далекозорість» (1965), «Астигматизм людського ока» (1969), «Чутливість рогівки та її діагностичне значення в патології ока і організму» (1974) стали настільними книгами практикуючих офтальмологів та науковців. Особливої популярності набув «Офтальмоскопічний атлас», вміщений у книзі «Офтальмоскопічна діагностика». Атлас складений особисто Радзіховським за власними малюнками.

До речі, Борис Леонідович досконало знав фізику, оптику, математику, умів добре креслити, рисувати, малювати. Всі рисунки у своїх наукових статтях і монографіях він виконував власноручно. Знав добре токарську і шліфувальну справу, що допомагало йому конструювати різні інструменти та прилади, які він особисто виготовляв у своїй домашній майстерні. У нього вдома була невеличка кімната-майстерня, де було все потрібне для перетворення його задумів у реальні речі (інструменти, прилади, різні пристосування для операційної).

Народився в селі Ново-Олексіївка Генічеського району на Херсонщині. Закінчив у 1932 році Дніпропетровський медінститут. Весь період навчання в медінституті працював за сумісництвом викладачем математики та фізики на курсах підготовки для вступників до Дніпропетровського медінституту.

Після закінчення інституту працював лікарем поліклініки заводу «Комунар» у Запоріжжі і одночасно викладав фізичну хімію в Запорізькому виробничому медінституті. Працюючи лікарем-окулістом, підготував і захистив кандидатську дисертацію (1940). Всі роки війни (1941–1945) обіймав посади начальника очного відділення евакогоспіталю та провідного окуліста спеціалізованого очного тилового евакогоспіталю. За роки війни назбирав і опрацював величезний клінічний матеріал, на основі якого виконав і захистив докторську дисертацію (1945). Направлений МОЗ УРСР у грудні 1945 року завідувачем кафедри очних хвороб Чернівецького медичного інституту. На цій посаді професор Б.Л. Радзіховський проявив себе і науковцем, і чудовим мікрохірургом-офтальмологом, і блискучим винахідником та раціоналізатором.

Вирізнявся широтою знань, винахідливістю, надзвичайною працездатністю, наполегливістю у досягненні поставленої мети.

Заслужують на увагу спогади про Радзіховського його колеґ, учнів та студентів. Борис Леонідович став організатором ефективної офтальмологічної служби на Буковині, взявши під контроль підготовку і удосконалення практичних лікарів-окулістів. Було створено Обласне товариство офтальмологів, яке не стало Буковинською науковою

офтальмологічною школою. За 30 років підготовлено 1 доктора і 9 кандидатів медичних наук. Складно було стати учнем Радзіховського. Більшої поваги в нього заслуговував висококваліфікований лікар-практик. Окрім власної наукової і навчальної роботи Борис Леонідович багато часу витрачав на винахідницьку і раціоналізаторську роботу. Тому не міг приділити належної уваги пошуку учнів і керівництву їх науковою роботою.

Свій відпочинок знаходив у зміні виду діяльності.

Б. Л. Радзіховський читає лекцію.

Фото 70-х років.

Не любив галасливі застілля, не цікавився футболом, хокеєм, риболовлею, полюванням, автомобілями. Любив читати книги, слухати музику, відвідувати театр, вирощувати красиві квіти в домі й у своєму дворі. Щоденно виконував фізичні вправи на свіжому повітрі. На роботу і з роботи ходив тільки пішки. Як творча особистість, Борис Леонідович постійно був поглинутий науковими задумами, творінням нових приладів, інструментів, вирішенням повсякденних професійних завдань. Відповідально ставився до виконання будь-яких партійних доручень та рішень парткому інституту, партійних зібрань.

Вирізнявся серед професорів інституту статною зовнішністю, чіткою мовою, яка поєднувалася з адекватною мімікою і доречними жестами. Мав красиві блакитні очі, приємну, дещо величну і поблажливу усмішку, яка заперечувала або спростовувала будь-яке панібратство. У спілкуванні був надзвичайно коректним з усіма. Тобто, дотримувався всіх правил ввічливості, але без проявів будь-якої зацікавленості до особи, з якою розмовляв. Надто вимогливий до себе і до своїх колеґ. Міг тактовно і коротко зробити зауваження, відверто виявити своє невдоволення і часто робив це у присутності інших. За позитив умів скромно похвалити.

У 1994 році Чернівецькою міською радою засновано щорічну Премію ім. Б.Л. Радзіховського, яка присуджується за досягнуті успіхи кращим науковцям, лікарям, медсестрам. Премія вручається щорічно у червні на День медичного працівника. У Буковинському медуніверситеті встановлено іменну стипендію Б.Л. Радзіховського, яку Вчена рада призначає кращим у навчанні та громадській діяльності студентам. Його іменем названо кафедру очних хвороб університету.

Сергій Миколайович Савенко (1901–1976)

Доктор медичних наук (1941), професор (1946), завідувач кафедри нервових хвороб Чернівецького медичного інституту (1945–1973), від 1973 року – професор, науковий консультант кафедри (1973–1976). Був постійним членом правління Всеукраїнського товариства невропатологів і психіатрів і Всесоюзної та Республіканської комісії з проблем основних захворювань нервової системи. Входив до складу Вченої ради МОЗ УРСР. Запрошувався для консультацій і лікування високопосадовців Києва і Кишинєва.

Засновник Обласного наукового товариства невропатологів і психіатрів (1946), яке очолював упродовж 30 років. Буковинську наукову невролого-психіатричну школу представляють її вихідці доктори медицини: професори І.К. Владковський, Ю.Г. Рузінова, Є.Н. Лернер, П.В. Волошин, Н.П. Татаренко, Г.Ю. Маліс, Ю.А. Антропов, В.К. Чернецький, В.М. Пашковський, І.І. Кричун, доцент І.П. Дишук. Теоретичні і практичні розробки науковців кафедри і Буковинської неврологічної школи стали основою для проведення у 1968 році на базі Чернівецького медінституту виїзної сесії головного НДІ неврології і психіатрії АМН СРСР.

Наукова діяльність Сергія Миколайовича пов'язана з вивченням нейроінфекції, пухлин мозку, поліомієліту. Останні 10 років перебування на кафедрі присвятив вивченню судинної патології головного мозку. Автор 185 наукових праць. Добре відомі в неврології його монографії «Неоплазми нервової системи» (1940), «Вірусні енцефаліти» (1959), «Розсіяний склероз і дифузний періаксіальний енцефаліт» (1966). Під керівництвом професора С.М. Савенка підготовлено і захищено 4 докторських та 26 кандидатських дисертацій.

Двічі (1961 і 1969) Вчена рада Чернівецького медінституту представляла С.М. Савенка для присвоєння йому звання «Заслужений діяч науки і техніки» і двічі справа не проходила далі Чернівецького обкому КПРС. Сергій Миколайович принципово залишався безпартійним. Замість звання в 1961 році він отримав орден «Знак пошани». Представлений у 1961 році разом із Савенком член КПРС професор Б.Л. Радзіховський отримав звання «Заслужений діяч науки» і нагороду – орден Трудового Червоного прапора.

Народився у селі Сасіновка Пирятинського району на Полтавщині. У 1927 році закінчив Київський медичний інститут. Кандидат меднаук (1936). Один із кращих учнів засновника української неврології академіка Б.М. Маньковського. Отримав чудову практику, працюючи асистентом, а від 1940 року завідувачем клініки нервових хвороб Київського психоневрологічного інституту в академіка Б. Маньковського і за

сумісництвом – нейрогістологом у морфологічній лабораторії цього ж інституту (від 1934 року – завідувач цієї лабораторії). С.М. Савенко добре вивчив досвід організації роботи і оснащення кафедри нервових хвороб 2-го Київського медінституту, якою керував всесвітньо відомий професор В.Г. Лазарєв. На той час кафедра і клініка В.Г. Лазарєва були за всіма показниками найкращими в Києві та Україні. Кафедру і клініку нервових хвороб у Чернівецькому медінституті Сергій Миколайович творив за зразком побаченого на кафедрі професора В.Г. Лазарєва.

Будучи талановитим ученим, Сергій Миколайович залишався чудовим лікарем. Умів цікаво викласти матеріал на лекції. Але незабутнє враження справляли на присутніх його професорські обходи, консультації і клінічні розбори хворих, на які завжди приходили невропатологи та інші лікарі міста й області. Це була школа професійної майстерності і клінічного мислення. Практичним лікарям завжди були раді на кафедрі.

Один із повчальних консиліумів, які регулярно проводив С.М. Савенко.
Фото 60-х років.

Професор Савенко був вимогливим як до себе, так і до своїх колег. Він мав надзвичайну працездатність. Працювати з ним було впевнено і надійно. У спілкуванні з колегами, студентами, своїми учнями Сергій Миколайович був коректний, без будь-яких проявів панібратства. Не любив проявляти своєї симпатії до будь-якої особи, з якою спілкувався. Цією рисою він був дещо схожий з професором Б. Л. Радзіховським.

Іменем професора С.М. Савенка названо кафедру нервових хвороб і психіатрії медуніверситету (2001). Встановлено студентську стипендію ім. С.М. Савенка, яку Вчена рада університету щорічно присуджує одному з кращих у навчанні та науковій роботі студентів.

Володимир Адольфович Трігер (1898–1984)

Доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри госпітальної терапії Чернівецького медінституту у 1950–1951 та 1952–1971 роках. Спільно із Н.Б. Щупаком був засновником терапевтичного товариства Буковини та гастроентерологічної наукової школи в Чернівецькому медінституті.

Корінний одесит. Народився 1898 року в Одесі. Там же закінчив 1920 року Одеську державну медичну академію. У роки війни (1941–1944) начальник евакогоспіталю, згодом – головний терапевт всіх евакогоспіталів, що дислокувалися на території Кемеровської області РФ. Після війни – завідувач кафедри факультетської терапії Одеського медінституту. Докторська дисертація (1944) і подальша наукова діяльність пов'язані з актуальними проблемами гастроентерології і частково кардіології. Під керівництвом В.А. Трігера виконано і захищено 3 докторських і 18 кандидатських дисертацій. Заслужено користувався загальною повагою і великим авторитетом серед науковців, у студентів та хворих. Одна із центральних постатей у медичних колах міста Чернівців та всієї Буковини. За його активної участі відбувалося в Чернівцях становлення кардіологічної служби.

Зовні стриманий, небагатослівний. У колі друзів Володимир Адольфович перевтілювався у веселого і дотепного істинного одесита. Палкий книголюб. Мав чудову домашню бібліотеку. Тонкий поціновувач музики. Любив, знав і добре розумів всі жанри музики, оперу, балет. Завзятий театрал, пристрасно відданий театру та театральному мистецтву.

Дружина Володимира Трігера, Софія Іллівна, була доброзичливою, жвавою, діяльною і дотепною жінкою. Як і її чоловік, Софія Іллівна була завзятим театралом і книголюбом. Володимир Адольфович з дружиною були постійними відвідувачами філармонії, театру, мистецьких фестивалів. У театрі та філармонії всі співробітники та часті відвідувачі цих мистецьких закладів знали місця сім'ї Трігерів та їхніх друзів у залі і були впевнені, що вони пустувати не будуть. Як правило, не менше двох разів на рік сім'я Трігерів їздила до Москви, Ленінграда (теперішній Санкт-Петербург), Києва, Одеси знайомитися з новинами театрального-концертного життя. А упродовж осені–зими привезених вражень і новин Софії Іллівні хватало щонеділі

вечорами з гумором розповідати друзям і запрошеним гостям. Ділилися своїми враженнями і оцінками побаченого та почутого. Цікаво і фахово дискутували з друзями – такими ж як вони любителями музики й театру – стосовно побачених спектаклів, особливо прем'єрних, та майстерності задіяних у них акторів.

Майже всі знамениті актори, музиканти, співаки, що гастролювали в Чернівцях, із задоволенням приймали запрошення і відвідували сім'ю Трігерів з імпровізованими до домашніх умов концертами, сценами із спектаклів.

Софія Іллівна та Володимир Адольфович не мали дітей. Але вони були взаємно закохані і щирі у відносинах між собою, надзвичайно гостинні та віддані своїм друзям. Після виходу на пенсію сім'я Трігерів повернулася до Одеси. Але не знайшли вони в рідному для них місті очікуваного спокою і задоволення, про які колись мріяли. До кінця днів своїх зі смутком і тугою згадували вони чарівний край Черемоша й Прута – Буковину, місто Чернівці, медінститут, друзів, колег.

Натан Борисович Щупак (1902–1970)

Доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри факультетської терапії Чернівецького медичного інституту (1949–1966). Один із засновників наукового терапевтичного товариства Буковини, представниками якого є видатні науковці В.А. Тригер, М.Ю. Раппопорт, О.І. Самсон, О.О. Волощук, О.І. Волошин, М.Ю. Коломоєць, В.О. Калугін, Т.М. Христич, С.В. Білецький, В.К. Тащук, О.І.Федів.

Також один із засновників гастроентерологічної наукової школи на Буковині і в Україні. Член правління Українського і Всесоюзного товариств терапевтів. Високої культури науковець, ввічливий, надзвичайно уважний і лагідний до хворих у клініці лікар. Хворі називали його лікарем від Бога, «святим лікарем». Такий же ввічливий та уважний і до студентів на лекціях та практичних заняттях. Один із кращих учнів академіка М.Д. Стражеска. Видатний і плідний учений, чудовий клініцист. Автор 5 монографій, переважно з гастроентерології. Цікаво, в присутності всього викладацького складу кафедри та лікарів медичних установ міста і області, в умовах цілковитої тиші, скоромовкою, посмикуючи свою борідку, читав лекції з блискучою демонстрацією методів обстеження хворого, результатів лабораторних аналізів, рентгенограм. Лікарі міста і районних лікарень постійно старалися і знаходили можливості відвідати глибоко наукові й повчальні лекції професора Натана Борисовича.

Закінчив Київський медичний інститут у 1927 році. Залишений після навчання в аспірантурі, працював у клініці академіка М.Д. Стражеска. У роки війни 1941–1945 років перебував у діючій армії на посаді головного терапевта армії. Відомий у світі своїми працями з гепатології, ендокринології, фтизіатрії, лямбліозу кишечника і жовчних шляхів. Монографії Натана Борисовича з гепатології і лямбліозу не втратили своєї популярності і в сучасних лікарів. Двічі (1961 і 1966) Вчена рада Чернівецького медінституту представляла Н.Б. Щупака для присвоєння йому звання «Заслужений діяч науки і техніки» і двічі замість звання він

отримував нагороди орденами. Захворів, повернувся 1968 року до Києва, де невдовзі й помер.

В університеті встановлено премію імені Н.Б. Щупака, яка призначається вченою радою кращим у навчанні та наукових пошуках студентам.

Професор Н.Б. Щупак (сидить у першому ряду 4-й справа)
з колективом кафедри факультетської терапії.

Фото 70-х років.

Георгій Платонович Калина (1902–1978)

Доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри мікробіології Чернівецького медінституту (1947–1955). Засновник Буковинської школи мікробіологів, яку представляють відомі науковці доктори медицини професори Г.А. Троян, Г.К. Палій, Ю.Л. Волянський, В.К. Патратій, І.Й. Сидорчук, С.Є. Дейнека. Непересічна особистість, талановитий учений мікробіолог і епідеміолог, класик санітарної мікробіології. Засновник перших мікробіологічних досліджень на Буковині і в Україні. Переведений 1955 року до Москви на посаду завідувача відділу санітарної мікробіології

науково-дослідного інституту АМН СРСР. Останнє місце роботи – завідувач лабораторії санітарної мікробіології Московського НДІ імені Ф.Ф. Ерісмана. Очолював кафедри епідеміології і мікробіології Середньоазійського в Ташкенті (1929–1932), Куйбишевського (1932–1933), Архангельського (1933–1936), Вінницького (1936–1939) медичних інститутів.

Закінчив 1925 року медичний факультет Іркутського університету. Аспірантуру проходив під керівництвом академіка Д.К. Заболотного. Очолював ряд науково-дослідницьких експедицій з вивчення вогнищ особливо небезпечних інфекцій у Середній Азії. Автор понад 150 наукових праць, в тому числі 4 фундаментальних монографій з проблем мінливості і гібридизації мікроорганізмів. Особливе значення мають посібники «Методи санітарно-бактеріологічних досліджень зовнішнього середовища» та «Санітарна мікробіологія», які стали настільними книгами для санітарних мікробіологів. Багато уваги і часу присвятив вивченню мінливості мікроорганізмів. Мінливість мікроорганізмів була основним напрямком у генетиці, яка в той час у СРСР була заборонена, а вчені, що вивчали генетичні закони, знаходилися під «пильним оком» сталінського режиму або просто знищувались. Георгій Платонович жив і, не боячись можливих репресій, працював над вивченням генетичних проблем. Як більшість прогресивних науковців, був репресований і ув'язнений. Але причини свого арешту і ув'язнення так і не дізнався.

Шляхетний у манерах та спілкуванні з колегами і друзями. Надзвичайно працьовитий, наполегливий у досягненні поставленої мети. Щиро ділився своїми науковими здобутками. Був завжди готовий допомогти в проведенні досліджень, надати потрібну консультацію, пораду. Не підкорявся ідеологічним, особливо компартійним, впливам і вимогам. Шанував у науці та науковцях чесність і порядність. Постійно дбав про створення на кафедрі оптимальних умов для навчального процесу і науково-дослідної роботи співробітників і студентів.

Професор Калина Г.П. демонструє співробітникам кафедри

результати виконаних наукових досліджень. Фото 1952 року.

Чудовий музикант. У період роботи у Вінницькому медінституті (1936–1939) створив джазовий оркестр. Захоплювався фотографією, вирощуванням квітів і розведенням нових сортів троянд. Залишок свого віку після 70-річчя присвятив лише своїй улюбленій мікробіології.

Георгій Платонович був унікальним ученим, який свої дослідження проводив з урахуванням як сьогоденних потреб, так і їх перспективного використання. Брав активну участь у розробці нових технологій. Але не всі відкриття і наукові здобутки ученого отримували належну оцінку тодішніх наукових чиновників і влади. Наприклад, у 60-ті роки ХХ ст. ще мало хто в тодішньому СРСР переймався проблемами екології та захисту довкілля. А Георгій Платонович уже в ті роки зібрав унікальну колекцію штамів фенолруйнуючих бактерій. Провів серію досліджень, опублікував цікаві результати, обґрунтував їх значення для майбутнього. Це була позапланова робота, що базувалася лише на ентузіазмі та захопленні унікального ученого. Але в тодішній державі проблема нікого не зацікавила. Тоді учений вирішив знищити зібрану колекцію фенолруйнуючих бактерій. Мікробіологи знають скільки клопоту і яких затрат потребує утримання колекції із збереженням мікробних штамів. Колекція була знищена. Через декілька днів Георгія Платоновича викликали до МОЗ СРСР і повідомили, що його дослідженнями зацікавилися в Канаді і хочуть викупити музейну колекцію мікробних штамів. Можна уявити тодішній розпач науковця!

Наприкінці життя тяжко хворів, потребував догляду і ліжкового режиму. Але до кінця днів своїх надавав консультативну допомогу молодим науковцям, підтримував зв'язки з колегами-науковцями, з друзями.

Наум Мойсейович Шинкерман (1907–1997)

Доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри патологічної анатомії Чернівецького медінституту у 1945–1968 роках. Засновник Буковинської наукової школи патологоанатомів, яку представляють видатні патоморфологи член-кореспондент НАН України, академік НАМН Д.Д. Зербіно, доктори медичних наук, професори В.С. Прокопчук, І.В. Крижанівська, І.С. Давиденко, Є.Р. Денека, І.Ю. Олійник.

Наум Мойсейович – видатний учений, талановитий дослідник, відомий своїми патоморфологічними дослідженнями ендемічного зоба та патоморфології лімфатичної системи. Ним було з’ясовано особливості буковинського зоба: переважання багатовузлових еутиреоїдних варіантів та наявність у хворих значної супутньої патології, що було враховано при ліквідації ендемічного зоба на Буковині.

Народився у м. Голованівську на Одещині. Закінчив Одеський медичний інститут у 1932 році. Кандидатську дисертацію (1940) «Первинний рак легенів» виконував під керівництвом професора барона фон М.М. Тізенгаузена. У роки війни (1941–1945) пройшов шлях від лікаря-спеціаліста патолого-анатомічної лабораторії до Головного патологоанатома 4-го Українського фронту, а згодом – Прикарпатського військового округу. У період компанії (1953) гоніння «у справі лікарів» зазнав репресій. Реабілітований.

У 50–60-х роках серед викладацького складу Чернівецького медичного інституту Н.М. Шинкерман міг слугувати як зовнішнім виглядом, так і своєю моральною сутністю прототипом ідеального образу професора. Шляхетний, гранично коректний у всіх своїх діях і вчинках.

Н.М. Шинкерман (сидить третій у першому ряду зліва)
із колективом кафедри патологічної анатомії.
Фото 70-х років.

Високоінтелігентний лектор, лекції якого завжди були насичені науковими даними, крилатими висловами та цікавими роздумами. Простий і невибагливий у побуті, любитель щоденних піших прогулянок. Завжди скромно, але зі смаком вдягнений. З великими допитливими очима і розумом, незаперечний авторитет для своїх колег. Закоханий у свою професію. Наум Мойсейович завжди закохував у себе студентів, особливо жіночої статі, притягував до своєї професійної діяльності учнів та послідовників, налаштовував їх на щире спілкування. Під його керівництвом виконано 6 докторських та 10 кандидатських дисертацій.

Використані в текстах скорочення

АМН – академія медичних наук
АН ВШУ – академія наук вищої школи України
АПН – академія педагогічних наук
АТО – антитерористична операція
БДМА – Буковинська державна медична академія
БДМУ – Буковинський державний медичний університет
ВАСГНІЛ – Всесоюзна академія сільськогосподарських наук ім. Леніна
ВДНГ – виставка досягнень народного господарства
ВДНЗУ – вищий державний навчальний заклад України
ВКП(б) – Всесоюзна комуністична партія (більшовиків)
ВЛКСМ – Всесоюзний ленінський комуністичний союз молоді
ВУЗ – вищий учбовий заклад
ЕВМ – електронно-вчислювальна машина
ЕОМ – електронна обчислювальна машина
2КДМІ – 2-й Київський державний медичний інститут
КП(б)У – комуністична партія (більшовиків) України
КПРС – комуністична партія Радянського Союзу
МОЗ – міністерство охорони здоров'я
НАН – національна академія наук (України)
НАМН – національна академія медичних наук (України)
НДІ – науково-дослідний інститут
НКОЗ – народний комісаріат охорони здоров'я
Раднарком – Рада народних комісарів
РАМН – Російська Академія Медичних Наук
РНК – Рада народних комісарів
СЕГ – сортувально-евакуаційний госпіталь
сmt. – селище міського типу
СРСР – Союз Радянських Соціалістичних Республік
СФУЛТ – Світова федерація українських лікарських товариств
УАННП – Українська академія наук національного прогресу
УРСР – Українська Радянська Соціалістична Республіка (після 1936 року)
УСРР – Українська Соціалістична Радянська Республіка (до 1936 року)
ЦК – центральний комітет
ЧДМІ – Чернівецький державний медичний інститут
ЧНУ – Чернівецький національний університет

Використані джерела

2. Архів Київської обласної клінічної лікарні, Ф. 2., Оп. 1, Спр. 19 «Историческая записка к 85-летию больницы за 1862–1947 гг.». – 34 с.
3. Білоус В.І. Буковинська державна медична академія (до 70-річчя від дня заснування) / В.І. Білоус, Т.А. Захарова // Агапіт. – 2004 – № 14–15. – С. 41–48.
4. Білоус В.І. Історичний нарис про заснування та діяльність Буковинської державної медичної академії / В.П. Пішак, В.І. Білоус // Буковинський медичний вісник. – 2004. – № 3. – С. 214–222.
5. Білоус В.І. Історичний нарис про Київський період діяльності Буковинського державного медичного університету (до 65-річчя від початку його діяльності на Буковині) / В.І. Білоус, В.П. Пішак, В.В. Білоус // Буковинський медичний вісник. – 2010. – Т. 53, № 1. – С. 173–178.
6. Білоус В.І. Маловідомі сторінки історії Буковинського державного медичного університету / В.П. Пішак, В.І. Білоус, В.В. Білоус // Буковинський медичний вісник. – 2007. – Т.11, № 1. – С. 157–160.
7. Бойчук Т.М. Буковинський державний медичний університет. Етапи становлення та розвитку (до 70-річчя від початку діяльності на Буковині) / Т.М. Бойчук, В.І. Білоус // Буковинський медичний вісник. – 2013. – Т. 17, № 2. – С. 220–230.
8. Бойчук Т.М. Заснування Чернівецького державного медичного інституту (1944–1946 рр.) / Т.М. Бойчук, А.А. Мойсей // Буковинський медичний вісник. – 2015. – Т. 19, № 4 (76). – С. 266 – 296.
9. Буковинська державна медична академія: становлення, здобутки, перспективи розвитку (до 60-ліття від дня заснування) / В.П. Пішак, М.Ю. Коломоець, І.Й. Сидорчук та ін.; за ред. В.П. Пішака. – Чернівці : Медакадемія, 2004.– 228 с. :іл.
10. Буковинський державний медичний університет. Історія і сьогодення (до 70-річчя) / редакційна колегія: Т.М. Бойчук, І.В. Геруш, В.В. Білоокий та ін.; за ред. Т.М. Бойчука. – Чернівці : БДМУ, 2014. – 239 с. : іл.
11. Буковинський медичний вісник : український науково-практичний журнал. – Чернівці: БДМУ, 2004. – Том 8 (ювілейний випуск до 60-річчя БДМА). – 92 с.
12. Випускників славетних імена / За ред. Бойчука Т.М. – Чернівці: ВІЦ «Місто», 2014. – 240 с.
13. Вчені Буковини – народній охороні здоров'я: матеріали наукової конференції, присвячені 50-річчю Чернівецького державного медінституту / Чернівецький державний медичний інститут. – Чернівці : ЧДМІ, 1994. – 268 с.
14. Ганіткевич Я. Український медичний календар на 2014 рік. / Ярослав Ганіткевич. – Київ : [б. в.], 2013. – 84 с.
15. Державний архів м. Києва : паспорт Другого Київського державного медичного інституту (паспорт закладу). – Київ : [б. в.], 1940. – 67 с.: іл.

16. Державний архів Чернівецької області, Ф. 938, Оп. 1, томи 1, 2; Оп. 2, Оп. 4, Оп. 5, Оп. 6, Оп. 9, Оп.12.
17. Життя і медицина: спогади, бібліографія: монографія / Т.Д. Никула. – Київ : Задруга, 2006. – 468 с.: фото.
18. Засновники кафедр – корифеї науки Буковинського державного медичного університету : біобібліографічний покажчик / МОЗ України, БДМУ наукова бібліотека; укладачі Л.Д. Єнькова, Н.Р. Жук, С.І. Задерей, В.Ю. Третяк, В.І. Цимбал. – Чернівці : БДМУ, 2015. – 311 с.
19. Збірник наукових праць співробітників НМАПО ім. П.Л. Шупика вип. 16, кн. 4 / голов. ред. Ю.В. Вороненка, наук. ред. І.С. Зозуля. – Київ: НМА післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика, 2007. – 929 с.
20. Ион Деген. Портреты учителей / Ион Деген. – Тель-Авив : [б. и.], 1992. – 215 с.
21. Ицков Я.З. Память через годы. «СВ – 96» / Я.З. Ицков – Екатеринбург : [б. и.], 2007. – 192 с.
22. Марк Тараховский. Дорогами жизни / М. Тараховский. – Київ : Астарта, 1997. – 464 с.
23. Медицина Буковини – шлях милосердя: [кн. про розв. і становлення охорони здоров'я Буковини] / І.Д. Шкробанець, В.Д. Задорожний, С.Д. Кобилянський та ін.; заг. ред. І.Д. Шкробанець. – Чернівці.: ДрукАрт, 2010. – 224 с. рис., табл., фото.
24. Музей Буковинського державного медуніверситету. Историческая справка о развитии мединститута за 5 лет (1944–1949), Оп. 4. – Чернівці : [б. в.]. – 151 с.
25. Педаченко Е.Г. Киевская нейрохирургия в довоенные годы: монография / Е.Г. Педаченко, В.В. Белошицкий. – Киев : [б. и.], 2009. – 80 с.: ил.
26. Пішак В.П. Наукові здобутки вчених Буковинського державного медичного університету в 2007 р. / В.П. Пішак, О.І. Іващук // Буковинський медичний вісник. – 2008.– Т.12, № 1. – С. 3–9.
27. Пішак В.П. Наукові здобутки та науково-педагогічний потенціал БДМА / В.П. Пішак, М.Ю. Коломоєць, І.Й. Сидорчук // Буковинський медичний вісник. – 2004. – Т. 8 (Ювілейний випуск) . – С. 5–19.
28. Професори Буковинського державного медичного університету (1944 – 2009): довідник / упоряд.: В.П. Пішак, Ю.Т. Ахтемійчук, О.І. Іващук. – Чернівці : [б. в.], 2009. – 174 с.
29. Сандуляк Л. Одного відкриття: історія та хроніка / Л. Сандуляк. – Чернівці : Прут, 2009. – 246 с.
30. Сторінки історії: біографічний довідник завідувачів кафедр та професорів Буковинської державної медичної академії (1944–1998) / за ред. В.П. Пішака та ін. – Чернівці: БДМА, 1999. – 225 с.
31. Центральний державний архів вищих органів влади та управління (ЦДАВО) України, Ф. 342, Оп. 14, Спр. 6962, Арк. 235, 236.
32. Ярослав Ганіткевич. Історія української медицини в датах та іменах / Я. Ганіткевич. – Львів: [б. в.], 2004. – 368 с.

Історична література

Бойчук Тарас Миколайович
Білоус Володимир Іванович

**ВІД КИЄВА ДО БУКОВИНИ
ПРОСТЯГСЯ ІСТОРИЧНИЙ ШЛЯХ БУКОВИНСЬКОГО
ДЕРЖАВНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
(до 90-річчя від Дня заснування)**

Друге науково-популярне видання

Технічний редактор А.О.Ширенкова-Білійчук
Дизайн обкладинки А.О.Ширенкова-Білійчук